

การศึกษาทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี

ปริญญานิพนธ์

ของ

ศิริเพ็ญ คล้ายถม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

ตุลาคม 2550

การศึกษาทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี

บทคัดย่อ

ของ

ศิริเพ็ญ คล้ายถม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา

ตุลาคม 2550

ศิริเพ็ญ คล้ายถม. (2550). การศึกษาทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรชาติ ทินนานนท์,

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นนทภัทร ทินนานนท์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ในประเด็นของ การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ การออกแบบตัวอักษร การออกแบบ ภาพประกอบ การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ และด้านความรู้ความเข้าใจต่อเนื้อเรื่องโดยรวมเพื่อ ศึกษาและ เปรียบเทียบทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มได้แก่ ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพจาก โรงพยาบาลราชวิถี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 345 คน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 312 คน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับ การศึกษาและสายงานที่ปฏิบัติ โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์ ความแตกต่างโดยหาค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ใช้ Least Significant Difference (LSD)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพจากโรงพยาบาลราชวิถีมีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของ โรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของผู้เข้ารับบริการด้าน สุขภาพ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า เพศต่างกัน มีทัศนคติทัศนคติต่อการ ออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบตัวอักษรมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมี ทัศนคติสูงกว่าเพศหญิง อายุต่างกันมีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีโดยรวม ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย ผู้มีอายุ 46 ปีขึ้นไปมีทัศนคติสูงกว่า ผู้มีอายุ 18 - 30 ปี ระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและ โดยรวมต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของ โรงพยาบาลราชวิถีโดยรวมต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รายด้านพบว่าด้านการออกแบบขนาด และลักษณะของแผ่นพับ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย ผู้มีอาชีพรับราชการ

มีทัศนะสูงกว่าพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท ผู้ทำงานโรงงานผู้ใช้แรงงานและรับจ้าง แม่บ้าน และอื่นๆ

2. บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีมีทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย ผลเปรียบเทียบทัศนะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และและสายงานที่ปฏิบัติ พบว่า เพศต่างกัน มีทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อายุต่างกันมีทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบตัวอักษรมีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย ผู้มีอายุ 46 - 60 ปี มีทัศนะสูงกว่า ผู้มีอายุ 31 - 45 ปี ระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สายงานที่ปฏิบัติต่างกัน มีทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ มีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย แพทย์/ทันตแพทย์มีทัศนะสูงกว่า พยาบาลวิชาชีพ/เทคนิคและผู้ช่วยเหลือคนไข้

3. ทัศนะของของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ และบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย

4. การเปรียบเทียบทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพกับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีพบว่า รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ มีทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับสูงกว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี

A STUDY OF THE OPINIONS TOWARD RAJAVITHI HOSPITAL' S LEAFLETS

AN ABSTRACT

BY

SIRIPHEN KHLAITHAM

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Art Education
at Srinakharinwirot University

October 2007

Siriphen Khlaitham. (2007). *A Study of the Opinions Toward Rajavithi Hospital 's Leaflets*. Master thesis. M.Ed. (Art Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Surachart Thinanont, Assoc. Prof. Nontapat Tinnanont.

The purpose of this study to investigate opinions toward Rajavithi Hospital leaflets size and attribute, font size and illustration, cover design, and content understanding in order to examine and compare those of opinions by 345 clients according to gender, age, education level, and occupation and those of opinions by 312 Rajavithi Hospital staff's according to gender, age, education level, and work line. The instrument for collecting data included questionnaire. Then data were analyzed and presented by percentage, mean, standard deviation, t-test, one – way analysis of variance , and match pair analysis LSD).

The results revealed that:

1. Rajvithi Hospital clients' opinion toward leaflets design was at an agreed level as a whole. When compared those of opinion according to gender, age, education level, and occupation, it was found that there were significant differences among those of client with different gender as a whole. When considered each aspects, it was found that male opinions toward font design was significant at .05 level higher than those of female. There was no significant difference among those of pinion with different age, whereas clients with more 46 year significantly gained higher than those of clients with 18 – 30 years at .05 level. There was no significant difference among those of opinions with different education level as a whole and in each aspects. There was no significant difference among those of opinions with different occupation whereas clients with occupation of official service significantly gained higher that those of clients with occupation of employment, factory worker, and homework at .05 level.

2. Rajvithi Hospital satff's opinion toward leaflets design was at an agreed level as a whole. When compared those of opinion according to gender, age, education level, and work line, it was found that there were significant differences among those of client with different gender as a whole and in each aspects. When considered each aspects, it was found that there was no significant difference among those of staff with different gender.

There was no significant difference among those of staff with different age as a whole, whereas those of staff with 46-60 years significantly gained higher than those of staff with 31-45 years at .05 level. There was no significant difference among those of staff with different education level and work line whereas those of staff as physician gained higher than those as professional/technical nurse and client assistance at .05 level on leaflets' size and attribute.

3. Clients and library staff's attitudes toward Rajvithi Hospital leaflets were at an agreed level as a whole.

4. When compared opinion toward Rajavithi Hospital leaflets between clients and hospital staff, it was found that there were significant differences at .05 level as a whole and in each aspects. That was the clients' opinion was higher than the hospital staff.

การศึกษาทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี

ปริญญานิพนธ์

ของ

ศิริเพ็ญ คล้ายถม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา

ตุลาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี

ของ
ศิริเพ็ญ คล้ายถม

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2550

กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรชาติ ทินานนท์)

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นนทภัทร ทินานนท์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรชาติ ทินานนท์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นนทภัทร ทินานนท์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรชาติ ทินานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นนทภัทร ทินานนท์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่ายิ่ง ในการแนะนำ ช่วยเหลือ แก้ไขข้อบกพร่อง ตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณณรงค์ ฤทธิไธรัตน์ หัวหน้างานเวชนิทัศน์ คุณชัยยุทธ์ กุลตั้งวัฒนา และ รองศาสตราจารย์ศรีวรรณ เจนหัตถการกิจ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจคุณภาพเครื่องมือ และให้คำแนะนำในการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยและเสียสละเวลาให้มีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถาม

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึงคุณของ บิดา มารดา และ คุณครู อาจารย์ ที่ได้อบรมสั่งสอน ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ศิริเพ็ญ คล้ายถม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
เอกสารที่เกี่ยวกับสิ่งพิมพ์	6
การแบ่งประเภทของสิ่งพิมพ์	6
สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ	7
แผ่นพับ	10
ความหมายและความสำคัญของแผ่นพับ	10
หน้าที่ของแผ่นพับ	12
การกำหนดรูปแบบของแผ่นพับ	13
องค์ประกอบของแผ่นพับ	14
เอกสารที่เกี่ยวกับการออกแบบกราฟิกบนสิ่งพิมพ์	15
ความหมายของการออกแบบกราฟิก	15
ความสำคัญและคุณค่าของการออกแบบกราฟิก	17
การออกแบบกราฟิกบนสิ่งพิมพ์	18
ตัวอักษร	20
การกำหนดระยะห่างและพื้นที่ว่าง	25
การกำหนดโครงสร้าง	26
การจัดวางตำแหน่ง	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบภาพประกอบ	36
คุณค่าของภาพประกอบ	36
วิธีการใช้ภาพประกอบ	37
การแบ่งประเภทของภาพประกอบ	37
หน้าที่ของภาพประกอบ	38
แนวทางการสร้างภาพประกอบ	39
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร	42
ความหมายของการสื่อสาร	42
ความสำคัญของการสื่อสาร	43
วัตถุประสงค์ของการสื่อสารมวลชน	43
องค์ประกอบของการสื่อสาร	44
การจำแนกประเภทของการสื่อสาร	45
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารด้านสุขภาพ	46
ความหมายและความสำคัญของสื่อด้านสุขภาพ	46
การสื่อสารด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับสื่อสิ่งพิมพ์	47
ประวัติโรงพยาบาลราชวิถี	48
ฝ่ายบริการสุขภาพ	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าวิจัย	53
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	53
การสร้างเครื่องมือวิจัย	54
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	61
การนำเสนอและผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	87
ผลสรุปการวิเคราะห์ข้อมูล	87
อภิปรายผล	93
ข้อเสนอแนะ	106
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	113
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	114
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	122
ภาคผนวก ค หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	124
ภาคผนวก ง แผ่นพับด้านสุขภาพของโรงพยาบาลราชวิถี	129
ประวัติย่อผู้วิจัย	133

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ	63
2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ หลังจากการปรับข้อมูล	64
3 แสดงค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทศนะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี	66
4 แสดงผลการเปรียบเทียบทศนะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตามเพศ	68
5 แสดงผลการเปรียบเทียบทศนะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตามอายุ	69
6 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ จำแนกตามอายุ	70
7 แสดงผลการเปรียบเทียบทศนะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตามระดับการศึกษา	71
8 แสดงผลการเปรียบเทียบทศนะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อการออกแบบ แผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตามอาชีพ	72
9 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ จำแนกตามอาชีพ	73
10 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ และสายงานที่ปฏิบัติ	75
11 แสดงค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทศนะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราช วิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี	76
12 แสดงผลการเปรียบเทียบทศนะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตามเพศ	78

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
13 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตามอายุ	79
14 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของ โรงพยาบาล ราชวิถี ด้านการออกแบบตัวอักษร จำแนกตามอายุ	80
15 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มี ต่อการออกแบบ แผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตามระดับการศึกษา	81
16 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อ การออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตามสายงานที่ปฏิบัติ	82
17 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับ ของโรงพยาบาล ราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ จำแนกตามสายงานที่ปฏิบัติ	83
18 แสดงค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ และบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ ของโรงพยาบาลราชวิถี	84
19 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพกับบุคลากรภายใน โรงพยาบาลราชวิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี	86

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ภาพแสดงการพับแผ่นพับแบบต่างๆ	13
2 ภาพแสดงแบบจำลองกระบวนการสื่อสารของ ลาส เวลส์	45

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันวิทยาการต่างๆ ได้เจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ในด้านความก้าวหน้าทางวิทยาการทางการแพทย์ก็เช่นกัน แม้แต่โรคที่ยากต่อการบำบัดรักษา วิทยาการที่ก้าวหน้าก็สามารถบำบัดโรคต่างๆ ให้หายขาดได้ แต่ถึงกระนั้นแม้ว่าวิทยาการต่างๆ จะก้าวหน้าไปมากแล้วก็ตาม ก็ยังมีโรคภัยไข้เจ็บบางอย่างที่ไม่สามารถรักษาได้เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา ดังนั้นเรื่องของ การดูแลสุขภาพให้สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะในความหมายของคำว่าสุขภาพนั้นมิได้หมายความว่ามีความสุขสมบูรณ์ทางร่างกายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงจิตใจด้วย ดังที่องค์การอนามัยโลก (The world health organization) ได้ให้ความหมายของคำว่าสุขภาพไว้ดังนี้ “สุขภาพ (Health) คือ ภาวะแห่งความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจและรวมถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี คำว่าสุขภาพนี้มีได้หมายความว่าเฉพาะเพียงแต่ความปราศจากโรคหรือปราศจากทุพพลภาพเท่านั้น” ในความหมายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สุริยัน สุวรรณกาล. (2547 : 63 ; อ้างอิงจาก โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. 2545) ได้กล่าวถึงความหมายของสุขภาพว่า “สุขภาพหรือสุขภาพะ คือภาวะแห่งสุข ภาวะแห่งความเป็นปกติของชีวิตทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ จิตวิญญาณตั้งแต่เกิด ดำรงอยู่ เจ็บป่วย และตาย” จึงกล่าวได้ว่าภาวะที่เป็นปกติทั้งทางด้านร่างกายและรวมไปถึงด้านจิตใจนั้น ย่อมทำให้บุคคลจะมีชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข ดังนั้นเรื่องของสุขภาพนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่บุคคลจะต้องดูแลรักษาสุขภาพะแห่งชีวิตให้เป็นปกติอยู่เสมอ เพราะการมีสุขภาพะแห่งชีวิตที่เป็นปกติย่อมจะทำให้บุคคลนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขและความสำเร็จต่างๆ ในชีวิตด้วย จากความสำคัญของสุขภาพดังกล่าว กระทรวงสาธารณสุขซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการทำหน้าที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพอนามัย และการป้องกันควบคุมโรคภัยต่างๆ ตลอดจนการฟื้นฟูสมรรถภาพของประชาชน เพื่อสุขภาพอนามัยที่ดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้ดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยยึดหลักในการพัฒนาสุขภาพที่มุ่งเน้นการสร้างสุขภาพมากกว่าการซ่อมแซมสุขภาพ (กระทรวงสาธารณสุข. 2546 : คำนำ) ซึ่งการพัฒนาสุขภาพ ที่มุ่งเน้นการสร้างสุขภาพมากกว่าการซ่อมแซมสุขภาพนั้น ย่อมหมายถึง การป้องกันมิให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ย่อมดีกว่าการรักษาโรค ซึ่งเรื่องของสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชนเป็นหน้าที่สำคัญที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาลและหน่วยงานงานในกระทรวงสาธารณสุขได้แก่โรงพยาบาลต่างๆซึ่งมี

หน้าที่ในการที่จะป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ซึ่งการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บต่างๆมิให้เกิดขึ้นนั้นมีหลายวิธี การใช้สื่อต่างๆเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้ประชาชนได้ทราบถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ ก็เป็นวิธีหนึ่งซึ่งจะนำความรู้ด้านสุขภาพที่ดีสู่ประชาชน ซึ่งการได้รับสื่อด้านสุขภาพที่ดี ก็มีแนวโน้มซึ่งส่งผลต่อสุขภาพที่ดีของประชาชนด้วย กมลรัฐ อินทรทัศน์. (2547 : 4 ; อ้างอิงจาก Freimuth และคณะ. 1998) ได้กล่าวถึงความหมายของการสื่อสารด้านสุขภาพไว้ว่า “การสื่อสารด้านสุขภาพ คือ การให้การศึกษาหรือให้การเรียนรู้ โดยการใช้กลยุทธ์ต่างๆ ในการบอกกล่าวหรือการแจ้งให้ทราบ (Inform) เพื่อก่อให้เกิด อิทธิพล (Influence) ต่อปัจเจกบุคคลและต่อสังคมต่อการสร้างเสริมสุขภาพตามที่ต้องการ” นอกจากนั้น สุริยัน สุวรรณกาล (2547 : 67) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างสื่อสุขภาพในอีกลักษณะหนึ่งซึ่งคำนึงถึงความสำคัญของประชาชนผู้เป็นเป้าหมาย หรือเป็นผู้รับสื่อโดยตรงว่า

การสื่อสารเพื่อสุขภาพมีความสำคัญที่มีกระบวนการทัศนในการมองสุขภาพที่คำนึงถึงมิติต่างๆ ที่ส่งผลต่อสุขภาพและทุกภาวะของประชาชนในสังคม ตลอดจนบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาสังคมต่างๆ ซึ่งมิใช่การเอานักวิชาชีพสาธารณสุขเป็นตัวตั้ง หากแต่ต้องเอาคุณค่า ความเชื่อกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในกระบวนการพัฒนาการสื่อสาร และด้วยความหมายของสุขภาพภายใต้กระบวนการที่กว้าง ประกอบกับการทำงานที่สามารถเข้าถึงและถักทอพลังและสานความร่วมมือของประชา สังคมต่างๆ ขึ้นมาร่วมกระบวนการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสุขภาพ จึงสามารถส่งผลให้เกิดพลังความคิดริเริ่มใหม่ที่อยู่บนพื้นฐานของคุณค่าเดิมของสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การที่ประชาชนจะได้ทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพที่ดีจึง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ที่จะทำให้ประชาชนได้ทราบข้อมูลข่าวสารจากสื่อสุขภาพที่ดี ตลอดจนได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโรคต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสื่อหลายชนิดได้ผลิตขึ้นเพื่อใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ตลอดเวลาหลายปีสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดต่างๆ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญที่ช่วยเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพสู่ประชาชน หน่วยงานที่มีหน้าที่เผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพได้ผลิตสื่อต่างๆ มากมาย อาทิ โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ ภาพพลิก แผ่นปลิว และแผ่นพับเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่ถูกเลือกใช้เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพที่ผลิตขึ้นใช้มากเป็นอันดับหนึ่ง จากข้อมูลด้านสื่อสุขภาพ กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข มีรายงานข้อมูลด้านสื่อสุขภาพที่มีอยู่ในปัจจุบัน (ปีงบประมาณ 2549) ได้มีรายงานข้อมูล สื่อด้านสุขภาพที่มีอยู่ในปัจจุบัน จำแนกตามประเภทสื่อต่างๆ มีสื่อด้านสุขภาพทั้งหมด รวม 992 รายการ พบว่าสื่อด้านสุขภาพประเภทแผ่นพับมี 272 รายการ จากสื่อด้านสุขภาพทั้งหมด 992 รายการ คิดเป็น 27.42% จะเห็นได้ว่าในด้าน

การผลิตสื่อสุขภาพประเภทต่างๆที่กองสุศึกษาได้ผลิตขึ้น แผ่นพับถือได้ว่าเป็นสื่อที่มีการผลิตเป็นจำนวนมาก (ข้อมูล online จาก http://hss.moph.go.th/healthmediaData/show_report.php . วันที่สืบค้น 11 พ.ย. 49) สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2546 : 110) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายสำคัญของแผ่นพับว่า “แผ่นพับมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการให้ข่าวสาร ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใจผู้อ่าน ผู้เห็น ให้เข้าใจหรือคล้อยตามข้อความโฆษณานั้น ในเวลาอันรวดเร็ว และน่าสนใจ ดังนั้นข้อความและภาพจึงต้องสั้น กระชับ และให้ได้ใจความ ตลอดจนสื่อความหมายมากที่สุด”

นอกจากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับจะมีลักษณะสำคัญต่อการเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เหมาะสมต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวแล้ว สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับยังมีลักษณะที่เป็นข้อดีอีกอย่างหนึ่งที่ถือเป็นสิ่งสำคัญคือ การออกแบบซึ่งจะต้องออกแบบให้สวยงามสะดุดตา และน่าอ่านด้วยวิธีการทางศิลปะ ดังที่ จันทนา ทองประยูร (2537 : 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของศิลปะการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ไว้ดังนี้

การออกแบบและจัดหน้าที่ดี มิใช่เป็นเพียงศิลปะการตกแต่งสิ่งพิมพ์เท่านั้น แต่เป็นการเพิ่มความหมาย ความน่า สนใจ ความสวยงาม ฯลฯ ให้กับสิ่งพิมพ์ และช่วยให้สิ่งพิมพ์เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ และความคิดที่สมบูรณ์ขึ้น และยังช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในกลุ่มผู้ใช้สิ่งพิมพ์มากขึ้น ลักษณะดังกล่าวทำได้โดยการจัดวางองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งพิมพ์ อันได้แก่ ตัวอักษร ภาพ และอื่นๆ ลงบนพื้นที่ว่างอย่างสร้างสรรค์ สวยงาม สอดคล้องกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ นั้น โดยทั่วไปแล้ว การออกแบบและจัดหน้าสิ่งพิมพ์มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ 1. เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้กับสิ่งพิมพ์ 2. เพื่อช่วยให้สิ่งพิมพ์ง่ายต่อการอ่านและทำความเข้าใจ 3. เพื่อสร้างความประทับใจและความทรงจำให้กับผู้อ่านในระยะยาว ดังนั้นการออกแบบและจัดหน้าสิ่งพิมพ์จึงมีส่วนสำคัญในการเพิ่มคุณค่าให้กับสิ่งพิมพ์และช่วยให้การผลิตและการใช้สิ่งพิมพ์ได้ประโยชน์สูงสุด

ในปัจจุบันสถานที่ให้การรักษายาบาล ทั้งในโรงพยาบาลที่ให้การรักษาโรคทั่วไปและสถาบันต่างๆ ที่ให้บริการรักษาโรคเฉพาะทางในกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ได้มีการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสุขภาพประเภทแผ่นพับขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งทางโรงพยาบาลราชวิถีก็เป็นหน่วยงานหนึ่ง ที่ได้มีการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสุขภาพแผ่นพับซึ่งมีเผยแพร่อยู่ตั้งแต่อดีต ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2530 - 2549) รวม 74 รายการ แผ่นพับจึงนับว่าเป็นสื่อสุขภาพ ที่โรงพยาบาลราชวิถีผลิตขึ้นใช้ ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพมากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ ถึงแม้แผ่นพับจะมีต้นทุนการผลิตต่ำ แต่ในการผลิตแต่ละครั้ง มีการผลิตเป็นจำนวนมากจึงต้องใช้งบประมาณสูง ดังนั้น จึงต้องใช้เงินบำรุงให้การผลิตสื่อประเภทแผ่นพับในแต่ละปี เป็นจำนวนมาก ดังนั้นในการผลิตแต่ละครั้งจะต้องคำนึงถึงคุณภาพในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้ด้านสุขภาพ หรือการ

ออกแบบเพื่อตกแต่งแผ่นพับให้สวยงาม ในด้านข้อมูลเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรภายในโรงพยาบาล ได้แก่ แพทย์ พยาบาล และนักวิชาการสาธารณสุข เป็นผู้เขียนและกำหนดข้อมูลความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับสุขภาพลงในแผ่นพับ ส่วนในด้านการออกแบบและการตกแต่งสิ่งพิมพ์ให้สวยงามเป็นหน้าที่ของนักวิชาการสาธารณสุข ซึ่งเป็นบุคลากรในโรงพยาบาลราชวิถีทำหน้าที่ประสานงานกับนักออกแบบของบริษัทที่รับจัดพิมพ์แผ่นพับเรื่องนั้นๆ

การออกแบบตกแต่งสื่อสิ่งพิมพ์ ในด้านของความ สวยงาม เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายถือว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก การเลือกรับสื่อด้านสุขภาพนั้น กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้เลือกรับสื่อด้วยตนเอง ดังนั้น การออกแบบเพื่อจูงใจให้กลุ่มเป้าหมายเลือกที่จะรับสื่อเหล่านั้นๆ จึงต้องออกแบบให้สวยงาม ดึงดูดใจ สะดุดตา น่าอ่าน และมีความเหมาะสมสอดคล้องกับ ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

ซึ่งในส่วนของการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ในด้าน ของการออกแบบเพื่อความสวยงาม เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษา

ดังนั้น ในฐานะที่ผู้วิจัยมีหน้าที่ผลิตสื่อทางการแพทย์ในหน่วยงานของโรงพยาบาลราชวิถี จึงมีความสนใจที่จะ ทราบทัศนะของกลุ่มเป้าหมายได้แก่ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพจากโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี เพื่อนำผลของการศึกษามาปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการ และปรับปรุงการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีซึ่งจัดพิมพ์ในปีงบประมาณ 2549 ในประเด็นการออกแบบ ขนาดและลักษณะของแผ่นพับ การออกแบบตัวอักษร การออกแบบการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการศึกษาจะทำให้ทราบถึง ทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี
2. เพื่อนำผลงานวิจัยเป็นแนวทางปรับปรุงในด้านการออกแบบแผ่นพับให้สอดคล้องกับความต้องการและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากร (Population) ได้แก่

1.1 ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มารับบริการการตรวจโรคทั่วไป ได้แก่ผู้ป่วยนอกคือผู้ป่วยที่มารับการรักษาหรือมารับบริการโดยไม่ได้เข้านอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล

1.2 บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ได้แก่ บุคลากรในกลุ่มงานที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงพยาบาลราชวิถี ได้แก่ แพทย์/ทันตแพทย์ พยาบาลวิชาชีพ/เทคนิค กลุ่มสหวิชาชีพ และ ผู้ช่วยเหลือคนไข้

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ โดยเลือกเก็บตัวอย่างจากแผนกผู้ป่วยนอกตามเวลาที่มีผู้เข้ารับบริการสูงสุด ได้แก่วันเปิดทำการในวันแรกของสัปดาห์ ในเวลา 6.00 - 8.00 น. ใช้ระยะเวลาในการเก็บตัวอย่าง เป็นเวลา 1 เดือน โดยการเลือกตัวอย่าง โดยใช้วิธีเลือกตามสะดวก (Convenience Sampling)

2.2 บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี เลือกเฉพาะบุคลากรในกลุ่มงานที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการให้การรักษายาบาลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลราชวิถี ได้แก่ แพทย์/ทันตแพทย์ พยาบาลวิชาชีพ/เทคนิค กลุ่มสหวิชาชีพ และผู้ช่วยเหลือคนไข้ จากนั้นใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ 20% จากกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม จากนั้นวิธีเลือกตามสะดวก (Convenience Sampling) จนได้กลุ่มตัวอย่างครบทุกกลุ่ม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **แผนพับด้านสุขภาพ** หมายถึง แผนพับที่หน่วยงานของโรงพยาบาลราชวิถีจัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพให้แก่ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพจากโรงพยาบาลราชวิถีและผู้สนใจทั่วไป ที่จัดพิมพ์ขึ้นในปีงบประมาณ 2549

2. **ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ** หมายถึง ประชาชนที่เข้ารับบริการด้านสุขภาพจากโรงพยาบาลราชวิถีในการตรวจโรคทั่วไป ซึ่งเป็นผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย โดยละเว้นผู้ป่วยหนักและผู้ป่วยฉุกเฉิน

3. **สหวิชาชีพ** หมายถึง บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีในสาขาวิชาชีพอื่นๆทางการแพทย์ ที่เป็นปฏิบัติงานใน กลุ่มงานที่เกี่ยวกับการ รักษาพยาบาล แก่ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ

4. **ทัศนะ** หมายถึง ความคิดเห็นต่อการออกแบบแผนพับของโรงพยาบาลราชวิถีของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพจากโรงพยาบาลราชวิถีและบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติต่อการออกแบบแผนพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวกับสิ่งพิมพ์
2. เอกสารที่เกี่ยวกับการออกแบบกราฟิก
3. เอกสารที่เกี่ยวกับภาพประกอบ
4. เอกสารที่เกี่ยวกับการสื่อสาร
5. เอกสารที่เกี่ยวกับการสื่อสารด้านสุขภาพ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวกับสิ่งพิมพ์

1.1 การแบ่งประเภทของสิ่งพิมพ์

ประเภทของสิ่งพิมพ์โดยทั่วไป สิ่งพิมพ์มีรูปแบบแตกต่างตามลักษณะเนื้อหาและประโยชน์ใช้สอยและขอบเขตที่เผยแพร่แบ่งแยกออกเป็นสองกลุ่ม ใหญ่คือสิ่งพิมพ์โดยตรง และสิ่งพิมพ์โดยอ้อม ดังที่ โกสุม สายใจ (2538 : 22 - 42) ได้แบ่งประเภทของสิ่งพิมพ์ไว้ สรุปได้ดังนี้

สิ่งพิมพ์แบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่คือสิ่งพิมพ์โดยตรงและสิ่งพิมพ์โดยอ้อม นอกจากนั้นสิ่งพิมพ์สองกลุ่มนี้ยังแบ่งย่อยออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1. สิ่งพิมพ์โดยตรง

1.1 หนังสือหรือตำรา แบ่งย่อยออกเป็น 2 ประเภทคือ

1.1.1 หนังสือวิชาการ และ สารคดี

1.1.2 หนังสือบันเทิงคดี

1.1.2.1 นิตยสารหรือวารสาร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ นิตยสารเพื่อผู้อ่านทั่วไป และนิตยสารเพื่อคนอ่านเฉพาะกลุ่ม

1.1.2.2 จุลสารหรืออนุสาร

1.1.2.3 แคตตาล็อก

1.2 สิ่งพิมพ์โฆษณาเผยแพร่

1.2.1 บัตรหรือการ์ดต่างๆ หัวจดหมาย เป็นสิ่งพิมพ์แผ่นเดียวขนาดเล็ก

1.2.2 หนังสือพิมพ์

1.1.2.1 นำเสนอข่าวสารทั่วไป

1.1.2.2 นำเสนอข่าวสารเฉพาะด้าน

1.2.3 แผ่นปลิวหรือใบปลิว

1.2.4 แผ่นพับ

1.2.5 ใบปิดโปสเตอร์

1.2.6 แผ่นป้าย

1.2.7 ปฏิทิน

2. สิ่งพิมพ์โดยอ้อมได้แก่

2.1 ชื่อสินค้าหรือสลากสินค้า

2.2 โลโก้ เป็นสิ่งพิมพ์ที่เป็นภาพเป็นเครื่องหมาย ตรา สัญลักษณ์ต่างๆ

2.3 บรรจุภัณฑ์ เป็นงานพิมพ์บนหีบห่อหรือภาชนะบรรจุต่างๆ

2.4 โฆษณาข้างรถประจำทาง

ณรงค์ สมพงษ์ (2530 :153) ได้แบ่งประเภทของสิ่งพิมพ์เป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. หนังสือพิมพ์

2. นิตยสารและวารสาร

3. หนังสือเล่ม

4. สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจต่างๆ เช่น ใบปลิว แผ่นพับ เอกสารเล่มเล็กหรือจุสาร และจดหมายข่าว

นอกจากนั้น สุรสิทธิ์ วิทยาวัตร (2546 : 90) ได้แบ่งประเภทของสิ่งพิมพ์ไว้ในอีกลักษณะ

โดยสรุปได้เป็น 4 รูปแบบได้แก่ หนังสือเล่ม (book) นิตยสาร(magazine) หรือวารสาร (journal/periodical) หนังสือพิมพ์ (newspaper) และสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ (specialied pubication)

สรุปได้ว่าการแบ่งประเภทของสิ่งพิมพ์มีความแตกต่างกันในด้านเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ ในส่วนของ แผ่นพับ จัดอยู่ในสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจที่ใช้ในการเผยแพร่

1.2 สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ

1.2.1 ความหมายของสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ มีผู้ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจได้ให้ความหมายไว้ต่างๆ ไว้ดังนี้

สุรสิทธิ์ วิทยาวัตร (2546 :104) กล่าวว่า

สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ (specialized publication) หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้ในกิจการใดกิจการหนึ่ง โดยเฉพาะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะเรื่อง สำหรับผู้อ่านเฉพาะกลุ่ม (special audience publication) เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้ในวงจำกัด เพื่อวัตถุประสงค์ในเชิงการสื่อสารการตลาด (marketing communication) หรือการโฆษณาส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเพื่อสมาชิกสัมพันธ์ แม้แต่เพื่อการสร้างมวลชนสัมพันธ์ก็ตาม ทั้งนี้มักจะใช้สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจควบคู่ไปกับสื่อมวลชน (mass media)

ณรงค์ สมพงษ์ (2530 : 153) ได้กล่าวถึง ความหมายและหน้าที่ของสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจไว้ว่า “สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้ในกิจการใดกิจการหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ โครงการเผยแพร่”

เกศินี จุฑาวิจิตร (2540 :135) ให้ความหมายของสื่อเฉพาะกิจไว้ว่า “สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจง และมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม ”

นอกจากนั้น สุทธิภา ศรีสัย (2544 : 33) ยังได้กล่าวถึงความหมายของสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจในด้านประสิทธิภาพว่า

การใช้สื่อเฉพาะกิจนั้น จะทำให้ผู้ใช้สารสามารถสื่อสารข้อมูลสำหรับเผยแพร่แนวคิดเรื่องหนึ่งเรื่องใดไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างเจาะจง และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมายทำให้ประชาชนเป้าหมายได้รับข่าวสารความรู้โดยตรงและถูกต้อง ช่วยให้เกิดการตัดสินใจและลงมือปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่าเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สื่อเฉพาะกิจมีความสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งก็คือ สื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่สามารถควบคุมได้ ทั้งในแง่ความถูกต้องของเนื้อหาตามข้อเท็จจริงและแนวคิด อีกทั้งเป็นสื่อที่ค่อนข้างมั่นใจได้ว่าถึงตัวผู้รับสาร

จากความหมายของสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ สรุปได้ว่าสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจคือสื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีจุดมุ่งหมายและผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม เพื่อใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจควบคู่ไปกับสื่อมวลชนนอกจากนั้นสื่อเฉพาะกิจยังมีความสำคัญตรงที่เป็นสื่อที่สามารถควบคุมได้ ทั้งในแง่ความถูกต้องของเนื้อหาตามข้อเท็จจริง

1.2.2 กลุ่มเป้าหมายของสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ

กลุ่มเป้าหมายของสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ อาจแบ่งได้ออกตามกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายในองค์กร และกลุ่มเป้าหมายนอกองค์กร ดังที่ สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2546 : 104) ได้กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายของสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. สิ่งพิมพ์ภายใน

กลุ่มเป้าหมายของสิ่งพิมพ์ชนิดนี้ ได้แก่

- สิ่งพิมพ์สำหรับพนักงานระดับบริหาร
- สิ่งพิมพ์สำหรับแผนกหรือฝ่ายในองค์กร เหมาะสำหรับองค์กรขนาดใหญ่ที่

ต้องการสื่อสารภายในองค์กรเอง

- สิ่งพิมพ์สำหรับพนักงานระดับลูกจ้าง ได้แก่ รายงานประจำปีสำหรับลูกจ้าง

หนังสือแนะนำ หนังสือคู่มือและหนังสือข่าว

2. สิ่งพิมพ์ภายนอก

กลุ่มเป้าหมายของสิ่งพิมพ์ชนิดนี้ ได้แก่

- สิ่งพิมพ์สำหรับผู้นำทางความคิด หรือผู้บริหาร
- สิ่งพิมพ์สำหรับประชาชนทั่วไป
- สิ่งพิมพ์สำหรับผู้ส่งสินค้าหรือตัวแทนจำหน่ายสินค้า
- สิ่งพิมพ์สำหรับผู้ถือหุ้น
- สิ่งพิมพ์สำหรับผู้สนับสนุนองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร

1.2.3 ประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ

สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ มีมากมายหลายประเภทได้แก่ รายงานประจำปี หนังสือเล่มเล็ก จุลสารหรืออนุสาร เอกสารเย็บเล่ม ใบปลิว หรือแผ่นปลิว แผ่นพับ โปสเตอร์ แคตตาล็อก ซึ่งแต่ละประเภท แต่เป้าหมายมีวัตถุประสงค์ ในการจัดพิมพ์แตกต่างกันออกไป สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ ได้จำแนกประเภทของสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจไว้ 2 ลักษณะโดยจำแนกตามลักษณะหน่วยงาน มุ่งเน้นการเผยแพร่ชื่อเสียงของหน่วยงาน หรือเพื่อความร่วมมือร่วมใจ ในหน่วยงานและจำแนกตาม ลักษณะการจัดพิมพ์ อาจจัดพิมพ์แบบโรเนียว หรือใช้เครื่องพิมพ์ รูปเล่ม ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ งบประมาณ และกลุ่มคนที่หน่วยงานต้องการแจกจ่าย (สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. 2546 : 90) และ ณรงค์ สมพงษ์ (2530 : 145 -144) ได้แบ่งแยกประเภทของสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ 7 ประเภท ดังนี้

1. แผ่นปลิวหรือใบปลิว (leaflets) เป็นแผ่นกระดาษเพียงแผ่นเดียวซึ่งจะพิมพ์เนื้อเรื่องสั้นๆ เพียงเรื่องเดียว
2. แผ่นพับ (folder) เป็นแผ่นกระดาษที่พิมพ์แผ่นเดียว แต่พับเป็นหลายหน้าบรรจุเนื้อหาสรุปสั้นๆ เพื่อบอกข่าวแนะนำหรือเตือนความจำ
3. เอกสารเย็บเล่ม (brochures) เป็นเอกสารที่เย็บรวมเป็นเล่มบางๆ มีปกและสีสันท่านอ่าน ใช้เผยแพร่ แนะนำ มีเนื้อหาละเอียดขึ้นจากแผ่นพับ

4. จุลสาร (booklets หรือ pamphlet) เป็นเอกสารเย็บเล่มเช่นเดียวกัน มีปกหุ้ม มีเนื้อหาให้รายละเอียดเกี่ยวกับนโยบายของหน่วยงานและคู่มือการปฏิบัติงานในหัวข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจเป็นเอกสารที่ใช้ในการเรียนการสอนและการศึกษารายบุคคลก็ได้ สำหรับจุลสารที่เรียกว่า pamphlets เป็นจุลสารชนิดหนึ่งที่รวมกันหลายๆ หน้า แต่ไม่เย็บเล่ม

5. จดหมายเวียน (circular letters) มีลักษณะเช่นเดียวกับแผ่นปลิว ใช้สำหรับแจ้งให้ทราบข่าวเฉพาะเรื่อง หรือชักจูงใจสั้นๆ เช่น รายงานกิจการต่างๆ หรือข่าวความรู้ใหม่ๆ ที่เผยแพร่ออกไปโดยไม่ระบุชื่อผู้รับ

6. หนังสือพิมพ์ฝาผนัง (wall papers) เป็นหนังสือพิมพ์ที่ทำเป็นแผ่นๆ ไว้ติดตามกำแพงให้ประชาชนอ่าน มีเพียงแผ่นเดียว เนื้อหาประกอบไปด้วยข่าว การพาดหัวข่าว คอลัมน์ประจำ และรูปภาพ ใช้ติดในย่านชุมชนที่พบปะกัน ในเมืองไทย กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวง ศึกษาธิการ เป็นผู้จัดทำเพื่อให้ข่าวสารความรู้ทางการเมือง เศรษฐกิจ การเกษตร สุขภาพอนามัย นำไปติดยังตำบลและหมู่บ้านต่างๆ ทั่วประเทศ

7. โปสเตอร์ (posters) เป็นกระดาษเพียงแผ่นเดียว มีข้อความหรือภาพประกอบช่วยสื่อความหมายในการบอกข่าว ชักจูงใจ หรือเรียกความสนใจเพื่อรณรงค์ในเรื่องต่างๆ

ดังนั้น สรุปได้ว่าการแบ่งสิ่งพิมพ์มีการแบ่งไว้หลายอย่าง แบ่งได้ทั้งตามลักษณะจากที่เห็นภายนอกและลักษณะของหน้าที่ เป้าหมายของสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจเพื่อบอกข่าว ชักจูงใจ หรือเรียกร้องความสนใจเพื่อรณรงค์ในเรื่องต่างๆ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม ประเภทของสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจแบ่งออกเป็นหลายประเภท แผ่นพับจัดอยู่ในสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจประเภทหนึ่ง

1.3 แผ่นพับ

1.3.1 ความหมายของและความสำคัญของแผ่นพับ

จากที่ได้ทำการศึกษาจากผู้กล่าวถึงความหมายของแผ่นพับไว้หลายประการ ดังนี้ พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์ (2546 : 63) กล่าวถึง ความหมายของแผ่นพับว่า

แผ่นพับ (Folders) จัดว่าเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทไดเรกต์เมลล์ (Direct Mail) ที่ผู้ผลิตส่งตรงถึงผู้บริโภค ทั้งวิธีการส่งทางไปรษณีย์และแจกตามสถานที่ต่างๆ ลักษณะเด่นของแผ่นพับ คือมีขนาดเล็ก หยิบง่าย ให้ข้อมูลรายละเอียดได้มากพอสมควร ผู้ดูสามารถเลือกเวลาใดก็ได้ ผู้ออกแบบจะมีเทคนิคในการออกแบบได้อย่างอิสระหลากหลายและสวยงาม ค่าใช้จ่ายในการผลิตต่ำกว่าสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ จุดเด่นอีกประการหนึ่งคือสามารถเลือกแจกไปยังกลุ่มเป้าหมายได้ตามต้องการทำให้สื่อชนิดนี้ถึงเป้าหมายอย่างแท้จริง

ประชิด ทิณบุตร (2539 : 16) กล่าวว่า “แฟ้มพับ (Folders) หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่ใช้กระดาษแผ่นเดียว พิมพ์ข้อความเกี่ยวกับองค์กร เรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อแจกแจงเฉพาะกิจ หรือทำถาวรไว้แจกจ่ายเผยแพร่เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับองค์กรนั้นๆ เมื่อมีผู้มาเยี่ยมเยือน เนื้อหาในแฟ้มพับ มักจะเป็นการนำเสนอเฉพาะข่าวสาร เฉพาะกิจในลักษณะการแนะนำ โดยสรุปในความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ “

มนิรมย์ ชีรวานิช (2531 : 441) ได้อธิบายลักษณะของแฟ้มพับไว้ดังนี้

แฟ้มพับ (Folder) มีลักษณะเป็นใบพับพับไปมา อาจมีได้ตั้งแต่ 2-5 ทบ หรือมากกว่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรายละเอียดที่ต้องการแสดงของสินค้า มีขั้นตอนที่ซับซ้อนมากกว่าแบบใบปลิว แต่มีเนื้อหา มากกว่า และจัดให้มีปกหน้า - หลังได้ แฟ้มพับนี้บางทีก็เรียกว่า ใบปลิว เพราะถือว่าเป็นเอกสารโฆษณาที่จัดวางในลักษณะเดียวกับใบปลิว

โกสุม สายใจ (2538 : 31) กล่าวถึง แฟ้มพับไว้ว่า

แฟ้มพับ (Folder) เป็นสิ่งพิมพ์แผ่นเดียวคล้ายแผ่นปลิว แต่ใช้กระดาษหนากว่า สามารถพับได้หลายขนาดตั้งแต่สองพับถึงสี่พับ ทำให้พกพาไปได้สะดวก สามารถเลือกแจกเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย ได้ ปัจจุบันมีการทำให้แปลกออกไปโดยแทรกกระดาษบางๆ เข้าไปในแต่ละพับ ทำให้ได้เนื้อที่ในการพิมพ์มากขึ้นอีกด้วย เช่น แฟ้มพับของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ด้านในทำเป็นกระดาษเล็กๆ ใส่รายละเอียดต่างๆ ได้มากยิ่งขึ้น แฟ้มพับบางชนิดมีการเจาะปกรูปทรงต่างๆ บางครั้งมีการนำเสียงมาใส่ เวลาเปิดจะมีเสียงดนตรี ไพเราะ น่ารัก การออกแบบต้องจัดข้อความและภาพประกอบให้กระชับ น่าอ่าน จัดให้ลงหน้าอย่างเหมาะสมตามเนื้อหาของหน้าที่เกิดจากรอยพับ

จันทนา ทองประยูร (2537 : 125) กล่าวถึง ความหมายและรูปแบบของแฟ้มพับไว้ว่า “แฟ้มพับ หมายถึง แผ่นกระดาษที่พิมพ์ภาพ ข้อความ และองค์ประกอบอื่น เพื่อใช้ในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ในการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การศึกษา การรณรงค์ และในกิจการเฉพาะกิจอื่นๆ รูปแบบของแฟ้มพับนิยมทำเป็นลักษณะที่สามารถใช้กระดาษขนาดมาตรฐานในการจัดทำ โดยอาจพิมพ์สีเดียวหรือสองสีก็ได้ แล้วแต่ความประสงค์ของเจ้าของงาน และงบประมาณที่มีอยู่“

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่าแฟ้มพับเป็นสิ่งพิมพ์ที่ใช้กระดาษแผ่นเดียว พิมพ์เรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เนื้อหาในแฟ้มพับ มักจะเป็นการนำเสนอเฉพาะข่าวสาร เฉพาะกิจในลักษณะการแนะนำ โดยสรุปในความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่

1.3.2 หน้าที่ของแผ่นพับ

หน้าที่ของแผ่นพับได้มีผู้ที่มีความรู้ได้กล่าวถึงหน้าที่และความสำคัญของแผ่นพับไว้ดังนี้ ในด้านความสำคัญ สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2547 : 51) ได้ให้ความหมายของแผ่นพับโดยสรุปถึงความสำคัญของแผ่นพับไว้ว่า “แผ่นพับ (Folder) หรือโฆษณาต่างๆ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การให้ข่าวสาร ข้อมูล หรือชักจูงผู้อ่าน ผู้เห็น ให้เข้าใจหรือคล้อยตามข้อความในโฆษณานั้น ในเวลาอันรวดเร็ว และน่าสนใจ ดังนั้น ข้อความและภาพที่จะใช้จึงต้องสั้น กระชับและให้ได้ใจความ ตลอดจนสื่อความหมายมากที่สุด”

สกนธ์ ภูงามดี (2546 : 143) ได้กล่าวถึง หน้าที่ของแผ่นพับในการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

แผ่นพับ (Folders) สิ่งพิมพ์ดังกล่าว สามารถใช้เป็นสื่อในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ได้โดยตรงกับผู้อ่าน หรือกลุ่มเป้าหมายที่เรียกว่า ไตเร็กเมล (Direct Mail) ซึ่งผู้ผลิตสินค้าและบริการสามารถ แจกแจงแผ่นพับทางไปรษณีย์หรือใช้บุคลากรแจกจ่ายให้ผู้คนตามสถานที่ต่างๆ ลักษณะที่น่าสนใจของแผ่นพับ คือ เป็นสิ่งพิมพ์ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ตามต้องการ เนื่องจากเป็นสิ่งพิมพ์ที่มี ขนาดเล็ก น้ำหนักเบา คือ สะดวก และสามารถจุข้อมูลที่เป็นรายละเอียดได้มากพอสมควร และที่สำคัญการจัดพิมพ์แผ่นพับมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าสิ่งพิมพ์ชนิดอื่น

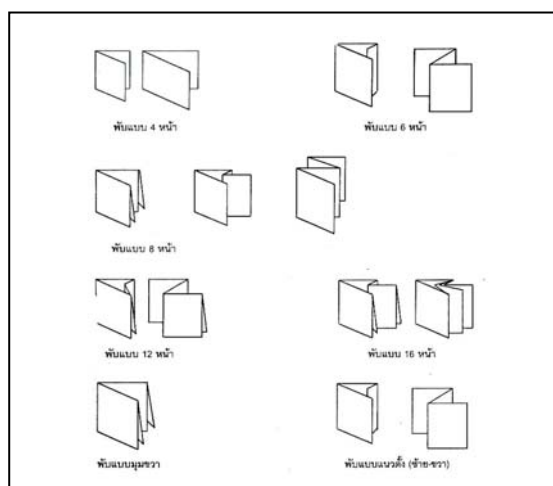
นอกจากนั้น ณรงค์ สมพงษ์ (2530 : 158) ยังได้กล่าวถึง หน้าที่ของแผ่นพับที่ใช้ในงานส่งเสริมเผยแพร่ไว้ ดังนี้ “แผ่นปลิว แผ่นพับ และเอกสารเล่มเล็ก สามารถใช้ในงานส่งเสริมเผยแพร่ได้หลายทาง เมื่อต้องการเผยแพร่ความรู้เฉพาะเรื่อง แผ่นปลิว แผ่นพับ และเอกสารเล่มเล็กๆ อาจใช้ร่วมกับทัศนวัสดุอื่นๆ ในระหว่างที่มีการรณรงค์ เพราะว่ามีราคาถูก ใช้แจกในที่ประชุม งานแสดง และแจกให้สำหรับผู้ฟังรายการวิทยุ ช่วยสนับสนุนสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่อาจออกช้าไม่ทันการ เช่น ในระหว่างที่กำลังจัดพิมพ์อยู่ เนื่องจากเป็นเอกสารที่จัดทำง่าย ราคาถูก ใช้เวลาเตรียมการน้อย จึงสามารถจัดพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลให้ตลอดเวลา”

จากข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ว่า แผ่นพับเป็นสื่อเฉพาะกิจ มีจุดมุ่งหมายโดยการให้ข่าวสารข้อมูลแก่ผู้อ่านเพื่อใช้จูงใจให้คล้อยตามข้อความในแผ่นพับได้ในเวลาอันรวดเร็ว แผ่นพับเป็นสื่อที่ใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ได้โดยตรงหรือกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด ซึ่งต้องมีการออกแบบที่น่าสนใจ ดึงดูดใจผู้อ่าน ข้อความที่ใช้ต้องชัดเจน เข้าใจง่าย และสื่อความหมายได้มากที่สุด อีกทั้งภาพประกอบก็มีส่วนสำคัญและมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง

1.3.3 การกำหนดรูปแบบของแผ่นพับ

แผ่นพับสามารถทำได้หลายรูปแบบ ภายหลังจากพับแล้วอาจมีขนาดต่างๆ ตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ มีรูปแบบในแนวนอนหรือแนวตั้ง หรือทั้งสองแบบ เช่น หน้าแรกมีรูปแบบเป็นแนวตั้ง แต่หน้าในทั้งหมดเป็นแนวนอน (จันทนา ทองประยูร. 2537 : 126) การออกแบบแผ่นพับจะให้ความสำคัญกับลักษณะการพับเป็นหลักโดยการพับนั้น ต้องไม่ทำให้ข้อมูลและภาพไม่ครบถ้วน หรือความสวยงามลดลง การทำแผ่นพับต้องมีหลายลักษณะ นับตั้งแต่การพับที่มากที่สุด คือ 80 หน้า และน้อยที่สุด 4 หน้า แต่ส่วนใหญ่นิยมพับ 16 หน้า นอกจากนี้แผ่นพับไม่นิยมใส่เลขหน้า (สกนธ์ ภู่งามดี. 2546 : 143 - 144) ลักษณะของแผ่นพับเป็นงานพิมพ์ที่มีลักษณะพับทบไปทบมาตั้งแต่ 2 ทบขึ้นไป เป็นลักษณะของสิ่งพิมพ์เดี่ยว ใช้พื้นที่หน้า - หลัง ของกระดาษเท่านั้น ไม่มีการเย็บเล่ม แต่อาศัยการพับทบขึ้น เป็นการรวมเล่ม และแบ่งเป็นหน้าๆ โดยทั่วไปแล้วจะไม่นิยมจัดพิมพ์แผ่นพับขนาดใหญ่มาก ขนาดนิยมจะเป็นขนาด A4 หรือ 8.25 นิ้ว x 11.75 นิ้ว (สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. 2542 : 49) การกำหนดรูปแบบ ลักษณะในการจัดทำแผ่นพับนั้น

นอกจากนั้น สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2546 : 109 - 110) ยังได้อธิบายถึงการกำหนดรูปแบบของแผ่นพับไว้ดังนี้ “การกำหนดรูปแบบ ลักษณะในการจัดทำแผ่นพับนั้น จะเลือกคุณภาพกระดาษขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ การใช้ประโยชน์ และเนื้อหาที่พิมพ์ ถ้ามีภาพประกอบเป็นสีก็ควรเลือกใช้กระดาษคุณภาพดี เช่น กระดาษปอนด์ หรือกระดาษอาร์ต แต่ถ้าไม่มีภาพสี หรือใช้ภาพธรรมชาติขาวดำ และมีโอกาสได้ใช้แผ่นพับชั่วคราวครั้งชั่วคราว ก็อาจจะลดคุณภาพของกระดาษลง เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์”

ภาพประกอบ 1 ภาพแสดงการพับแผ่นพับแบบต่างๆ ตั้งแต่ 8-16 หน้า
ที่มา : พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์ (2544 : 65) เทคนิคการออกแบบงานกราฟิก

ดังนั้นสรุปได้ว่า รูปแบบของแผ่นพับนั้นเป็นงานพิมพ์ที่มีลักษณะพับทบไปทบมา ตั้งแต่ 2 ทบขึ้นไป ไม่ใส่เลขหน้า มีจำนวนหน้ามากที่สุด คือ 80 หน้า และน้อยที่สุด 4 หน้า แต่ส่วนใหญ่นิยมพับ 16 หน้า ใช้พื้นที่หน้า - หลัง ของกระดาษเท่านั้น ไม่มีการเย็บเล่ม แต่อาศัยการพับทบขึ้น เป็นการรวม

1.3.4 องค์ประกอบของแผ่นพับ

แผ่นพับ มีลักษณะเป็นกระดาษแผ่นเดียว และไม่เย็บเล่มดังนั้นองค์ประกอบของแผ่นพับจึงมีส่วนประกอบซึ่งประกอบไปด้วย หัวเรื่อง หัวเรื่องรอง ข้อความ ภาพประกอบ ผู้พิมพ์โฆษณา และตราสัญลักษณ์ ศักดิ์ชัย เกียรติธนาสินทร์ (2539 :16) ได้อธิบายหน้าที่ขององค์ประกอบต่างๆ ที่เป็นของแผ่นพับสรุปได้ดังนี้

1. ชื่อเรื่องหรือหัวเรื่อง หมายถึง ข้อความที่มุ่ง ให้ผู้อ่านได้รับรู้ หัวเรื่องเป็นคำเชิญชวน เป็นคำที่ดึงดูดใจ เป็นชื่อรุ่นสินค้า หรือชื่อการแสดงกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น
2. หัวเรื่องรอง หมายถึง ข้อมูลขยายเรื่อง หรือหัวเรื่องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อาจมีหลายๆ หัวเรื่องเพื่อแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนๆ
3. ข้อความ หมายถึง รายละเอียดของสินค้า การบริการ หรือการประชาสัมพันธ์ เพื่อโน้มน้าวผู้อ่านให้เชื่อถือในสินค้า หรือบริการนั้นๆ
4. ภาพประกอบ การใช้ภาพมาประกอบเนื้อหา เพื่อความสมบูรณ์ สวยงาม ดึงดูดใจ แผ่นพับมักใช้ภาพประกอบมากกว่าโปสเตอร์ เนื่องจากในแผ่นพับมีเนื้อหามากกว่าโปสเตอร์
5. ผู้พิมพ์โฆษณา คือข้อมูลของเจ้าของสินค้า บริการต่างๆ ตลอดจนผู้จัดพิมพ์แผ่นพับนั้น เพื่อให้ผู้อ่านติดต่อขอรายละเอียดได้ภายหลัง
6. ตราสัญลักษณ์ เป็นตราสัญลักษณ์ของหน่วยงานที่พิมพ์โฆษณา ประชาสัมพันธ์ หรือตราสัญลักษณ์ที่ออกแบบเพื่อใช้ในกิจกรรมนั้นๆ

ส่วนขั้นตอนการจัดทำแผ่นพับที่ควรทราบมีการจัดทำตามขั้นตอนต่างๆ ดังที่ วันชัย ศิริชนะ (2536 : 7) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการจัดทำแผ่นพับไว้สรุปได้ ดังนี้

- ขั้นตอนการกำหนดเป้าหมายในการจัดทำ
- ทราบลักษณะและพื้นฐานของผู้รับสาร
- กำหนดรูปแบบ และข้อความให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง
- จัดทำ เลย์ เอาท์ (lay out) ออกแบบตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ก่อนส่งโรงพิมพ์

การออกแบบแผ่นพับนั้นต้องให้ความสำคัญกับเนื้อเรื่องหรือข้อมูลต่างๆ ต้องครบถ้วน เนื่องจาก การออกแบบแผ่นพับที่ต้องให้ความสำคัญกับการพับ ดังนั้นการออกแบบจึงต้องให้ความสำคัญกับหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่ต้องคำนึงถึง ดังที่ สกนธ์ ภู่งามดี (2546 : 144) ได้กล่าวไว้ดังนี้

- จำนวนของข้อมูลต้องชัดเจนเพื่อการจัดวางในพื้นที่ที่กำหนดด้วยการพับ
- แต่ละหน้าต้องแสดงลักษณะเฉพาะเพื่อป้องกันการสับสนในการอ่านข้อมูล ซึ่งไม่มีเลขหน้ากำกับ
- แต่ละหน้าต้องมีข้อมูลที่สัมพันธ์กันโดยเฉพาะหน้าที่พับต่อกัน ดังนั้นผู้ออกแบบจึงต้องแบ่งไว้ในแต่ละส่วนให้ดี มิฉะนั้นผู้อ่านจะต้องพลิกไปมาจนสับสน ทั้งนี้ควรจัดวางข้อมูลแต่ละส่วนให้จบภายในหน้านั้นๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้อ่านที่สามารถอ่านหน้าใดก่อนก็ได้
- ภาพประกอบภายในแผ่นพับควรเลือกให้สอดคล้องกับเรื่องราว และจัดวางให้เหมาะสมกับเรื่องราวแต่ละหน้า
- การจัดวางข้อมูลและภาพประกอบโดยรวม ไม่ควรจัดให้หนาแน่น หรือ โล่งเกินไป

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า แผ่นพับ มีลักษณะเป็นกระดาษแผ่นเดียว และไม่เย็บเล่มและไม่มีเลขหน้าชื่อเรื่องหรือ แผ่นพับจะประกอบไปด้วย หัวเรื่องใหญ่ หัวเรื่อง ข้อความ ภาพประกอบ การใช้ภาพมาประกอบเนื้อหา ชื่อผู้จัดพิมพ์แผ่นพับนั้น ตราสัญลักษณ์ที่ออกแบบเพื่อใช้ในกิจกรรมนั้นๆ

2. เอกสารที่เกี่ยวกับการออกแบบกราฟิกบนสิ่งพิมพ์

2.1 ความหมายของการออกแบบกราฟิก

จากที่ได้ศึกษา มีผู้กล่าวถึงความหมายของการออกแบบกราฟิกไว้ดังนี้

มานิช กองกะนั้นนท์ (2538 : 27) ได้กล่าวถึง การออกแบบกับมนุษย์ไว้ ดังนี้

มนุษย์ที่ต้องต่อสู้เพื่อการอยู่รอดในสังคมต่างๆ กันแทบทั้งสิ้น การใช้ความคิดและนำไปปฏิบัติในลักษณะของการแก้ไขปัญหา นั้น เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อที่จะพยายามขจัดอุปสรรคของตนเองและของผู้อื่น โดยหวังว่าจะนำไปสู่การดำรงชีวิตที่สะดวกและมีความสุขกว่าเดิม พฤติกรรม ดังกล่าวนี้นี้มีขั้นตอนทางปฏิบัติ ซึ่งเรียกว่า การออกแบบ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 19) ได้กล่าวถึง การออกแบบไว้ว่า “การวางแผนสร้างสรรค์รูปแบบโดยวางแผนจัดส่วนประกอบของการออกแบบให้สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย วัตถุประสงค์ และผลผลิตของสิ่งที่ต้องการออกแบบนั้นๆ”

อารี สุทธิพันธุ์ (2521 :8) ให้ความหมายของการออกแบบ ไว้ 2 ความหมาย ดังนี้

การออกแบบ หมายถึง การรู้จักวางแผนเพื่อจะได้ ลงมือกระทำตามที่ต้องการและการรู้จักเลือกวัสดุ วิธีการ เพื่อทำตามที่ต้องการนั้น โดยให้สอดคล้องกับลักษณะรูปแบบ และคุณสมบัติของวัสดุ แต่ละชนิดตามความคิดสร้างสรรค์

การออกแบบ หมายถึง การปรับปรุงรูปแบบผลงานที่มีอยู่แล้วหรือสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสม ให้มีความแปลกความใหม่เพิ่มขึ้น

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 9 - 11) ได้แบ่งงานออกแบบในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. งานออกแบบเพื่อประโยชน์ใช้สอย คือ งานออกแบบเพื่อประโยชน์ใช้สอย เช่น การออกแบบเครื่องไฟฟ้า เครื่องครัวเครื่องเรือน ... การออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product Design) โดยเน้นประโยชน์ใช้สอยหรือประโยชน์ทางกายเป็นหลัก มีคุณค่าทางความงามเป็นตัวผลักดันให้งานออกแบบน่าสนใจและน่าใช้สอย ... การออกแบบเช่นนี้ต้องศึกษาและออกแบบให้สัมพันธ์กับกลไก ต่างๆ
2. งานออกแบบเพื่อการติดต่อสื่อสาร งานออกแบบเพื่อการติดต่อสื่อสาร หรือการออกแบบสื่อสาร (Communication Design) เป็นงานที่เน้นการสื่อสารถึงกันด้วยภาษาและภาพที่รับรู้ร่วมกันได้ ซึ่งจะเป็นสิ่งตีพิมพ์หรือไม่ก็ได้ การสื่อสารถึงกันเพื่อประโยชน์ในความรู้ ความเข้าใจ การชี้ชวน หรือการเรียกร้อง เช่น การออกแบบโปสเตอร์ งานโฆษณา การออกแบบสื่อสารจำเป็น ต้องมีความรู้เฉพาะด้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานออกแบบที่เกี่ยวข้องกับงานจิตวิทยาชุมชน ทั้งด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
3. งานออกแบบเพื่อคุณค่าทางความงาม เป็นงานออกแบบทางทัศนศิลป์ ที่มีเป้าหมายเฉพาะตัว เพราะงานทัศนศิลป์ไม่ได้มีคุณค่าทางกายหรือการสื่อสารเพื่อชี้ชวนใดๆ แต่งานทัศนศิลป์เป็นสื่อกลางที่มุ่งให้ผู้ชมได้ชื่นชมกับความงามและความคิด ซึ่งผลจากการชื่นชมนั้น ผู้ชื่นชมอาจจะได้รับความสงบสันติ การพักผ่อน อารมณ์ความรู้สึก ความคิด และทัศนคติบางอย่าง เช่น การได้พบภาพเขียนที่มีสีสันสวย เราอาจจะรู้สึกเบิกบานใจ สบายใจ หรือได้พบอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เราอาจ จะมีทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์ (2544 : 20) ได้กล่าวถึง การออกแบบกราฟิกไว้ ดังนี้

การออกแบบกราฟิก เป็นลักษณะของการออกแบบบนพื้นผิว 2 มิติ (Two Dimensional Surface) เพื่อเป็นสื่อกลางสำหรับถ่ายทอดข้อความ ความรู้สึกนึกคิด จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง เพื่อให้เข้าใจและรู้เรื่องโดยใช้ประสาทตาในการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ งานกราฟิกมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของเราเป็นอย่างมาก สิ่งที่เรามองเห็นด้วยตาจะโน้มน้าวจิตใจได้ดีกว่าการรับรู้ประเภทอื่น

งานกราฟิกที่ดีต้องขึ้นอยู่กับการออกแบบที่ดีด้วย นับตั้งแต่หลักการทางเบื้องต้นของศิลปะ รวมถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่นำมาใช้ในการผลิตวัสดุกราฟิก นอกจากนี้ยังต้องมีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยี

ใหม่ ๆ ซึ่งจะสามารถนำมาใช้ในการออกแบบงานกราฟิกด้วย เพื่อที่จะสามารถพัฒนางาน ออกแบบให้ทันกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์ (2540 : 12) ได้ให้ความหมายของการออกแบบกราฟิก สรุปได้ดังนี้

การออกแบบกราฟิก

1. คือการประดิษฐ์ที่เกิดขึ้นในใจ
2. คือการวาดตัวอย่างให้มองเห็นโดยคร่าว ๆ โดยวิธีสเก็ตช์ (sketch) หรือการวาดภาพ

(drawing)

3. คือทำให้มองเห็นขั้นสำคัญหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้
4. คือ การวาดหรือการร่างภาพเพื่อนำเสนอรายละเอียดบางสิ่งบางอย่างที่จัดทำขึ้น
5. คือการเตรียมในส่วนต่างๆ หรือรายละเอียดบางสิ่งบางอย่างที่จัดขึ้นตามแบบ
6. คือการตกแต่งลงรายละเอียด
7. คือศิลปะแห่งการสร้างการออกแบบในสิ่งทั้งหลาย
8. คือแบบแผนหรือโครงการ
9. คือเหตุผลในวัตถุประสงค์หรือความตั้งใจ

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การปรับปรุงรูปแบบผลงานที่มีอยู่แล้วหรือสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสม ให้มีความแปลกความใหม่เพิ่มขึ้น โดยมีความคิดประดิษฐ์ที่เกิดขึ้นในใจ งานออกแบบมีหน้าที่หลายๆ อย่างงานออกแบบเพื่อประโยชน์ใช้งานออกแบบเพื่อการติดต่อสื่อสาร และงานออกแบบเพื่อคุณค่าทางความงาม

2.2 ความสำคัญและคุณค่าของการออกแบบกราฟิก

พงษ์ศักดิ์ ชัยทิพย์ (2544 : 21) ได้กล่าวถึง ความสำคัญการออกแบบกราฟิกไว้ ดังนี้

1. การออกแบบที่ดี ทำให้ข้อมูลที่กระจัดกระจายมีระเบียบมากขึ้น ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน และถูกต้อง
2. ช่วยให้การถ่ายทอดข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็วและชัดเจน
3. ช่วยสร้างสรรค์งานสัญลักษณ์ทางสังคม เพื่อการสื่อความหมายร่วมกัน
4. ช่วยพัฒนาระบบการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
5. ช่วยให้เกิดจินตภาพ เกิดมีแนวคิดสิ่งใหม่อยู่เสมอ
6. ส่งเสริมให้เกิดค่านิยมทางความงาม
7. ส่งเสริมความก้าวหน้าทางธุรกิจและพัฒนาประเทศ

8. ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์ (2544 : 20 - 21) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมถึงคุณค่าของงานกราฟิกไว้ ดังนี้

1. เป็นสื่อกลางในการสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจตรงกัน จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งได้ อย่างถูกต้องและชัดเจน
2. สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เกิดการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี
3. ช่วยทำให้งานเกิดความน่าสนใจ ประทับใจ และน่าเชื่อถือแก่ผู้พบเห็น
4. ช่วยให้เกิดการกระตุ้นทางความคิด และการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว
5. ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
6. ทำให้ผู้พบเห็นเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งทางด้านการกระทำและความคิด

ดังนั้น สรุปได้ว่า งานออกแบบกราฟิก คือการนำเสนอแนวคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อย่างมีระเบียบแบบแผน เพื่อประโยชน์ใช้สอยหรือเพื่อการสื่อสารต่อผู้รับสาร เพื่อให้โดดเด่นสะดุดตาและเป็นที่ดึงดูดใจ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

2.3 การออกแบบกราฟิกบนสิ่งพิมพ์

งานกราฟิกเป็นส่วนสำคัญที่มีบทบาทต่อการออกแบบและกระบวนการผลิตสื่อ โดยเฉพาะสื่อที่ต้องการสัมผัสรับรู้ด้วยตา (visual communication design) ได้แก่ หนังสือ นิตยสาร วารสาร แผ่นป้ายโฆษณา บรรจุภัณฑ์ แผ่นพับ แผ่นปลิว โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ นักออกแบบจะใช้วิธีการทางศิลปะ และหลักการทางการออกแบบร่วมกันสร้างสรรค์รูปแบบสื่อ เพื่อให้เกิดศักยภาพสูงสุดในการที่จะเป็นตัวกลางในการสื่อความหมายระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร

วิธีการออกแบบและวิธีการแก้ปัญหาการออกแบบ โดยการนำเอารูปภาพประกอบ (illustration) ภาพถ่าย (photography) สัญลักษณ์ (symbol) รูปแบบ และขนาดของตัวอักษร (typography) มาจัดวางเพื่อให้เกิดการนำเสนอข้อมูลอย่างชัดเจน เกิดผลดีต่อกระบวนการ สื่อความหมาย และแสดงคุณค่าทางการออกแบบอย่างตรงไปตรงมา (พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์. 2544 : 20)

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบกราฟิกโดยทั่วไป ถือว่าการออกแบบกราฟิกเป็น ขั้นตอนของการแก้ปัญหาในทุกๆ ด้านและทุกๆ ขั้นตอน นับตั้งแต่การทำความเข้าใจให้ตรงกันระหว่าง

ลูกคำและทีมงานผู้สร้างสรรค์ รวมทั้งวิธีการนำเสนอรูปแบบและเนื้อหา ชนิดของภาพ ประกอบ แบบตัวอักษร ชนิดกระดาษและเทคนิคการพิมพ์ กระบวนการดังกล่าวนี้เรียกว่า “ปัญหาสลับ” (alternate solutions) ทั้งนี้เพราะปัญหาในการออกแบบสิ่งพิมพ์เกิดจากรากฐานความเชื่อที่ว่า ในการกำหนดคำถามหนึ่งๆ ที่นักออกแบบกำลังแก้ปัญหา จะมีคำตอบได้หลายๆ คำตอบ และมีทางออกได้หลายๆ หนทาง ดังนั้น กระบวนการออกแบบจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่มีตัวเลือกในการตัดสินใจ สลับไปสลับมา จนกว่านักออกแบบและลูกคำจะพึงพอใจในคำตอบนั้นๆ (ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์. 2540 : 174)

เพื่อต้องการให้งานกราฟิกมีคุณค่า มีความน่าเชื่อถือ และสามารถแสดงเอกภาพของการสื่อความหมายที่ดีได้อย่างเต็มที่ องค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยทำให้งานกราฟิกมีความโดดเด่น น่าสนใจ นักออกแบบจึงใช้หลักและวิธีการทางศิลปะเป็นแนวทางในการออกแบบ

ดังจะพิจารณาถึงอิทธิพลของศิลปะในการออกแบบกราฟิก ดังที่ วรพงษ์ วิชาติอุดมพงษ์ (2538 : 17 - 18) ได้ให้หลักการดังต่อไปนี้

1. รูปแบบตัวอักษรและขนาด การสร้างรูปแบบตัวอักษรให้มีรูปแบบที่แปลกตา สวยงาม จะช่วยเร่งเร้าความรู้สึกตอบสนองได้ดี ในการกำหนดแบบของตัวอักษรบนงาน กราฟิก ผู้ออกแบบจะต้องเน้นเรื่องความชัดเจน สวยงาม อ่านง่าย และสอดคล้องกับโครงการออกแบบนั้นๆ ด้วย นักออกแบบจะต้องพิจารณาเรื่องรูปแบบ

สำหรับข้อความนำเรื่อง และข้อความรายละเอียดไปพร้อมๆ กัน นอกจากรูปแบบตัวอักษรแล้ว การกำหนดขนาดของตัวอักษรที่มีความสำคัญไปไม่น้อยเลย ขนาดของตัวอักษรทุกส่วนบนชิ้นงานต้องมีความพอเหมาะที่จะให้อ่านได้ง่าย ตัวอักษรที่ขนาดเล็กมาก อาจเป็นอุปสรรคในการสื่อความ ที่ดี ความกว้างและความสูงที่พอเหมาะก็ช่วยให้รูปแบบดูง่ายขึ้น นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วเป็นการจัดวางรูปแบบข้อความที่สอดคล้องกับความเคยชินในการอ่านโดยปกติก็เป็นสาระที่ควรคิดด้วย ในการออกแบบ

2. การกำหนดระยะห่างและพื้นที่ว่าง การจัดพื้นที่ว่างในการออกแบบ กราฟิก มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการจัดระเบียบของข้อมูล ช่วยการเน้นความชัดเจนและความเป็นระเบียบมากขึ้น ระยะห่างหรือพื้นที่ว่างจะช่วยพักสายตาในการอ่านทำให้ดูสบายตาสร้างจังหวะลีลาขององค์ประกอบภาพให้เหมาะสมและสวยงาม

3. การกำหนดโครงสี สีสันบทบาทอย่างยิ่งที่จะช่วยเน้นความชัดเจน ทำให้สะดุดตา สร้างสรรค์ความสวยงาม การกำหนดโครงสีจะใช้วิธีการใดก็ตามขึ้นอยู่กับลักษณะและประเภทของงานนั้นๆ ข้อคำนึงสำคัญคือสีบนตัวภาพ พื้นภาพและบนตัวอักษรต้องมีความโดดเด่น ชัดเจน เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะมีความสนใจและชื่นชอบแตกต่างกันไป นักออกแบบอาจใช้หลักการทางทฤษฎีสีผสมผสานกับหลักจิตวิทยาการใช้สีในการจัดโครงสีบนชิ้นงานเพื่อเป้าหมายการตอบสนองที่ดีที่สุด

4. การจัดวางตำแหน่ง หมายถึง การออกแบบจัดโครงร่างทั้งหมดที่จะกำหนดตำแหน่งขนาดของภาพประกอบ ตำแหน่งขนาดของภาพประกอบ ตำแหน่งของข้อความทั้งหมดและส่วนประกอบอื่นๆ ที่

ปรากฏ ซึ่งผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงจุดเด่นที่ควรเน้น ความสมดุลต่างๆ ตลอดจนความสบายตาในการมอง นักออกแบบจะต้องให้ความสำคัญต่อสาระทุกส่วนที่ปรากฏบนชิ้นงานเท่ากันหมด ความพอเหมาะพอดีขององค์ประกอบตำแหน่งต่างๆ จะทำให้งานกราฟิกเป็นที่น่าสนใจยิ่งขึ้น

จากการได้ศึกษาการออกแบบบนสิ่งพิมพ์ สรุปได้ว่าวิธีการแก้ปัญหาการออกแบบ โดยการนำเอารูปภาพประกอบ (illustration) ภาพถ่าย (photography) สัญลักษณ์ (symbol) รูปแบบ และขนาดของตัวอักษร (typography) มาจัดวางเพื่อให้เกิดการนำเสนอข้อมูลอย่างชัดเจน เพื่อสื่อความหมาย องค์ประกอบหลักของการออกแบบกราฟิกบนสิ่งพิมพ์ประกอบด้วย 4 หัวข้อหลัก 1. เรื่องรูปแบบตัวอักษรและขนาด 2. เรื่องการกำหนดระยะห่างและพื้นที่ว่าง 3. เรื่องของการกำหนดโครงสร้างเพื่อความสวยงามสะดุดตา และ 4. เรื่องการจัดวางตำแหน่ง หมายถึงการออกแบบจัดโครงสร้างทั้งหมดเข้าด้วยกันโดยใช้หลักการทางศิลปะ

2.3.1 ตัวอักษร

ในการออกแบบตัวอักษร สิ่งที่ต้องพิจารณามี 3 ประการคือ 1. รูปแบบตัวอักษร 2. ขนาดตัวอักษร 3 สีของตัวอักษร (วรพงษ์ วรชาติอุดมพงษ์. 2538 :33)

2.3.1.1 รูปแบบตัวอักษร

รูปแบบตัวอักษรยังแบ่งออกเป็นแบบอักษรภาษาไทย ชัยยุทธ์ รัตนานุกูล (ม.ป.พ. : 145) ได้แบ่งลักษณะอักษรภาษาไทยไว้ 4 แบบดังนี้

รูปแบบตัวอักษรภาษาไทย

นักออกแบบจำเป็นต้องศึกษารูปแบบลักษณะของตัวอักษรภาษาไทย ซึ่งเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบทางราชการ หมายถึง ตัวอักษรเป็นลักษณะแบบเรียบๆ อ่านง่ายๆ นิยมใช้กันมากในสถานที่ราชการ องค์กรต่างๆ เช่น ใช้ในการพิมพ์ข้อความ แผ่นป้ายประกาศ พิมพ์เอกสาร หนังสือ ตำราต่างๆ ถือได้ว่าตัวอักษรไทยในลักษณะรูปแบบทางราชการนี้เป็นต้นแบบสำคัญในการศึกษาและออกแบบตัวอักษรภาษาไทยขึ้นพื้นฐาน

2. รูปแบบอาลักษณ์ หมายถึง แบบตัวอักษรไทยที่ใช้ในราชสำนักมาแต่โบราณ เช่น ตัวอักษรที่ใช้บันทึกพระบรมราชโองการ เอกสารทางราชการหรือจารึกเอกสารสำคัญ ตัวอักษรในรูปแบบอาลักษณ์จะมีรูปแบบเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ ในปัจจุบันนิยมเรียกว่า อักษรหัวบัว มีส่วนหางของตัวอักษรสูงเท่ากับความสูงของตัวอักษรเป็นการบังคับระยะบรรทัดไปด้วยในตัว เพื่อสะดวก ในการเขียนและอ่านตัวเลข จะเป็นเลขไทยมีความสูงเท่ากับครึ่งหนึ่งของตัวอักษร แต่ยังคงมีหางสูงเท่ากับระยะบรรทัด ตัวอักษรแบบอาลักษณ์ จัดได้ว่าเป็นรูปแบบตัวอักษรที่สวยงาม และชัดเจนที่สุด และถือว่าเป็นลายมือเกียรตินิยม นิยมใช้กับเกียรติบัตร ปริญญาบัตร และประกาศนียบัตร

3. รูปแบบสมเด็จกรมพระนริศฯ หมายถึง ลักษณะรูปแบบตัวอักษรที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรม พระยานริศรานุวัดติวงศ์ เป็นผู้คิดรูปแบบขึ้น ซึ่งเป็นที่นิยมใช้กันมากจนถึงปัจจุบัน มีชื่อเรียกกันทั่วไปว่า ตัวอักษรแบบ

รับขึ้นพลัวเป็นลักษณะตัวอักษรที่สามารถเขียนได้รวดเร็วสะดวกเหมาะกับการเขียนด้วยปากกาสปีดบอลล์ ฟูกันแบน และสีเมจิกชนิดปลายตัด

4. รูปแบบประดิษฐ์ หมายถึง รูปแบบที่เกิดจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปใช้งานประเภทต่างๆ เช่น งานออกแบบแผ่นภาพโฆษณา หัวเรื่องหนังสือ ชื่อเรื่อง นวนิยาย ฯลฯ ซึ่งสามารถดัดแปลงรูปทรงตัวอักษรเป็นแบบตัวทรงเหลี่ยม ตัวทรงกลม แบบทรงตัวโค้งมนและอื่นๆ แล้วแต่ความเหมาะสม

วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์ (2538 : 180) ได้แบ่งประเภทตัวอักษรไทยไว้เพียงสองลักษณะ ดังนี้

การแบ่งประเภทของตัวอักษรอาจแบ่งได้ตามลักษณะของการออกแบบตัวอักษรได้เป็น 2 ลักษณะด้วยกันดังนี้

1. แบบราชการ มีลักษณะเด่น คือ มีรูปแบบเรียบง่าย เป็นระเบียบมีลักษณะเส้นเป็นแบบเส้นตรงเป็นส่วนใหญ่ สามารถนำไปใช้เป็นแบบหัวเรื่อง ชื่อสถานที่หรือใช้เป็นข้อความบรรยายได้
2. แบบอิสระ ตัวอักษรแบบนี้ มีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามลักษณะงานที่นำไปใช้ ส่วนมากจะใช้งานออกแบบสื่อโฆษณา สิ่งพิมพ์ หัวเรื่อง ปกวารสาร นิตยสาร ตลอดจนงานเกี่ยวกับความบันเทิง รูปแบบตัวอักษรมีลีลาของเส้นเป็นแบบอิสระไม่แน่นอน

2.3.1.2 ขนาดของตัวอักษร (size type)

ขนาดของตัวอักษรในงานออกแบบกราฟิกมีความสำคัญเป็นอย่างมาก การใช้หน่วยกำหนดขนาดตัวอักษรเป็นสากลจึงเป็นที่แพร่หลาย ขนาดของตัวอักษรเป็นการกำหนดขนาดที่เป็นสัดส่วนของขนาดความกว้างกับความสูง และรูปร่างของตัวอักษร ความสูงเป็นหลักในการจัดขนาดที่เรียกว่า พอยต์ (point) ขนาดและตัวอักษรหัวเรื่องมักจะใช้ขนาดตั้งแต่ 16 พอยต์ขึ้นไป ส่วนขนาดของเนื้อหาจะใช้ขนาดประมาณ 6 -16 พอยต์ ขนาดทางราบหรือทางกว้างของตัวอักษร เมื่อเรียงกันไปเป็นคำหรือความยาวใน 1 บรรทัด หรือที่เรียกว่า “ความยาวคอลัมน์” ก็กำหนดเป็น ไพก้า (pica) (พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์. 2544 : 55) ส่วนระบบการวัดพอยต์ (point) ปราโมท แสงพลสิทธิ์ (2544 : 103) ได้แบ่งเป็น 2 ระบบคือ

- 1.1 ขนาดพอยต์ เป็นการวัดตามระยะยาว .0138 นิ้ว เท่ากับ 72 พอยต์ใน 1 นิ้ว (ตามปกติขนาด 72 พอยต์วัดได้ .9936 นิ้ว โดยใกล้เคียง)

1.2 ไพกา (pica) 1 ไพกา ประกอบด้วย 12 ปอยท์ ประมาณได้ว่า 6 ไพกา ใกล้เคียงกับจำนวน 1 นิ้วนั่นเอง (เพื่อป้องกันข้อผิดพลาด โปรดเรียกใช้ไม้บรรทัด สำหรับการวัดขนาดปอยท์ และไพกา ได้จากบริษัทรับบริการเรียงพิมพ์)

...นอกจากจะมีการคิดค้นระบบการวัดตัวเรียงพิมพ์เป็นระบบปอยท์ และไพกา เพื่อความสะดวกในการจัดเรียงตัวพิมพ์แล้ว ขณะเดียวกันก็ได้มีการคิดค้นระบบสำหรับวัดขนาดในการผลิต ตัวพิมพ์แต่ละตัวขึ้น ตัวพิมพ์ดังกล่าวสามารถกำหนดมาตรวัดสำหรับวัดสัดส่วนของขนาดตัวพิมพ์ ได้ เรียกว่า ระบบเอ็ม (EM) ตามปกติมาตราส่วนของเอ็ม กำหนดไว้ว่า เท่ากับขนาด 12 ปอยท์ ในส่วนกว้างและลึก 12 ปอยท์เหมือนกัน แต่ในกรณีของเครื่องมือสำหรับเรียงพิมพ์จะต้องนับความกว้างของพื้นที่ว่างของตัวอักษรรวมเข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตามหน่วยของตัวพิมพ์จะต้องใช้กับเครื่องเรียงพิมพ์ตัวอักษรเท่านั้น

2.3.1.3 สีของตัวอักษร

โดยทั่วไปการกำหนดสีต่างๆ ของสิ่งพิมพ์ เพื่อความสวยงาม เพื่อให้ข้อความเด่นชัด และดึงดูดความสนใจ ดังที่ วรพงศ์ วรชาติอุดมพงษ์ (2538 : 35) ได้กล่าวถึงการใช้สีโดยยึดหลัก 3 ประการดังนี้

1. ค่าน้ำหนักสี (Tone of Colour) สีของตัวอักษรควรมีค่าน้ำหนักที่ตัดกันกับสีพื้น และควรเป็นสีที่แย้งกันกับสีพื้นให้มากที่สุด การตัดกันมากทำให้มีความเด่นชัดของตัวอักษรมาก สีใกล้เคียงกันทำให้ความชัดเจนลดลงและอ่านยากขึ้น
2. สีของตัวอักษรต้องไม่หลายสีจนเกินไปภายใน 1 หน้ากระดาษ ข้อความเดียวกันควรใช้สีเดียวกัน และไม่ควรใช้สีตัดกันระหว่างสีพื้นกับสีของตัวอักษรเพราะจะทำให้ลายตา
3. ควรใช้สีให้เหมาะกับคำหรือข้อความนั้นๆ เช่นข้อความที่เน้นความ เร่าร้อน ตื่นเต้น อาจใช้สีแดง สีส้ม ข้อความที่กล่าวถึงความสงบ นิ่ง ความเย็น อาจใช้สีเหลือง สีเขียว สีฟ้า หรือ สีน้ำเงิน เป็นต้น

2.3.1.4 การจัดตัวอักษร

โกสุม สายใจ (2538 : 59 - 62) ได้แบ่งลักษณะการจัดตัวอักษรไว้ ดังนี้

การจัดตัวอักษร

1. การจัดตัวอักษรตามปกติธรรมดา (General Type) มีการย่อหน้า ด้านหน้าด้านหลังเท่ากันตลอด ทำให้ดูเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นงานเป็นการ
2. การจัดตัวอักษรแบบเสมอน้ำ (Unjustified Type) แบบชิดซ้าย (Flush Left) หรือ แบบบล็อก ตัวอักษรตัวหน้าเรียงเสมอกันทางด้านหน้าหรือด้านซ้ายมือของผู้อื่น มีความเป็น ระเบียบด้านเดียวส่วนใหญ่จะใช้กับสิ่งพิมพ์ประเภทนิตยสาร วารสาร แผ่นพับ และใบปิดโปสเตอร์ ทั่วไป

3. การจัดตัวอักษรแบบเสมอล้าง (Raged Type) หรือแบบชิดขวา (Flush Right) มีลักษณะการจัดเรียงคล้ายกับแบบเสมอน้ำต่างกัน ที่ตัวอักษรตัวหลังสุดจะเรียงเท่ากัน ตรงกัน ทางด้านหลังหรือด้านขวามือของผู้อ่าน ให้ความรู้สึกที่แปลกออกไป

4. การจัดตัวอักษรแบบกึ่งกลาง (Center Type) มีลักษณะการจัดโดยยึดตัวอักษรที่อยู่ตรงกลางของข้อความเป็นหลัก จัดวางให้ตรงกันทุกบรรทัด ทำให้ดูเป็นระเบียบพอสมควร การจัดแบบนี้ส่วนใหญ่มักจะจัดไปจากเครื่อง จัดด้วยมือจะลำบากและบางครั้งไม่เที่ยงตรง

5. การจัดตัวอักษรแบบรอบขอบภาพ (Contour) เป็นการจัดวางตัวอักษรให้สัมพันธ์กับรูปร่างของภาพถ่ายหรือสัญลักษณ์ ตามเส้นรอบนอก ทำให้รู้สึกสวยงาม แปลกตาขึ้น

6. การจัดตัวอักษรแบบรูปวัตถุ (Concrete) เป็นการจัดตัวอักษรเป็นภาพหรือเป็นรูปสิ่งของหรือรูปทรงต่างๆ

7. การจัดตัวอักษรแบบล้อมรอบ (Run Around) มีลักษณะเป็นการนำตัวอักษรล้อมภาพ ซึ่งส่วนใหญ่มักใช้ตัวอักษรเหล่านั้นบรรยายภาพที่ล้อมอยู่

8. การจัดตัวอักษรแบบอิสระ (Free Style) มีลักษณะการจัดที่ไม่ติดอยู่กับกฎเกณฑ์ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของงาน และความคิดของนักออกแบบ ส่วนใหญ่จะใช้ในกรณีที่ต้องการให้ตัวอักษรเป็นจุดสนใจหรือตัวนำไปสู่จุดสนใจ การจัดแบบนี้จะได้รับความงามที่แปลกออกไป มีความเป็นกันเองและแสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ ทักษะของนักออกแบบ

2.3.1.5 ช่องไฟของตัวอักษร

การกำหนดระยะช่องไฟของตัวอักษร พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์ (2546 : 55 - 56) ได้แบ่งการกำหนดช่องไฟไว้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ระยะช่องไฟระหว่างอักษร (Letter Spacing) เป็นการกำหนดระยะช่องไฟระหว่างตัวอักษรแต่ละตัว ที่จะต้องมีระยะห่างกันพอสมควร ไม่ติดกันหรือห่างกันเกินไป การเว้นระยะช่องไฟแต่ละตัวไม่ควรกำหนดค่าว่าต้องห่างเท่าใด เพราะตัวอักษรแต่ละตัวทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ มีลักษณะที่แตกต่างกัน เราควรจัดช่องไฟโดยคำนึงถึงปริมาตรที่มีความสมดุลโดยประมาณในระหว่างตัวอักษร หรือที่เรียกว่า ปริมาตรความสมดุลทางสายตา

2. ระยะช่องไฟระหว่างคำ (Word Spacing) ส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษมากกว่า ระยะระหว่างคำโดยทั่วไปจะเว้นระยะระหว่างคำประมาณ 1 ตัวอักษรปกติ ถ้าระยะห่างเกินไปจะทำให้อ่านยากและถ้าชิดกันเกินไปทำให้ขาดความงามไป

3. ระยะช่องไฟระหว่างบรรทัด (Line Spacing) แนวคิดของการเว้นระยะระหว่างบรรทัด มีจุดประสงค์เพื่อให้อ่านง่าย ดูสวยงาม โดยปกติจะใช้ระยะห่าง 0-3 พอยต์ หลักสำคัญในการกำหนดระยะระหว่างบรรทัดให้วัดส่วนสูง และส่วนต่ำสุดของตัวอักษร เมื่อจัดวางบนบรรทัดแล้วต้องไม่ทับซ้อนกัน

ตัวอักษรที่ใช้ในงานสิ่งพิมพ์ต่างๆ มีตัวอักษรเป็นส่วนประกอบสำคัญ ข้อควรพิจารณาในการตัวอักษร นั้น โกสุม สายใจ (2538 : 52) ได้กล่าวถึงหลักการใช้ตัวอักษรเพื่อจุดมุ่งหมาย 2 ประการ ดังนี้

1. ใช้ตัวอักษรเพื่อการอธิบาย หรือบรรยายเนื้อหา (Book Face)
2. ใช้ตัวอักษรเพื่อเป็นจุดเด่น ดึงดูดสายตา (Display Face) ส่วนใหญ่จะใช้เป็นชื่อเรื่อง หัวข้อเรื่อง หรือหน้าปกหนังสือ นอกจากนั้น โกสุม สายใจ (2538 : 54) ยังได้แบ่งแบ่งตัวอักษรตามหน้าที่ของตัวอักษรไว้ 3 ลักษณะใหญ่ๆ ดังนี้

1. ตัวพื้นหรือตัวกลาง (Bass Line) เป็นตัวอักษรที่ใช้เป็นส่วนใหญ่ในสิ่งพิมพ์ เช่น การ จัดทำหนังสือ ตัวพื้นจะเป็นตัวเดินเรื่อง อธิบายเรื่อง หรือตัวพรรณนา นับว่าเป็นตัวสำคัญมาก เพราะผู้อ่านต้องมอง ต้องอ่าน ตลอดทั้งเรื่อง และใช้เวลาในการอ่านส่วนใหญ่อยู่กับตัวพื้น
2. ตัวเน้น (Emphasis) เป็นตัวที่มีขนาดเท่ากับตัวพื้น แต่มีแบบหรือมีลักษณะที่แตกต่างออกไป เช่น ตัวเอน ตัวหนา หรือตัวที่มีช่องไฟห่างมากกว่าตัวพื้น เพื่อเน้นข้อความสำคัญหรือต้องการจะตกย้ำความเข้าใจ
3. ตัวหัวเรื่อง (Head Line) เป็นตัวหนาและใหญ่ขนาดประมาณ 40 - 72 พอยท์ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ตัวอักษรป้ายแสดง (Display) ซึ่งอาจจะ เป็น ตัวเรียง ตัวประดิษฐ์ที่แสดงอารมณ์ต่างๆ หรืออักษรลอกก็ได้ (Letter Press) ตัวหัวเรื่องทำหน้าที่ สร้างความน่าสนใจ สะดุดตา ชักจูงให้ผู้อ่านรายละเอียดต่อไป

จากการได้ศึกษาเรื่องตัวอักษรสรุปได้ว่าตัวอักษรมีความสูงเป็นหลักในการจัดขนาดที่เรียกว่า พอยต์ (Point) หัวเรื่องมักจะใช้ขนาดตั้งแต่ 16 พอยต์ขึ้นไป ส่วนขนาดของเนื้อหาที่จะใช้ขนาดประมาณ 6 -16 พอยต์ ขนาดทางราบหรือทางกว้างของตัวอักษร เรียกว่า “ความยาวคอลัมน์” ก็กำหนดเป็น ไพก้า (Pica) ขนาดพอยท์ เป็นการวัดตามระยะยาว .0138 นิ้ว เท่ากับ 72 พอยท์ใน 1 นิ้ว ไพก้า (pica) 1 ไพก้า ประกอบด้วย 12 พอยท์ ประมาณได้ว่า 6 ไพก้า ใกล้เคียงกับจำนวน 1 นิ้ว ในด้านสีของตัวอักษร ของสิ่งพิมพ์ เพื่อความสวยงาม เพื่อให้ข้อความเด่นชัด และดึงดูดความสนใจ ยึดหลัก 3 ประการคือ 1.ค่าน้ำหนักสี (Tone of Colour) สีของตัวอักษรควรมีค่าน้ำหนักที่ตัดกันกับสีพื้น และควรเป็นสีที่แย้งกันกับสีพื้นให้มากที่สุด การตัดกันมากทำให้มีความเด่นชัดของตัวอักษรมาก สีใกล้เคียงกันทำให้ความชัดเจนลดลงและอ่านยากขึ้น สีของตัวอักษรต้องไม่หลายสีจนเกินไปและ ควรใช้สีให้เหมาะกับคำหรือข้อความในด้าน การจัดตัวอักษรมีหลายลักษณะคือ การจัดตัวอักษรตามปกติธรรมดา การจัดตัวอักษรแบบเสมอนหน้า การจัดตัวอักษรแบบเสมอลหลังการจัดตัวอักษรแบบกึ่งกลาง การจัดตัวอักษรแบบรอบขอบภาพ การจัดตัวอักษรแบบรูปวัตถุ และการจัดตัวอักษรแบบอิสระ นอกจากนั้น ตัวอักษรมีการกำหนดระยะห่างของตัวอักษรคือช่องไฟตัวอักษรซึ่งได้แบ่งการกำหนดช่องไฟไว้เป็น 2

ลักษณะ คือ ระยะช่องไฟระหว่างอักษร ระยะช่องไฟระหว่างคำและระยะช่องไฟระหว่างบรรทัดด้านการใช้ตัวอักษร ใช้เพื่อการอธิบาย หรือบรรยายเนื้อหา และใช้เพื่อเป็นจุดเด่น ดึงดูดสายตา ส่วนหน้าที่ของตัวอักษรไว้ 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ 1. ตัวพื้นหรือตัวกลาง ใช้อธิบายเรื่อง ตัวเน้น เพื่อเน้นข้อความสำคัญ ตัวหัวเรื่อง เป็นตัวหนาและใหญ่ขนาด

2.3.2 การกำหนดระยะห่างและพื้นที่ว่าง

2.3.2.1 ความสำคัญของพื้นที่ว่าง

ความสำคัญของพื้นที่ว่างนั้น ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์ (2540 : 234) กล่าวถึงความสำคัญของพื้นที่ว่างในการออกแบบไว้ว่า

ที่ว่างหรือระยะห่างของพื้นที่ที่มีอยู่รายรอบระหว่างส่วนประกอบมูลฐานทางการออกแบบ นับเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งที่นักออกแบบจะต้องทำหน้าที่ขบคิดอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่กิจกรรมทางการออกแบบดำเนินอยู่ และจะต้องขบคิดต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด จนกว่ากระบวนการ ออกแบบนั้นๆ จะเสร็จสมบูรณ์

พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์ (2546 : 22) ได้กล่าวถึงการจัดพื้นที่ว่างในงานออกแบบกราฟิกไว้ดังนี้

การจัดพื้นที่ว่างในการออกแบบกราฟิก มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดระเบียบของข้อมูล ช่วยเน้นความชัดเจนและความเป็นระเบียบ ระยะห่างหรือพื้นที่ว่างจะช่วยพักสายตาในการอ่าน ทำให้ดูสบายตา สร้างจังหวะลีลาขององค์ประกอบภาพให้เหมาะสมและสวยงาม

2.3.2.2 พื้นที่ว่างที่มีส่วนสัมพันธ์กับงานกราฟิกบนสิ่งพิมพ์

ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์ (2540 : 235) กล่าวถึงเรื่อง “ที่ว่าง” มีส่วนสัมพันธ์กับงานกราฟิก ไว้ว่า

ในการออกแบบกราฟิก “ที่ว่าง” จะเกี่ยวข้องและปรากฏให้เห็นได้ไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบ ในพื้นที่ที่มีอยู่ทั้งหมด โดยเฉพาะในส่วนของการใช้ตัวพิมพ์ (type) และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวพิมพ์กับภาพประกอบนักออกแบบจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินสถานการณ์เกี่ยวกับความรู้สึกที่ผู้ดูจะเกิดปฏิกิริยาในด้านบวกหรือลบต่องานออกแบบนั้นๆ อีกส่วนหนึ่งด้วย

การกำหนดที่ว่างสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการออกแบบกราฟิกในการออกแบบสิ่งพิมพ์นั้นที่ว่างมีส่วนสำคัญในการออกแบบเป็นอย่างยิ่งดังที่ ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์ (2540 : 237 - 238) ยังกล่าวถึงประโยชน์ของที่ว่างที่ใช้ประโยชน์กับงานกราฟิกไว้ดังนี้

ที่ว่างสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการออกแบบกราฟิกได้ดังนี้

1. ใช้เป็นที่พักสายตาของผู้อ่าน
2. ใช้เป็นที่พักสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมูลฐานทางการออกแบบ
3. ใช้เป็นพื้นที่สำหรับแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปลักษณะบวกและรูปลักษณะลบ
4. ทำให้เกิดส่วนประกอบมูลฐานเกิดความเด่นชัด
5. ทำให้เกิดความตึงผิว (tension) ระหว่างส่วนประกอบมูลฐานทั้งหมดในพื้นที่
6. ทำให้หน้ากระดาษบรรจุนานกราฟิกเกิดพลัง
7. ทำให้มีตัวพิมพ์เกิดความเด่น และชัดเจนในการอ่าน

จากการได้ศึกษาเรื่องที่ว่าในการออกแบบสิ่งพิมพ์สรุปได้ว่า ที่ว่างในการออกแบบกราฟิกพื้นที่ว่าง มีความสำคัญ มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดระเบียบของข้อมูล ช่วยเน้นความชัดเจนและความเป็นระเบียบ ระยะห่างหรือพื้นที่ว่างจะช่วยพักสายตาในการอ่าน ทำให้ดูสบายตา สร้างจังหวะลีลาขององค์ประกอบภาพให้เหมาะสมและสวยงาม ในการออกแบบกราฟิก จะใช้ที่ว่างไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบ ในพื้นที่ที่มีอยู่ทั้งหมด การใช้ตัวพิมพ์ (type) และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวพิมพ์กับภาพประกอบ

2.3.3 การกำหนดโครงสร้าง

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 25) ได้กล่าวถึงระบบการรับรู้การมองเห็นสีไว้ ดังนี้

เมื่อตาของเรารับแสงสว่างพร้อมกับภาพวัตถุสิ่งของรอบตัว ภาพจะผ่านไปสู่ประสาทส่วนสำคัญของคนเราที่เรียกว่า เรตินา (Retina) ซึ่งเป็นประสาทสัมผัสที่จับไวต่อการรับแสง เรตินา จะทำหน้าที่ส่งภาพไปยังสมอง ทำให้เกิดการมองเห็นและรู้สึกสัมผัสต่อภาพเบื้องต้นทั้งรูปทรงและสี สีนอกจากจะให้คุณค่าต่อการมองเห็นทางด้านความสวยงามแล้ว สียังให้ความรู้สึกอย่างไร อย่างหนึ่งอีกด้วย

2.3.3.1 ทฤษฎีแม่สี

ศิริพงศ์ พยอมน้อย (2530 : 73) ได้กล่าวถึงทฤษฎีแม่สีที่มีอยู่ด้วยกัน 2 ระบบ ดังนี้

สีที่นำมาผสมใช้ในชีวิตประจำวันนั้น มีอยู่ด้วยกัน 2 ระบบ ได้แก่

ก. additive colour

ข. subtractive colour

additive colour เป็นทฤษฎีแม่สีแสง โดยนักวิทยาศาสตร์ พบว่าในแสงแดด สีขาวเมื่อผ่านแก้วสามเหลี่ยมปริซึมแล้ว จะแยกออกเป็นสีรุ้ง สีรุ้งนี้จะมีแม่สีอยู่ 3 สี ได้แก่ แดง เขียว และน้ำเงิน ทฤษฎีสีนี้จะนำมาใช้ในงานโทรทัศน์สีและอื่นๆ แม่สีดังกล่าวสามารถฉายแสงผสมกันได้ นอกจากนั้น สกนธ์ ภู่งามดี ยังได้กล่าวถึงสีจากเนื้อสีสัมพันธ์กับสีจากแสง ซึ่งค้นพบโดย ไอแซค นิวตัน (Isaac Newton) กระบวนการที่นำไปสู่แนวคิดด้านการแยกสีด้วยแท่งแก้ว สามเหลี่ยม (prism) สีที่ได้เรียกว่า สเปกตรัม (spectrum) ได้แก่ สีม่วงคราม น้ำเงิน เขียว เหลือง แสด แดง สีจากแสงเมื่อนำมาผสมกันเป็นคู่ จะเกิดสีใหม่หรือสีขั้นที่ 2 คือ แสงสีม่วงผสมกับแสงสีเหลือง แสงสีส้มผสมกับแสงสีม่วง จะเกิดแสงสีแดง ประโยชน์จากแสงของสีคือ นำมาผสม ผสมกันใช้ในการอัดภาพสี นอกจากนี้มันเชลล์ (munsell) ซึ่งได้คิดค้นเรื่องสีเพิ่มเติมจากนิวตัน สีตามแนวคิดของมันเชลล์ ซึ่งเป็นแม่สีขั้นที่ 1 ในวงสี มี 5 สี และเมื่อนำสีขั้นที่หนึ่งผสมกันตามวงสี จะได้สีขั้นที่ 2 อีก 5 สี รวมเป็น 10 สี เมื่อนำสีทั้ง 10 ไปผสมกับสีดำและขาว โดยให้สีเทามีน้ำหนักอ่อนแก่ต่างกัน จะเกิดสีเพิ่มขึ้นอีกจำนวนมาก (สกนธ์ ภู่งามดี. 2546 : 60 - 61) subtractive colour เป็นแม่สีที่เป็นเนื้อวัตถุ (pigment) สามารถนำมาระบายเพื่อให้สะท้อนการมองเห็น โดยมีแม่สี 3 สี ได้แก่ สีแดง (magenta) สีเหลือง (yellow) สีน้ำเงิน (cyan) สามารถนำมาผสมกันให้เป็นสีต่างๆ (ศิริพงศ์ พยอมแย้ม. 2530 : 73) สีจากวัตถุธาตุ เป็นสีที่มีอยู่ในตัววัตถุเอง เช่น โนดิน ในพืช หรือเป็นสีที่มนุษย์สังเคราะห์ เพื่อนำมาใช้ในงานศิลปะ การสังเคราะห์นั้น โดยผ่านกระบวนการทางเคมี ทำให้มีสีสำหรับใช้ในวงการศิลปะมากมายหลายชนิด สีต่างๆ ที่เกิดจากธรรมชาติ เมื่อนำมาผสมกันจะเกิดเป็นสีต่างๆ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 26) ได้กล่าวถึงการผสมกันของเนื้อสีไว้ ดังนี้

นักออกแบบกลุ่มที่ต้องการใช้เนื้อสีผสมกัน โดยไม่คำนึงถึงว่าสีที่มองเห็นนั้นจะเกี่ยวข้องกับแสงหรือไม่ นักออกแบบกลุ่มนี้จะกำหนดแม่สีไว้ 3 สี คือ น้ำเงิน (Blue) เหลือง (Yellow) แดง (Red) เมื่อนำแม่สีขั้นแรกนี้ผสมกันก็จะได้สีขั้นที่สอง คือ เขียว (Green) ส้ม (Orange) ม่วง (Purple) และเมื่อนำสีขั้นที่หนึ่งไปผสมกับสีขั้นที่สองตามลำดับในวงสี (Color Wheel) ก็จะได้สีขั้นที่สาม คือ เขียวน้ำเงิน (Green - Blue) เหลืองเขียว (Yellow - Green) เหลืองส้ม (Yellow - Orange) แดงส้ม (Red - Orange) แดงม่วง (Red - Purple) และน้ำเงินม่วง (Blue - Purple) รวมทั้งหมดเป็น 12 สี นอกจากทฤษฎีสีที่ยึดถือสี 3 สี คือ สีน้ำเงิน สีเหลือง และสีแดงเป็นแม่สีตามที่กล่าวถึงข้างต้น ศิลปินหรือนักออกแบบโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชนชาติตะวันตกได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีสีมาแล้วมากมายหลายทฤษฎี

2.3.3.2 ความหมายของสีและความรู้สึกของสี

สำหรับนักออกแบบกราฟิก เรื่องการใช้สีมีความสำคัญไม่น้อย ทั้งในส่วน
ของความ รู้สึกในการทำหน้าที่พิจารณาผลงานของตนเองและผู้อื่น เช่น นักออกแบบจะมีวิธีการใช้สีเพื่อ
แสดงความแตกต่างในขั้นสุดท้ายของงานเลยเอาที่ได้ โดยวิธีใดและจะมีวิธีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง
สีที่ลูกค้าไม่พึงพอใจได้อย่างไร (ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์. 2540 : 245) ในด้านความรู้สึกของ สี บุญเยี่ยม
แย้มเมือง (2537 : 48) ได้กล่าวถึง ความรู้สึกทั่วๆ ไปเกี่ยวกับสีของสีสรุปได้ดังนี้

สีน้ำเงิน	ให้ความรู้สึกเยียบ สง่างาม ขรึม จริงจัง
สีม่วง	ให้ความรู้สึกหนัก สงบ มีเลศนัย
สีเขียว	ให้ความรู้สึกงอกงาม พักผ่อน สดชื่น
สีเหลือง	ให้ความรู้สึกสว่าง สดใส ระวัง
สีส้ม	ให้ความรู้สึกสว่าง เปรี้ยว ร้อน อบอุ่น
สีแดง	ให้ความรู้สึกอันตราย เปรี้ยว ร้อน รุนแรง
สีเลือดหมู	ให้ความรู้สึกหนักแน่น สง่างาม
สีน้ำตาล	ให้ความรู้สึกเก่า หนัก สงบเยียบ
สีดำ	ให้ความรู้สึกหดหู่ เยียบ ทึบตัน
สีขาว	ให้ความรู้สึกสะอาด สุภาพ เรียบร้อย

สำหรับในด้านจิตวิทยาการใช้สีที่มีอิทธิพลต่ออารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ และ
มนุษย์จะอยู่ในสภาพแวดล้อมของสีต่างๆ ตลอดเวลา สีต่างๆ จะให้ความรู้สึกแก่มนุษย์ ดังต่อไปนี้คือ

สี	อารมณ์ความรู้สึกที่ได้รับ
แดง	ตื่นเต้น เปรี้ยว ร้อนแรง เกรี้ยว
แดงเข้ม	มีอำนาจ สง่า ปิติยินดี เด่น
ส้มแกมแดง	ตื่นเต้น ร้อนแรง
ชมพู	น่ารัก นุ่มนวล อ่อนหวาน อบอุ่น
เหลือง	สดชื่น สว่าง ไพเราะ อบอุ่น
เขียว	สดชื่น สมบูรณ์
เขียวเข้ม	เยือกเย็น เร้นลับ สยอขวัญ
ฟ้า	เย็นตา ใฝ่ฝัน ปลื้มปิติ
น้ำเงิน	เยียบสงบ เรียบร้อย หนักแน่น ช่มใจ
ม่วง	เศร้า ว่างเว่ นุ่มนวล เยือกเย็น
น้ำตาล	แห้งแล้ง กระด้าง เหงา เศร้า

เทา	นุ่มนวล ประณีต สุขุม สงบ
ขาว	สว่าง บริสุทธิ์ สะอาด แจ่มใส สบายใจ
ดำ	ลึกลับ น่ากลัว หนักแน่น ความทุกข์
ทอง เงิน	หรูหรา มั่งคั่ง

2.3.3.3 หลักการใช้สี

ศิริพงษ์ พยอมน้อย (2530 : 74) ได้กล่าวถึง หลักการใช้สีไว้ ดังนี้

หลักการใช้สี การที่จะนำสีมาใช้พิมพ์ให้เกิดความงดงามเพื่อสร้างความสนใจผู้ดู มีหลักการง่ายๆ ที่จะนำมาใช้ดังนี้

ก. การใช้สีแท้ (Hue) หมายถึง สีที่มีเนื้อสีแท้ซึ่งมีความสดใสที่สุด

ข. การทำ Value สี หมายถึง การปรับค่าน้ำหนักของเนื้อสี (Hue) ให้เกิดความอ่อน-แก่ โดยน้ำหนักของทุกสีจะมีค่าตั้งแต่ขาว และเข้มขึ้นจนถึงสีดำ ตัวอย่างเช่น กระดาษสีแดง เมื่อถูกแสงส่องน้ำหนักของสีแดงจะจางลงเมื่อได้รับแสงจ้าที่สุด จะเห็นเป็นสีขาวในทางตรงข้าม เมื่อค่อยๆ ปิดห้องให้มีมืดลงทีละน้อย กระดาษสีแดงนั้นจะค่อยๆ คล้ำลงจนกลายเป็นสีดำเมื่อมืดที่สุด การทำ Value สีนี้จะช่วยให้สีเกิดน้ำหนักได้หลายระยะ

ค. การลดความสดใสของสี (Brake) เป็นการทำให้ Hue นั้น ลดความสดในลง โดยการผสมสีตรงข้ามลงไปเล็กน้อย เช่น

แดง	ตรงกันข้ามกับ	เขียว
เหลือง	ตรงกันข้ามกับ	ม่วง
น้ำเงิน	ตรงกันข้ามกับ	ส้ม

สีที่ถูกลดความสดใสนี้จะมองดูสุขุมงดงามลึกซึ้งกว่าสีแท้

ง. การใช้สีกลมกลืน (Harmony) เป็นการสร้างเอกภาพในการใช้สี ให้มีการรวมตัวกัน ไม่แตกแยก โดยการใช้สีวรรณะ (tone) เดียวกันทั้งภาพ เช่น ใช้สีวรรณะเย็นทั้งภาพ เป็นต้น

จ. การใช้สีต่างวรรณะ (Tone contrast) เป็นการสร้างความรู้สึกขัดแย้งให้ภาพนั้นดูไม่น่าเบื่อหน่าย เพราะการใช้สีเพียงกลุ่ม หรือวรรณะใดวรรณะหนึ่ง เช่น ใช้สีวรรณะเย็นทั้งหมด แม้จะมีเอกภาพแต่ก็ดูไม่สร้างความสนใจ ผู้ออกแบบจึงควรนำสีวรรณะร้อนที่อยู่ตรงข้ามมาแทรกไว้ด้วย โดยมีหลักอยู่ว่าสีวรรณะตรงข้ามที่จะนำมาใช้จะต้องในปริมาณไม่เกิน 20% ของพื้นที่

ในด้านการพิมพ์นั้น ศิริพงษ์ พยอมน้อย (2530 : 72) ได้กล่าวถึง คุณค่าของสีที่ใช้ในการพิมพ์ไว้ ดังนี้

คุณค่าของการใช้สีในการพิมพ์

- ก. ภาพสีจะสร้างความสนใจได้มากกว่า และนานกว่าภาพขาวดำ
- ข. ภาพสีให้ความเหมือนจริงได้มากกว่าภาพขาวดำ
- ค. ภาพสีให้ความเข้าใจ และเห็นความแตกต่างได้มากกว่าภาพขาวดำ
- ง. ภาพสีย่อมแสดงฐานะ และเกียรติยศได้มากกว่าภาพขาวดำ เช่น การพิมพ์บัตรเชิญ เป็นสีย่อมต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าการพิมพ์ขาวดำ เป็นต้น
- จ. ภาพสีย่อมให้ความรู้สึกทางอารมณ์ต่างๆ แก่ผู้ดูได้ดีกว่าภาพขาวดำ

กลุ่มสีที่ให้ความรู้สึกต่างกัน ตามหลักของนักออกแบบโฆษณา ได้สรุปลักษณะของกลุ่มสีไว้ ดังที่ Beaumont (ศิริพงศ์ พยอมแย้ม 2537 : 79; อ้างอิงจาก Beaumont. 1987) ไว้ดังนี้

1. กลุ่มสีที่ก่อให้เกิดความรู้สึกตื่นเต้นเร้าใจ (ecitment color) เหมาะสำหรับการออกแบบประเภทป้ายเตือนให้ระวังอันตราย ได้แก่ สีแดง สีดำ สีเหลือง และสีแดง
2. กลุ่มสีซึ่งแสดงความเป็นผู้หญิง (feminine color) เหมาะสำหรับการออกแบบที่เน้นความเป็นผู้หญิง หรือผลิตภัณฑ์สำหรับผู้หญิง ได้แก่ สีชมพู สีฟ้า สีเหลืองอ่อน และสีเขียว
3. กลุ่มสีซึ่งแสดงความเป็นผู้ชาย ได้แก่ สีดำ สีน้ำเงิน สีเทา และสีแดง
4. กลุ่มสีที่เน้นความสด (fresh color) เหมาะสำหรับการออกแบบที่เน้นความสดของสินค้า เช่น อาหาร เครื่องดื่ม เป็นต้น ได้แก่ สีเหลือง สีเขียวเหลือง และสีน้ำเงิน
5. กลุ่มสีที่แสดงออกถึงสุขภาพ (healthy color) เหมาะสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เน้นด้านสุขภาพ เช่น อาหารเสริม ยา ได้แก่ สีเหลือง สีน้ำตาล และ สีเขียว
6. กลุ่มสีที่แสดงถึงความสั่นสะเทือน (vibrant color) เหมาะสำหรับการออกแบบซึ่งต้องการแสดงความเคลื่อนไหว สั่นสะเทือน ได้แก่ สีน้ำเงิน สีแดง สีเหลือง และสีเขียว
7. กลุ่มสีที่ แสดงออกถึงความน่าเชื่อถือ (sophisticated color) เป็นสีที่เหมาะสมสำหรับการออกแบบซึ่งต้องการจูงใจให้ผู้ดูเชื่อถือสินค้า หรือ ผลิตภัณฑ์นั้น ได้แก่ สีดำ สีเหลือง สีน้ำตาล และสีทอง

สรุปได้ว่าสีที่ใช้การออกแบบ ขึ้นอยู่กับการใช้สีให้เหมาะสมตามหลักการทางศิลปะทางทฤษฎีสี และใช้ความหมายและความรู้สึกของสีเช่นเดียวกับการออกแบบประเภทอื่นๆ การใช้สีในงานสิ่งพิมพ์เพื่อให้สิ่งพิมพ์นั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับสิ่งพิมพ์นั้นๆ เป็นอย่างดี

2.3.4 การจัดวางตำแหน่ง

หลักการออกแบบการจัดวางตำแหน่งคือโครงสร้างทั้งหมดที่จะนำมากำหนดตำแหน่งต่างๆ ของภาพประกอบและข้อความทั้งหมด วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 34) ได้กล่าวถึงการจัดวางตำแหน่งสำหรับนักออกแบบไว้ 4 ประการ ได้แก่

- ปัญหาทางเอกภาพ (Unity)
- ปัญหาทางความสมดุล (Balance)
- ปัญหาทางลีลา (Rhythm)
- ปัญหาทางสัดส่วน (Proportion)

2.3.4.1 เอกภาพ

สกนธ์ ภู่งามดี (2546 : 57) ได้อธิบายความหมายของเอกภาพไว้ว่า

เอกภาพ คือการนำส่วนประกอบต่างๆ ที่ต่างกัน มาทำให้เกิดการรวมตัวจนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดเอกภาพคือ ความสัมพันธ์ต่อเนื่อง (Coherence) ทำได้โดยการสร้างความสัมพันธ์ต่อเนื่องระหว่างส่วนประกอบต่างๆ เช่น จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง ลักษณะพื้นที่ว่าง และสี เป็นต้น

สุรสิทธิ์ วิทยาวัฐ (2546 : 187) กล่าวถึงควมมีเอกภาพสำหรับการออกแบบสิ่งพิมพ์ไว้ ดังนี้

หลักควมมีเอกภาพในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง การจัดวางองค์ประกอบ ให้มีการรวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียว ไม่แตกแยกกระจัดกระจาย งานออกแบบที่ ขาดเอกภาพจะทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกแตกแยกและไม่น่าสนใจ ... ควมมีเอกภาพให้กับงานออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น การนำรูปร่างรูปทรงมาวางซ้อนกัน เกี่ยวเนื่องกัน การซ้อนทับกัน ย่อมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

เลอสม สถาปิตานนท์ (2539 : 8) ได้กล่าวถึงควมมีเอกภาพในอีกลักษณะหนึ่ง โดยแยกออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ควมมีเอกภาพ (UNITY) หมายถึง ความเหมาะสม ไม่ขัดแย้งกัน หรืออยู่ร่วมกันได้ดีระหว่างองค์ประกอบ ในการออกแบบองค์ประกอบแต่ละชิ้นที่จัดวางลงบนพื้นภาพจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นเสมอ เมื่อสายตาได้ดูภาพนั้นจะเห็นถึงความต่อเนื่องขององค์ประกอบในภาพ ซึ่งช่วยให้การจัดองค์ประกอบเป็นเรื่องราวเดียวกัน

บุญเยี่ยม แยมเมือง (2535 : 49 - 51) ได้กล่าวถึง ความมีเอกภาพด้วยการจัดองค์ประกอบต่างๆ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้ 3 แบบ คือ

1. การจัดองค์ประกอบแบบเดี่ยว คือ การจัดองค์ประกอบที่เป็นการจัดที่มีหน่วยจัดเพียงหน่วยเดียว การจัดองค์ประกอบจึงค่อนข้างง่าย เช่น อยู่กึ่งกลางภาพ ซึ่งจะเห็นการจัดให้ลักษณะนี้ทั่วๆ ไป เช่น ภาพโดดเดี่ยว ภาพพระพุทธรูปที่สำคัญ

2. การจัดองค์ประกอบแบบคู่ การจัดองค์ประกอบแบบนี้มีองค์ประกอบสองสิ่ง ซึ่งอาจมีขนาดเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้ ถ้ามีขนาดเท่ากันควรจัดวางตำแหน่งให้เหลื่อมกัน อย่าให้เกิดการแข่งขัน ความเด่น นอกจากจะดูน่าเบื่อแล้ว ยังทำให้ขาดความเป็นเอกภาพ เช่น ภาพคนสองคนที่ตัวเท่ากันยืนเด่นในระดับเดียวกัน เป็นต้น

3. การจัดองค์ประกอบเป็นกลุ่ม ได้แก่ การจัดที่มีองค์ประกอบหลายสิ่งองค์ประกอบนั้นๆ มีขนาดเท่าๆ กันไม่เท่ากันบ้าง คละกันไปรูปร่างรูปทรงอาจจะเหมือนกันหรือแตกต่างกัน การจัดองค์ประกอบในลักษณะนี้ใช้วิธี ให้มีระยะใกล้ไกลต่างกัน จัดให้เหลื่อมกัน องค์ประกอบที่เหลื่อมกันอยู่นั้น อาจรวมเป็นหมู่เดียวกันหรือหลายๆ หมู่ใกล้กันบ้าง องค์ประกอบบางอย่างที่ไม่สำคัญอาจจะกระจาย ไปบ้างก็ไม่น่าเกลียด

2.3.4.2 ความสมดุล

ศิริพงษ์ พยอมน้อย (2537 : 58; อ้างอิงจาก สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. 2546 : 187)

หลักความสมดุล หมายถึง การจัดวางองค์ประกอบมูลฐาน ให้มีน้ำหนักและขนาดในสัดส่วนเท่าๆ กัน ทั้งสองข้างแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. ความสมดุลแบบสมมาตร คือการจัดองค์ประกอบซีกซ้ายซีกขวามีลักษณะเหมือนกันทุกประการ 2. ความสมดุลแบบอสมมาตร เป็นการการจัดองค์ประกอบเพื่อให้ผู้ดูเกิดความรู้สึกว่าองค์ประกอบในซีกซ้ายและขวา มีปริมาณเท่าๆ กัน

สกนธ์ ภู่งามดี (2548 : 85) กล่าวถึง การจัดองค์ประกอบให้เกิดความสมดุลด้วยน้ำของสี ดังนี้

การจัดดุลยภาพควบคู่กับการจัดองค์ประกอบให้มีการรวมตัวกันอย่างมีระเบียบ เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพของงานศิลปะ หรืออาจใช้หลักความสมดุลที่เกิดจากน้ำหนักของสี เช่น สีดำ จะให้ความรู้สึกลึกที่หนักที่สุด สีเทาเข้ม จะให้ความรู้สึกลึกที่หนักน้อยกว่าสีดำ สีเทาอ่อน จะให้ความรู้สึกลึกที่เบาที่สุด สีขาว จะให้ความรู้สึกลึกที่เบาที่สุด

สมทรง เวียงอำพล (2529 : 11 - 12) ความสมดุลในส่วนของความงามโดยมีหลักความสมดุล 3 ประการ คือ

ความเป็นหน่วย (Unity) ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงงานทั้งหมดให้อยู่ในหน่วยงานเดียวกัน เป็นกลุ่มเป็นก้อน หรือมีความสัมพันธ์กันทั้งหมดของงานนั้นๆ

ความสมดุล (Balance) เป็นหลักทั่วไป ของงานศิลปะที่จะต้องดูความสมดุลของงานนั้นๆ ความรู้สึกทางสมดุลนี้เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในส่วนของการคิดในเรื่องของความงามในสิ่งนั้นๆ มีหลักความสมดุลอยู่ 3 ประการ คือ

- ความสมดุลในลักษณะเท่ากัน คือมีลักษณะเป็นซ้าย ขวา ล่างบนเท่ากัน บนความสมดุลในลักษณะนี้ดูและเข้าใจได้ง่าย

- ความสมดุลในลักษณะไม่เท่ากัน (Asymmetry Balance) คือ มีลักษณะสมดุลกันในตัวเองไม่จำเป็นต้องเท่ากัน แต่ดูในด้านความรู้สึกแล้วเกิดความสมดุล การสมดุลแบบนี้ออกแบบจะต้องมีการประลองทดสอบดูให้แน่ใจในความรู้สึกของผู้พบเห็นด้วย เพราะมีสิ่งที่ทำให้เกิดความสมดุลที่เกิดขึ้นในลักษณะที่แตกต่างกันได้ เช่น ความรู้สึกความสมดุลด้วยพื้นผิวที่ต่างกัน ด้วยน้ำหนัก ด้วยแสง เงา ด้วยสี เป็นต้น

- ความศูนย์ถ่วง (Cravity Balance) การออกแบบใดๆ ที่เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของและจะต้องใช้งานด้านการทรงตัว ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงจุดศูนย์ถ่วง ได้แก่ การไม่โยกเอียง หรือให้ความรู้สึกที่ไม่มั่นคงแข็งแรง เช่น การออกแบบสิ่งก่อสร้างออกแบบเครื่องเรือน

2.3.4.3 จังหวะ ลีลา

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2546 : 190) ได้กล่าวถึง ความหมายของจังหวะในการจัดภาพของการออกแบบสิ่งพิมพ์ไว้ว่า “ลักษณะของจังหวะในการจัดภาพ ได้แก่ การจัดวางองค์ประกอบมูลฐานทางศิลปะ ให้มีระยะ ตำแหน่งขององค์ประกอบเป็นช่วงๆ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึก เคลื่อนไหว และความมีชีวิตทางแก่ผู้อ่าน ในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์”

มานิช กงกะนันท์ (2538 : 139 - 140) ได้กล่าวถึง งานออกแบบกับจังหวะไว้ ดังนี้

จังหวะ คือ ลักษณะของความเคลื่อนไหว ว่าถี่ ห่าง หรือต่อเนื่องกัน ในศิลปะและการออกแบบก็มีจังหวะเช่นเดียวกัน ถ้าเราใช้ความสังเกตในธรรมชาติ โดยเฉพาะพวกสัตว์ต่างๆ เช่น หอย เราจะแลเห็นลวดลายของเปลือกหอยที่มีลักษณะเป็นจุด สายตาของเราจะมองดูจุดต่างๆ ที่ปรากฏอยู่นั้น จากจุดหนึ่งไปยัง ซึ่งคุณสมบัติของ “จังหวะ” และคุณสมบัตินี้เอง ที่สามารถพาสายตาเรา ให้มองดูต่อเนื่องกันไปไม่ขาดระยะ สำหรับผลงานออกแบบ เช่น ลายผ้า ภาพโฆษณา การจัดเครื่องเรือน ก็สามารถนำเอาทฤษฎีนี้มาใช้ได้อย่างผล

บุญเยี่ยม แยมเมือง (2537 : 54) กล่าวถึง การจัดจังหวะลีลาไว้ดังนี้

การจัดจังหวะลีลา หมายถึง การจัดจังหวะช่องไฟเพื่อให้เกิดความงาม การจัดจังหวะลีลาที่ดีนั้น จะเป็นการจัดที่เห็นความจำเจซ้ำซาก โดยวิธีทำให้งานมีลักษณะชวนมองดูแล้วแปลกตา ไม่น่าเบื่อ เช่น รั้ว บ้านของบางบ้าน จัดวางจังหวะช่องไฟ ของรั้วแปลกตา หรือรั้วกระท่อมในภาพเขียน แสดงชีวิตชนบทจะมีลักษณะจังหวะลีลาแบบโย้ไปโย้มา ดูแปลกตาดี มีเสน่ห์ชวนมอง เป็นต้น

สถาพร ดีบุญมี ณ ชุมแพ (2529 : 12) กล่าวถึง จังหวะกับการออกแบบว่า

จังหวะ คือการออกแบบให้เกิดความต่อเนื่องของรูปร่างและรูปทรงทำให้งานนั้นเกิดความเคลื่อนไหว การใช้จังหวะถ้าหากมีมากจะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย บางทีการสร้างจังหวะเราก็ใช้รูปทรงและรูปร่าง สลับกัน ลักษณะเหมือนเกิดจากการกระทำซ้ำๆ (Repetition)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 36 - 37) ได้อธิบายความหมายของจังหวะ นอกจากนั้น ยังได้กล่าวถึงงานออกแบบที่แสดงลีลาไว้ 4 ประการ ดังนี้

เมื่อเรากล่าวถึงคำว่า “จังหวะหรือลีลา” อาจจะทำให้นึกถึงเสียงหรือดนตรี ที่มีจังหวะสูง ต่ำ แลลม ทุ้ม สัมพันธ์ต่อเนื่องกันไป ในทางออกแบบ 2 และ 3 มิติ ปัญหาทางจังหวะ หรือลีลาก็นับเป็นปัญหาคำคัญ ด้านหนึ่งสำหรับการสร้างสรรค์งาน เพราะถ้างานออกแบบขาดจังหวะหรือลีลาทั้งงดงาม เสียแล้ว งานออกแบบนั้นก็อาจจะให้ความรู้สึกแข็งกร้าวหรือกระด้างไม่น่าสนใจ เราอาจจะเคยพบภาพถ่ายนักกีฬาที่กำลังวิ่งหรือกระโดด ภาพถ่ายบัลเลต์ซึ่งเป็นภาพถ่ายซ้อนๆ กัน เป็นการบันทึกท่าทางในแต่ละช่วงเวลามาซ้อนต่อๆ กันไว้ นั่นก็นับเป็นภาพที่แสดงลีลาได้อย่างงดงามเด่นชัดมาก

งานออกแบบที่แสดงลีลาเป็นผลมาจาก

- ก. การออกแบบซ้ำๆ กัน (Repetitive)
- ข. การออกแบบสลับไปมา (Alternative)
- ค. การออกแบบเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (Progressive)
- ง. การออกแบบให้ลื่นไหล (Flowing)

การออกแบบที่แสดงลักษณะซ้ำกัน สลับกัน เพิ่มขึ้น หรือลื่นไหล เพื่อแสดงลีลาเช่นนี้ อาจจะเป็นเรื่องของรูปทรง จุด สี เส้น ขนาด หรือส่วนประกอบของการออกแบบอื่นๆ ก็ได้

2.3.4.4 สัดส่วน

บุญเยี่ยม แยมเมือง (2537 : 54 - 55) ให้ความหมายของคำว่า สัดส่วนและได้แบ่งสัดส่วนไว้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

สัดส่วน หมายถึง ความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในธรรมชาติ เช่น สัดส่วนของคน สัตว์ สิ่งของต่างๆ เครื่องใช้ สอย เป็นต้น การกำหนดสัดส่วนในการสร้างงานศิลปะนั้น ไม่อาจกำหนดให้ตายตัวลงไปได้ ขึ้นอยู่กับผู้สร้างงานแต่ละคน และการกำหนดสัดส่วนให้งามนั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความชำนาญของศิลปิน

การจัดสัดส่วนในงานศิลปะแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การจัดสัดส่วนให้สัมพันธ์กับตัวมันเอง เช่น สัดส่วนของคนทั้งตัว สัดส่วนของสัตว์สี่เท้า เช่น ช้าง ม้า สัดส่วนของบ้านทั้งหลัง
2. การจัดสัดส่วนให้สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงกัน เช่น คนนั่งเก้าอี้ ทหารขี่ม้า บ้านกับพื้นที่ของบ้าน การปลูกไม้ดอกให้ได้สัดส่วนกับใบไม้ เป็นต้น

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 38) ได้อธิบายถึง ลักษณะของสัดส่วนและยังได้กล่าว สัดส่วนที่สัมพันธ์กันงานออกแบบไว้ดังนี้

ปัญหาทางสัดส่วนเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับ ขนาด (Size) โดยตรงโดยเน้นความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ในสภาพส่วนรวม และขนาดที่สัมพันธ์ระหว่างสิ่งหนึ่งกับสิ่งอื่นๆ อีกด้วย เช่น มือของเรา นอกจากจะสัมพันธ์เหมาะสมกับทุกส่วนของร่างกาย ยังสัมพันธ์กับนิ้วและแขนอีกด้วย คนอ้วนหรือผอม มือก็จะขยายขึ้นหรือลดลงเป็นสัดส่วนกัน ขนาดของรูปทรงหรือพื้นที่ในบริเวณต่างๆ ของงานออกแบบ จึงจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์เหมาะสมกัน มิใช่มีสัดส่วนที่แตกต่างกันจนขาดความสัมพันธ์ต่อเนื่อง หรือมีสัดส่วนที่เท่าเทียมกันในทุกส่วนประกอบจนขาดลีลาที่น่าสนใจ หรือขาดการเน้นที่สะดุดตา นอกจากสัดส่วนที่เหมาะสมในรูปแบบแล้ว การกรอกแบบสัดส่วนให้เหมาะสมกับประโยชน์ยังเป็นสิ่งสำคัญมากอีกด้วย

จากการได้ศึกษาเรื่องการจัดวางตำแหน่งสรุปได้ว่า โดยหลักการออกแบบ ได้กล่าวถึงการจัดวางตำแหน่งสำหรับนักออกแบบไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1. เอกภาพ 2. ความสมดุล 3. ทางลีลา 4. สัดส่วน

- เอกภาพ หมายถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความมีเอกภาพในการจัดองค์ประกอบต่างๆ มี 3 แบบคือ 1. การจัดองค์ประกอบแบบ 2. การจัดองค์ประกอบแบบคู่ 3. การจัดองค์ประกอบเป็นกลุ่ม

- ความสมดุล หมายถึง การจัดวางองค์ประกอบมูลฐาน ให้มีน้ำหนัก และขนาดในสัดส่วนเท่าๆ กัน ทั้งสองข้างแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. ความสมดุลแบบสมมาตร คือจัดองค์ประกอบ ซีกซ้าย ซีกขวา มีลักษณะเหมือนกันทุกประการ 2. ความสมดุลแบบอสมมาตร

- จังหวะ ลีลา คือ ลักษณะของความเคลื่อนไหว ว่าถี่ ห่าง หรือต่อเนื่องกัน เพื่อให้เกิดความงาม งานออกแบบที่แสดงลีลาเป็นผลมาจาก ก. การออกแบบซ้ำๆ กัน ข. การออกแบบสลับไปมา ค. การออกแบบเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ง. การออกแบบให้ลื่นไหล คือการออกแบบที่แสดงลักษณะซ้ำกัน สลับกัน

- สัดส่วน แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การจัดสัดส่วนให้สัมพันธ์กับตัวมันเอง และการจัดสัดส่วนให้สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

3. เอกสารที่เกี่ยวกับการออกแบบภาพประกอบ

3.1 คุณค่าของภาพประกอบ

คุณค่าของภาพประกอบมีผู้ที่มีความรู้ด้านภาพประกอบได้กล่าวไว้ในหลายๆทศวรรษดังนี้ ศิริพงษ์ พยอมแย้ม (2530 : 70) ได้กล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญของภาพประกอบต่องานพิมพ์ไว้ดังนี้

ก. เพื่อใช้กระตุ้นความสนใจจากผู้อ่าน เพราะรูปภาพย่อมเป็นสิ่งที่ผู้อ่านพอใจที่จะมองมากกว่าตัวหนังสือ

ข. สามารถอธิบายเรื่องราวได้ลึกซึ้ง ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้ดีกว่าตัวหนังสือ แม้แต่สุภาวดีจันโบริณยังกล่าวว่า “คำพูดพันคำย่อมไม่เท่ารูปภาพเพียงภาพเดียว” ทั้งนี้เพราะรูปภาพให้ความเป็นรูปธรรมมากกว่าตัวหนังสือ ซึ่งมีลักษณะเป็นสัญลักษณ์หรือนามธรรม ดังนั้น การพิมพ์ หนังสือควรให้ความสำคัญแก่รูปภาพโดยการเลือกรูปภาพที่เหมาะสมกับเนื้อหา ซึ่งอาจเป็นวาดภาพ ภาพถ่าย แผนภูมิ แผนสถิติ ฯลฯ

วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ (2545 : 5) ได้กล่าวคุณค่าของภาพประกอบไว้ดังนี้

ภาพประกอบคือตัวบอกคุณสมบัติเล่าเรื่องสิ่งที่ต้องการชี้แนะ บอกเล่าให้รู้กระจ่าง ที่ผู้ดูสามารถดูแล้วรู้เรื่องเข้าใจกระจ่างชัดในทันที เป็นสิ่งสำคัญที่โน้มน้าวให้ผู้ดูเกิดความรู้สึกตอบสนอง บางกรณีภาพประกอบจะให้ความเข้าใจได้ดีกว่าการพรรณนาของตัวอักษร... งานสื่อสิ่งพิมพ์ทุกชนิด การจัดองค์ประกอบของภาพและตัวอักษรจึงมีความหมายทั้งความงาม ความกลมกลืนและจิตวิทยาการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญด้วย

3.2 วิธีการใช้ภาพประกอบ

การใช้ภาพเพื่อดึงดูดความสนใจลักษณะความสนใจของผู้ที่มีต่อภาพประกอบนั้น จะแตกต่างกันตามวัย เพศ และระดับการศึกษา ซึ่ง ศิริพงษ์ แยมพยอม (2530 : 71) การใช้ภาพเพื่อดึงดูดความสนใจ (ผดุง พรมมูล. 2547 : 80)ได้กล่าวไว้สรุปได้ ดังนี้

ก. ผู้ดูจะสนใจภาพที่ตรงกับลักษณะตนเอง หมายถึง ความพอใจที่มีต่อรูปภาพนั้น ผู้ดูจะต้องเอาตัวเข้าไปผูกพัน เช่น ภาพเด็ก จะเป็นทีพอใจของเด็กๆ และผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย และภาพรถยนต์จะเป็นทีพอใจของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เป็นต้น

ข. ภาพที่มีลักษณะเคลื่อนไหว จะได้รับความสนใจจากผู้ดูมากกว่าภาพที่นิ่ง

ค. ภาพที่ผิดปกติจะได้รับความสนใจมากกว่าภาพปกติธรรมดา

ง. เด็กๆ จะชอบรูปภาพที่ดูง่าย ๆ เช่น ภาพการ์ตูน แต่ผู้ใหญ่จะชอบภาพที่มีรายละเอียดเหมือนจริง

จ. ผู้หญิงจะสนใจในรายละเอียดของภาพมากกว่าผู้ชาย

ฉ. ภาพที่มีลักษณะเป็น Negative ได้แก่ ภาพที่มองแล้วเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ น่าเกลียดน่ากลัว จะได้รับความสนใจในครั้งแรกดีกว่าภาพที่มีลักษณะ Positive ได้แก่ ภาพที่มองดูสดชื่นงดงาม แต่ผู้ดูจะไม่สามารถมองดูภาพ Negative ได้นาน ภาพที่มีลักษณะ Positive จะดึงดูดผู้ให้พิจารณาได้นานกว่า

สำหรับการใช้ภาพประกอบในสิ่งพิมพ์ เกริกบุระ ยมนา.ค. (โกสุ่ม สายใจ. 2538 : 70 - 71; อ้างอิงจาก เกริกบุระ ยมนา.ค. 2534 : 29) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

ภาพประกอบในสิ่งพิมพ์นั้นว่ามีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าข้อความ บางครั้งภาพอาจจะให้ความรู้ความหมายได้ดีหรือชัดเจนกว่าข้อความ และกลุ่มเป้าหมายหรือผู้บริโภคบางคนชอบดูเฉพาะภาพประกอบทั้งภาพประกอบและข้อความต้องมีความสัมพันธ์กัน หรือเป็นเรื่องเดียวกัน ภาพประกอบช่วยขยายให้เนื้อเรื่องหรือข้อความเขี่ยยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันข้อความก็ทำหน้าที่อธิบายภาพให้ชัดเจนและเข้าใจมากขึ้นประโยชน์ของภาพประกอบ

3.3 การแบ่งประเภทของภาพประกอบ

การสร้างภาพประกอบเป็นประโยชน์ต่อสื่อโฆษณาประเภทสิ่งพิมพ์ในฐานะเป็นภาพประกอบ โบรชัวร์ (Brochure) โปสเตอร์ (Poster) นิตยสาร (Magazine) หนังสือนิทาน (Fable Book) หนังสือวิชาการ (Academic Book) หรือแม้แต่สื่อโฆษณาประเภทบรรจุภัณฑ์ การสร้างภาพประกอบนั้นมีหลักสำคัญ คือต้องเป็นภาพที่สอดคล้องหรือเสริมเนื้อหาเรื่องราว หรือข้อความที่ต้องการนำภาพไปประกอบ (สกนธ์ ภู่งามดี. 2546 : 162 - 163) นอกจากนั้น สกนธ์ ภู่งามดี (2546 : 164) แบ่งภาพประกอบออกเป็น 4 ประเภทสรุปได้ดังนี้คือ

- ภาพประกอบประเภทภาพเขียนระบายสี
- ภาพประกอบประเภทลายเส้น
- ภาพประกอบประเภทภาพถ่าย
- ภาพประเภทสร้างขึ้นโดยใช้เทคนิคสร้างภาพประกอบ ภาพประกอบประเภทนี้ไม่เน้นเหมือนจริง แต่เน้นความแปลกใหม่ และตื่นตาตื่นใจ

ผดุง พรหมมูล (2547 : 47) ได้ให้ความหมายของภาพประกอบที่แตกต่างไปในอีกลักษณะหนึ่งโดยแบ่งลักษณะของภาพประกอบออกเป็น 2 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1. ภาพประกอบสองมิติ ได้แก่

- ภาพประกอบลายเส้น
- ภาพประกอบระบายสี
- ภาพประกอบจากแม่พิมพ์
- ภาพประกอบจากแอร์บรัช
- ภาพประกอบจากภาพถ่าย
- ภาพประกอบจากคอมพิวเตอร์

2. ภาพประกอบแบบสามมิติ ได้แก่

- ภาพประกอบแบบปะติด (Collage illustration) วิธีปะติดคือการสร้างภาพโดยใช้วัสดุชนิดต่างๆ เช่น วัสดุจากธรรมชาติมาปะติดบนผืนกระดาษ

- การสร้างภาพประกอบด้วยวิธีปั้น (modeling illustration)
- ภาพประกอบแบบภาพตัดเจาะ (pop - up illustration)

ประเภทงานศิลปะที่ปรากฏให้เห็น ในการออกแบบกราฟิกและสิ่งพิมพ์โดยทั่วไป จะปรากฏเป็นรูปภาพ ซึ่งจัดแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ภาพลายเส้น (line art) ภาพฮาร์ฟโทน (Halftone art) และภาพอัดสำเนา (Photostats) (ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์. 2540 : 168)

3.4 หน้าที่ของภาพประกอบ

ผดุง พรหมมูล (2547 : 80 - 86) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของภาพประกอบสรุปได้ ดังนี้

1. ภาพประกอบช่วยเสริมเนื้อหาและเรื่องราว
2. ภาพประกอบช่วยดึงดูดความสนใจ
3. ภาพประกอบช่วยเสริมจินตนาการ
4. ภาพประกอบช่วยสนองจุดมุ่งหมายเฉพาะ

วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ (2545 : 6) ได้กล่าวถึงภาพประกอบกับงานออกแบบกราฟิกไว้สามประการดังนี้ “หน้าที่ของภาพประกอบกับงานออกแบบกราฟิก คือ 1. แสดงลักษณะรูปร่างสิ่งของสินค้า หรือสิ่งต่างๆ ที่ต้องการให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนเข้าใจเด่นชัดขึ้น 2. เป็นสิ่งชี้แนะดึงดูดความสนใจให้ผู้พบเห็นเกิดความรู้สึกคล้อยตาม พอใจ ต้องการติดตามไปดู 3. ตกแต่งสิ่งพิมพ์ให้สวยงาม เป็นการพักสายตา เมื่อใช้ร่วมกับตัวอักษร ”

3.5 แนวทางการสร้างภาพประกอบ

ภาพประกอบเป็นเครื่องมือหนึ่งในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร หรือความคิดไปสู่กลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น การสร้างภาพประกอบต้องสื่อสารความคิดด้วยภาษาภาพให้ชัดเจนและตรงตามแนวคิดหลัก (concept) ของการสื่อสารหรือการโฆษณาตามที่กำหนดไว้ สกนธ์ ภูงามดี (2546 : 165 - 167) ได้ให้แนวทางการใช้ภาพประกอบไว้ดังนี้

- การใช้ภาพประกอบที่สามารถแสดงคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ หมายถึง การใช้ความรู้ความสามารถในทางศิลปะมาสร้างภาพประกอบ ทั้งนี้เพื่อกลุ่มเป้าหมายได้สัมผัสความงาม ความประทับใจที่เกิดตามมา และมีผลต่อการสร้างชื่อเสียงมากขึ้นนั้นมากที่สุด
- การใช้ภาพที่คำนึงถึงผลกระทบการใช้ภาพประกอบสำหรับสินค้า หรือบริการเพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ ต้องคำนึงถึงสภาพสังคม และวัฒนธรรมนั้นๆ

ศิริพงษ์ พยอมน้อย (2530 :72) ได้กล่าวถึงหลักการใช้ภาพประกอบไว้ดังนี้

- ก. ลักษณะของภาพจะต้องสื่อความหมายได้ตรงกับเนื้อหา
- ข. ถ้าภาพต้นฉบับที่ได้มามีคุณภาพต่ำ ควรใช้สกรีนบังความบกพร่องนั้นๆ
- ค. อาจใช้เลนส์ชนิดพิเศษขยายภาพเพื่อให้ได้ภาพที่ผิดเพี้ยน (Distortion) จากความเป็นจริง เพื่อสร้างความสนใจ
- ง. ใช้เทคนิคการตัดภาพต้นฉบับในบางส่วน เพื่อให้ภาพดูน่าสนใจยิ่งขึ้น
- จ. จัดวางภาพในหน้าหนังสือ ในลักษณะตัดตกขอบเพื่อสร้างความรู้สึกต่อเนื่องในหน้าที่ต่อไป

โกสุม สายใจ (2538 : 73) ได้กล่าวถึง ภาพประกอบสิ่งพิมพ์และได้สรุปแนวทางการใช้ภาพประกอบบนสิ่งพิมพ์ไว้ 2 ลักษณะ ว่า 1. ใช้ภาพประกอบเพื่อแสดงรูปลักษณะของตัวสินค้าหรือบริการ และ 2. ใช้ภาพประกอบเป็นส่วนดึงดูดผู้ให้สนใจสินค้าหรือบริการหรือตกแต่งสิ่งพิมพ์ ให้ลงตัวสวยงาม ภาพประกอบประเภทนี้จะแสดงความงามและความแปลกใหม่ นอกจากนี้ ยังช่วย ผ่อนคลายสายตาได้ดี

ส่วนการนำเสนอภาพประกอบ (illustrate Presentation) พงศศักดิ์ ไชยทิพย์ (2544 :156) ได้กล่าวไว้ดังนี้

ภาพประกอบที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้งานการออกแบบขึ้นนั้นมีความสวยงามน่าสนใจ วิธีการนำเสนอภาพที่ดี ย่อมช่วยดึงดูดความสนใจได้มาก ทำให้เกิดความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ใช้เวลา ในการสื่อความหมายน้อยลง การจะเลือกใช้การนำเสนอวิธีใดจึงควรคำนึงถึงความเหมาะสม ทั้งลักษณะของเนื้อหา และรูปแบบข้อมูล แนวทางการคิด เพื่อตัดสินใจในการนำเสนอที่ผู้ออกแบบควรจะพิจารณา

การพิจารณาคัดเลือกภาพประกอบนั้น ผดุง พรหมมูล (2547 : 111 - 112) ได้เสนอแนวคิดไว้ดังนี้

- ลักษณะการถ่ายทอดแบบอย่างของภาพ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ควรคำนึงถึงองค์ประกอบเสริมอื่นๆด้วยดังนี้
 1. การสร้างภาพจะต้องคำนึงถึงหลักศิลปะ ได้แก่การจัดองค์ประกอบที่ดี สีสันสวยงาม มีการเน้นจุดเด่นที่ต้องการนำเสนอ
 2. ภาพจะต้องมีความชัดเจน โดยเฉพาะความชัดเจนในเนื้อหาที่นำเสนอ ความหมายของสาระในภาพต้องไม่คลุมเครือลักษณะรายละเอียดต่างๆ จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาและมีพอเพียงเหมาะสมกับวัตถุประสงค์
 3. ภาพที่สร้างสรรค์ขึ้นหรือภาพที่นำมาใช้ควรมีความสมจริงมีเหตุผลความเป็นไปได้ ไม่ขัดต่อความรู้สึกในการมอง ทั้งนี้ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงทั้งลักษณะลายเส้น และสีสันด้วย
 4. ภาพที่ดีจะต้องมีความคมชัด ดูแล้วสบายตา มีความตัดกันในรูปร่างภายนอก และการใช้สีที่โดดเด่นชัดเจน เน้นจุดสนใจได้ดี
 5. ภาพจะต้องมีรายละเอียดมากพอเพื่อสื่อความหมายหรือเล่าเรื่องได้อย่างดี แต่ไม่ควรเป็นภาพที่สลับซับซ้อนเกินไปจนทำให้เข้าใจยาก ภาพที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน สื่อความหมายได้เรียบง่ายเป็นที่สนใจของคนทั่วไป

สินีนาถ เลิศไพโรวัน (2539 : 42) ได้กล่าวถึงภาพประกอบในด้านองค์ประกอบหนึ่งในการสร้างสรรค์สื่อสิ่งพิมพ์ให้ได้ประโยชน์สูงสุด (visualizing) ซึ่งมักจะใช้เพื่อสื่อสารความเข้าใจได้ชัดเจนมากขึ้น ได้แก่

1. ภาพประกอบการดำเนินเรื่อง จำลองเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งเรื่องเข้ามารวมกันเพื่อ สร้างจินตนาการร่วมกัน
2. ภาพประกอบเน้นบางตอนของเรื่อง จับลักษณะเด่นหรือตอนเด่นๆ ของเรื่องที่เรียกกันว่า ไฮไลต์ (Highlight) เพื่อนำเสนอให้เข้าใจเรื่องราว

ภาพประกอบเป็นเครื่องมือหนึ่งในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร หรือความคิดไปสู่กลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น การสร้างภาพประกอบต้องสื่อสารความคิดด้วยภาษาภาพให้ชัดเจน และตรงตามแนวคิดหลัก (concept) ของการสื่อสาร หรือการโฆษณาตามที่กำหนดไว้ สกนธ์ ภู่งามดี (2546 : 165 - 167) ยังได้เสนอแนวทางการใช้ภาพประกอบสื่อสิ่งพิมพ์ ที่ต้องคำนึงถึงเหตุผลต่างๆ สรุปได้ดังนี้

- การใช้ภาพที่สามารถแสดงคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ หมายถึง การใช้ความรู้ความสามารถในทางศิลปะมาสร้างภาพประทับใจ ก็เกิดตามมาและมีผลต่อการสร้างสื่อโฆษณาขึ้นนั้น ในที่สุด

- การใช้ภาพที่คำนึงถึงผลกระทบการใช้ภาพประกอบสำหรับสินค้าหรือบริการเพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ต้องคำนึงถึงสภาพสังคม และวัฒนธรรมนั้น

- การใช้ภาพตลกขบขัน ต้องคำนึงถึงโอกาสและความเหมาะสม ไม่ควรใช้ในสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นทางการ เช่น เอกสาร รายงานการประชุม

- การใช้ภาพเพื่อความรู้ ได้แก่ นำภาพประกอบมานำเสนอความรู้ที่แทนอักษรได้ เช่น การจัดทำภาพการ์ตูน เพื่อรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ อาจใช้ภาพประกอบในสัดส่วนที่มากกว่า เพื่อดึงดูดความสนใจและให้ความรู้ไปพร้อมๆ กัน

การใช้ภาพเพื่อความรู้ได้เปรียบ ภาพประกอบเป็นสิ่งที่เรียกร้องความสนใจมากกว่าการใช้ตัวอักษรเพียงอย่างเดียว การใช้ภาพให้ได้เปรียบนั้น ต้องศึกษาจุดเด่นจุดด้อยของสิ่งนั้น ต้องนำไปสร้างสรรค์เป็นสื่อโฆษณา ... ที่สามารถนำไปสื่อสารได้ด้วยการใช้ภาพที่ดึงดูดใจได้อย่างชัดเจน และเข้าใจได้ทันที (สกนธ์ ภู่งามดี. 2546 : 165 - 167)

ปัญหาเบื้องต้นหนึ่งของการออกแบบ ก็คือ การจะให้ส่วนต่างๆ ของการโฆษณามีความรู้สึกเป็นหน่วยหนึ่ง การจะมีภาพประกอบหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับหน้าที่ ว่าภาพ ประกอบนั้นจะทำหน้าที่อย่างไร

หน้าที่เบื้องต้นของภาพประกอบนั้น มีเพื่อสร้างบรรยากาศให้เด่นชัด เพื่อให้เนื้อหาโฆษณาโดดเด่น หรือเพื่อย้ำชื่อเครื่องหมายการค้า คำขวัญ หรือเพื่ออธิบายพาดหัว หรือในบรรดาสิ่งเหล่านี้หน้าที่ประการเบื้องต้นนั้นนับว่าสำคัญมากคือ การดึงดูดและกระตุ้นความสนใจ

ชม ภูมิภาค (2526 : 30 - 32) ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางในการใช้ภาพประกอบสรุปได้ดังนี้

1. ใช้ภาพดี ภาพเดียวดีกว่าใช้ภาพหลายภาพ
2. วิธีการให้ภาพในโฆษณาแผ่นหนึ่ง อย่าใช้เกินกว่า 2 ปี
3. การโฆษณาหากเป็นชุด ควรจะใช้วิธีการให้ภาพวิธีเดียวตลอด
4. การให้ภาพนั้นเป็นการยั่วเย้า appeal ด้วย

5. ภาพพาดหัว และเนื้อความโฆษณา ต้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน
6. ภาพต้องช่วยให้ลูกค้าต้องการผลิตภัณฑ์นั้น
7. คนชอบดูภาพประกอบ ภาพที่ดีต้องกระตุ้นความสนใจ
8. ภาพที่ใช้ส่งทอดความคิดที่เป็นเบื้องหลังของการโฆษณานั้นได้
9. ภาพจะต้องเป็นพาหนะนำพาความต้องการเบื้องต้นของมนุษย์นั้น คือ สามารถช่วยความสนใจในความต้องการได้

สรุปได้ว่าหน้าที่เบื้องต้นของภาพประกอบนั้นก็เพื่อจะดึงดูดความตั้งใจ และกระตุ้นความสนใจให้บุคคลอ่านหรือตามโฆษณานั้นโดยตลอด ส่วนหน้าที่รองนั้นย่อมแตกต่างกันไปแล้วแต่วัตถุประสงค์ของผู้โฆษณา

สำหรับหน้าที่หลักของภาพประกอบนั้นใช้เพื่อดึงดูด และกระตุ้นความสนใจ การเลือกภาพควร เลือกภาพ ประกอบเพื่อดึงดูดความสนใจในทางที่ดีนั้น จะต้องพิจารณาในสิ่งต่อไปนี้

1. ตรวจดูภาพอย่าให้มีรายละเอียดใดที่ผิดพลาดไปได้
2. ภาพประกอบนั้นเหมาะสมแก่งานนั้นๆ
3. ภาพประกอบนั้นจะต้องสอดคล้องกลมกลืนกับเนื้อเรื่องและหัวเรื่องหรือข้อความพาดหัว
4. ต้องแน่ใจว่าภาพนั้นจะดึงดูดใจต่อผู้พบเห็นหรือกลุ่มเป้าหมาย

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร

4.1 ความหมายของการสื่อสาร

มีผู้ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารได้กล่าวถึงความหมายของการสื่อสารไว้ดังนี้

เกษม จันทรน้อย (2540 : 64) ได้กล่าวถึง ความหมายของ สื่อมวลชนโดยกล่าวถึงสื่อกลางที่เข้าถึงผู้รับสารโดยอาศัยสื่อดังต่อไปนี้ คือหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และ สำนักข่าว

ปรมะ สตะเวทิน (กิตติมา สารสนธิ 2545 : 15; อ้างอิงจาก ปรมะ สตะเวทิน. 2538 :135) ได้กล่าวถึง ความหมายของสื่อมวลชนไว้ว่า

“สื่อมวลชน (Mass Media) หมายถึง สื่อที่สามารถนำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารที่ประกอบด้วยคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว ภายในเวลาที่ใกล้เคียงกัน หรือในเวลาเดียวกันโดยทั่วไปแล้ว สื่อที่เรียกว่า สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ นิตยสาร และ ภาพยนตร์”

ซึ่งสอดคล้องกับ กศิณี จุฑาวิจิตร (2540 : 64) ได้กล่าวถึงสื่อมวลชนไว้ดังนี้

“สื่อมวลชนเป็นสื่อที่มีความซับซ้อนทางเทคโนโลยี สามารถที่จะส่งสารไปยังผู้รับสารที่ไม่รู้จักเป็นจำนวนมากและอยู่ห่างไกลกันได้อย่างรวดเร็ว ภายในเวลาวันเดียวหรือใกล้เคียงกัน”

วาสนา จันทรสว่าง และ; ทศนีย์ อินทรสุขศรี (2532 : 47) ได้แยกสื่อออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์
2. วิทยุกระจายเสียง
3. โทรทัศน์
4. ภาพยนตร์

จากข้อความของเอกสารต่างๆ สรุปได้ว่าสื่อมวลชนคือสื่อกลางที่เข้าถึงผู้รับสารโดยอาศัย สื่อกลาง หลายๆประเภท เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อพิมพ์ นิตยสาร ต่างๆนอกจากนี้ยังมีสื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และ สำนักข่าว โดยมีผู้กลุ่มผู้รับสารเป็นจำนวนมาก และได้รับสารภายในเวลาอันรวดเร็วแม้จะอยู่ห่างไกลกันก็ตาม

4.2 ความสำคัญของการสื่อสาร

ปรมะ สตะเวทิน (2546 : 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญหลัก 5 ประการของการสื่อสารไว้ดังนี้

1. ความสำคัญต่อความเป็นสังคม
2. ความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน
3. ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมและธุรกิจ
4. ความสำคัญต่อการปกครอง
5. ความสำคัญต่อการเมืองระหว่างประเทศ

4.3 วัตถุประสงค์ของการสื่อสารมวลชน

ณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2548 : 181) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสื่อสารกับมวลชนเพื่อจุดประสงค์ดังนี้

- เพื่อให้สารสนเทศ (To inform)
- เพื่อบโน้มน้าวใจ (To persuade)
- เพื่อกระตุ้นหรือก่อให้เกิดการกระทำ (To activate)
- เพื่อให้ความบันเทิง (To entertain)

ปรมะ สตะเวทิน (2546 : 30) ได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการสื่อสารไว้ในอีกลักษณะหนึ่งสรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ “อะไร?” การสื่อสารที่ใช้ความต้องการของผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นเกณฑ์ว่า ในการสื่อสารผู้ส่งสารมีความต้องการอะไร และผู้รับสารมีความต้องการอะไรโดยสรุปวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร และผู้รับสารในการทำการสื่อสารดังนี้วัตถุประสงค์ของผู้รับสารมี 4 ข้อคือ 1. เพื่อแจ้งให้ทราบ 2. เพื่อให้การศึกษาหรือสอน 3. ให้ความบันเทิง 4. เพื่อเสนอหรือชักจูงใจ ส่วนวัตถุประสงค์ของผู้รับสารมี 4 ข้อคือ 1. เพื่อทราบ 2. เพื่อศึกษา 3. เพื่อหาความพอใจ 4. เพื่อกระทำหรือตัดสินใจ

2. วัตถุประสงค์ เพื่อ “อย่างไร?” แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ 1. วัตถุประสงค์ที่เกิดผลทันที คือวัตถุประสงค์ที่สารประสบผลสำเร็จในการก่อให้เกิดผลต่อผู้รับสารตามต้องการ 2. วัตถุประสงค์ที่ใช้เป็นเครื่องมือ คือวัตถุประสงค์ที่ไม่หวังให้สารก่อให้เกิดผลในทันทีโดยตัวของสารเอง หากแต่สารนั้นถูกใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อการนำไปสู่การกระทำอย่างอื่นต่อไป

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การสื่อสารมีความสำคัญต่อความเป็นสังคมชีวิตประจำวัน อุตสาหกรรมและธุรกิจความสำคัญต่อการปกครอง เช่นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่างๆของรัฐบาลเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจกับประชาชนในด้านต่างๆ และความสำคัญต่อการเมืองระหว่างประเทศในด้าน การติดต่อในด้านต่างๆเช่นการทหาร การค้า และการทำสนธิสัญญาต่างๆ ส่วนวัตถุประสงค์ของการสื่อสารโดยหลักคือ ผู้ส่งสารต้องการแจ้งผู้รับสารให้ทราบข้อมูลนั้นๆเพื่อโน้มน้าวจิตใจให้ ประสบผลสำเร็จในการก่อให้เกิดผลต่อผู้รับสารทำตามความต้องการนั้นๆ

4.4 องค์ประกอบของการสื่อสาร

การสื่อสารนั้นจำเป็นต้องมีองค์ประกอบของการสื่อสารซึ่งหากการสื่อสารขาดองค์ประกอบเหล่านี้ไม่ได้ ณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2548:181)ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการสื่อสาร ของมนุษย์เป็นกระบวนการ 2 ทางสรุปได้ดังนี้

การสื่อสารของมนุษย์เป็นกระบวนการ 2 ทาง (Two way process) ประกอบด้วย

- ผู้ส่งสาร คือผู้กระตุ้น ที่ทำให้เกิดการตอบสนองจากผู้รับสาร
- ผู้รับสาร เมื่อได้รับสารผู้รับสารจะเกิดการตีความและการตอบสนองพร้อมส่งปฏิกิริยา

ตอบสนองกลับไป

- สาร คือสัญญาณ หรือสัญลักษณ์ เป็นเป็น 2 ประเภทคือ 1. วจนสาร หรือวจนภาษา 2.

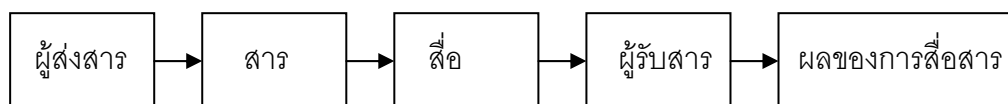
อวจนสารหรือ อวจนภาษา ได้แก่ ถ้อยคำ ตัวอักษร ได้แก่ ภาษาพูดและภาษาเขียน

- ช่องทางการสื่อสาร คือตัวกลางที่ช่วยในการนำส่งสารไปยังผู้รับสาร

- ปฏิกริยาตอบสนอง คือสารที่เป็นคำพูดเช่นการตอบว่าใช่ และไม่ใช้คำพูด เช่นการ

พยักหน้าเป็นต้น

การสื่อสารนั้นนักวิชาการหลายท่านได้สร้างแบบจำลองของกระบวนการสื่อสารไว้มากมาย ซึ่งปรมะ สตะเวทิน (2546:30) ได้นำเอาความคิดของ ลาส เวลล์ (Harold D. Lasswell) มาเขียนเป็นแบบจำลอง ไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 : แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของ ลาส เวลล์ (The Lasswell Model)

ที่มา : ปรมะ สตะเวทิน (2546 : 30)

4.5 การจำแนกประเภทของการสื่อสาร

ปรมะ สตะเวทิน (2546 : 34) ได้จำแนกประเภทของการสื่อสาร ออกเป็น 5 ประการสรุปได้ดังนี้

1. จำแนกประเภทโดยใช้จำนวนของผู้ทำการสื่อสารเป็นเกณฑ์ จำแนกย่อยออกเป็น 5 ข้อดังนี้ 1. การสื่อสารภายในบุคคล 2. การสื่อสารระหว่างบุคคล 3. การสื่อสารกลุ่มใหญ่ 4. การสื่อสารในองค์กร 5. การสื่อสารมวลชน

2. จำแนกโดยใช้ภาษาเป็นเกณฑ์ จำแนกย่อยออกเป็น 2 หัวข้อ คือ 1. การสื่อสารเชิงวจนะ 2. การสื่อสารเชิงอวัจนะ

3. การจำแนกประเภทโดยใช้การเห็นหน้าค่าตากันเป็นเกณฑ์ จำแนกออกเป็นหัวข้อย่อย 2 คือ 1. การสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตากัน 2. การสื่อสารแบบไม่เห็นหน้าค่าตากัน เช่น สื่อทางโทรคมนาคม และสื่อทางจดหมายเป็นต้น

4. การจำแนกประเภทโดยใช้ความแตกต่างระหว่างผู้ส่งสารกับเกณฑ์ ผู้รับสารเป็นเกณฑ์ จำแนกย่อยออกเป็น 3 หัวข้อคือ 1. การสื่อสารระหว่างเชื้อชาติ 2. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม 3. การสื่อสารระหว่างประเทศ

5. การจำแนกประเภทโดยใช้ลักษณะทางวิชาการเป็นเกณฑ์ จำแนกย่อยออกเป็น 8 ข้อ คือ 1. ระบบข่าวสาร คือการสื่อสารสาขาเกี่ยวกับทฤษฎีวิเคราะห์ระบบ ซึ่งนำไปประยุกต์ใช้กับงานด้านการกระจายตัวของข่าวสาร 2. การสื่อสารระหว่างบุคคล 3. การสื่อสารมวลชน 4. การสื่อสารในองค์กร 5. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม 6. การสื่อสารการเมือง 7. การสื่อสารการสอน 8. การสื่อสารสาธารณสุข สาขาวิชานี้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสื่อสารที่เกี่ยวกับสุขภาพ ทัศนคติและนโยบายด้านสุขภาพ การวิจัยด้านการสื่อสารสาธารณสุข การแก้ปัญหากระบวนการสาธารณสุขด้วยการสื่อสาร การให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่ชุมชน

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารด้านสุขภาพ

5.1 ความหมายและความสำคัญของสื่อด้านสุขภาพ

กมลรัฐ อินทรทัศน์ (2547 : 4) ได้ยกตัวอย่างความหมายของการสื่อสารด้านสุขภาพไว้หลายทัศนะดังนี้

1. WHO (AMRO/PAHO) Washington, ค.ศ. 1969 การสื่อสารเพื่อสุขภาพ เป็นการนำกลยุทธหลักๆ ในการบอกกล่าวหรือการแจ้ง (inform) ในสาธารณชนทราบเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ ด้วยการนำสื่อมวลชน (Mass Communication) และ การใช้สื่อประเภทต่างๆ (Multimedia) รวมทั้งนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ โดยมุ่งเผยแพร่เนื้อหา ข้อมูลด้านสุขภาพที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน เพื่อให้เกิดการตระหนักในประเด็นดังกล่าวทั้งในระดับสังคม อีกทั้งยังรวมถึงการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพ (Health development) ด้วย

2. Ratzan และคณะ, ค.ศ. 1944 ได้กล่าวว่า “การสื่อสารเพื่อสุขภาพ” คือ “การใช้ ศิลปะและเทคนิคในการบอกกล่าว หรือการแจ้งให้ทราบ (inform) รวมทั้งการสร้างอิทธิพล (influence) และการจูงใจ (motivate) แก่กลุ่มเป้าหมายทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับองค์กร และสาธารณชน เกี่ยวกับประเด็นด้านสุขภาพ ส่วนขอบเขตของการสื่อสารเพื่อสุขภาพนั้น จะรวมถึงการป้องกันโรค (Disease prevention) การสร้างเสริมสุขภาพ (Health promotion) นโยบายและธุรกิจเกี่ยวกับการบริการด้านสุขภาพ (Health care Policy and Business) อีกทั้งยังรวมถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งในระดับปัจเจกบุคคล และในระดับสังคมโดยรวม”

3. Freimuth และคณะ, ค.ศ. 1998 กล่าวว่า “การสื่อสารเพื่อสุขภาพ ” คือ “การให้ศึกษาหรือให้การเรียนรู้โดยใช้กลยุทธต่างๆ ในการบอกกล่าวหรือการแจ้งให้ทราบ (inform) เพื่อก่อให้เกิดอิทธิพล (influence) ต่อปัจเจกบุคคลและต่อสังคมต่อการสร้างเสริมสุขภาพตามที่ต้องการ ”

นอกจากนั้น กมลรัฐ อินทรทัศน์ (2547 : 4) ยังได้กล่าวถึง WHO ซึ่งได้อ้างถึงการสื่อสารสุขภาพที่ ประกอบด้วยศาสตร์หลายแขนงและการนำเสนอ ที่ใช้สื่อหลายรูปแบบ สรุปได้ว่า การสื่อสารเพื่อสุขภาพจะประกอบด้วยศาสตร์หลายๆ สาขา เช่น สาระบันเทิง การสื่อสารระหว่างบุคคล การชี้นำด้านสื่อในองค์กร การสื่อสารเพื่อสังคมซึ่งอาจสื่อสารด้วยการ ซึ่งอาจใช้สื่อหลายรูปแบบ เช่น นำเสนอด้วยเพลง การแสดงละครหุ่นเชิด รวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยต่างๆ เพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากข้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า ความหมายของการสื่อสารด้านสุขภาพนั้นเป้าหมายเพื่อต้องการให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบถึงประเด็นต่างๆ ด้านสุขภาพ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในด้านต่างๆ ทั้งในด้านเสริมสร้างสุขภาพและการป้องกันโรค นอกจากนั้นแล้ว สิ่งสำคัญที่จะเป็นสื่อ

ความรู้ด้านสุขภาพไปสู่กลุ่มเป้าหมายนั้น ยังต้องประกอบด้วยการใช้สื่อประเภทต่างๆ ในหลายๆ แนว เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าข้อมูลด้านสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.2 การสื่อสารด้านสุขภาพที่เกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์

จากได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสื่อทางด้านสุขภาพได้มีการกล่าวถึงการรับรู้ด้านสุขภาพของประชาชนมีอยู่หลายประการ ในสรุปการอภิปราย เรื่อง “ศตวรรษใหม่ของการสื่อสารเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม ” โดย อัมร บรรจง .แพทย์หญิงสุพัตรา ศรีวณิชชากร รสนา ไตลิตระกุล และรองศาสตราจารย์ ถิรนันท์ อนวัชศิริวงศ์ โครงการการพัฒนาพัฒนาองค์ความรู้การสื่อสารเพื่อสุขภาพ (2547 : 50) ได้สรุปถึงการช่องทางการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพได้เป็นสองส่วน คือ

- ข้อมูลในระบบ ได้แก่ ข้อมูลจากหมอ
- ข้อมูลนอกระบบ เช่นจากเพื่อนบ้าน จากญาติพี่น้อง ชาวสื่อ เป็นต้น

การได้รับรู้ข่าวสารด้านสุขภาพนอกจากจะผู้รับสารจะได้รับข่าวสารสุขภาพได้ 2 ช่องทางดังได้กล่าวมาแล้ว กระบวนการสื่อสารในการสร้างเสริมสุขภาพ นั้นได้มีการสื่อสารได้หลายรูปแบบ องค์ประกอบต่างๆ ของการสื่อสารซึ่ง หลักใหญ่จะประกอบด้วย ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ผ่านสื่อ และกลุ่มเป้าหมาย

วาสนา จันทรสว่าง (2548 : 61 - 62) ได้กล่าวถึงช่องทางการใช้สื่อส่งข่าวสารหลายๆ วิธีสรุปได้ ดังนี้

1. การใช้สื่อบุคคลให้เหมาะสมแก่การเผยแพร่ความรู้ให้แก่คนในชุมชนนั้น หรือโดยใช้เล้าแบบปากต่อปากโดยผู้ส่งสารรู้จักคนในพื้นที่
2. บอกผ่านหอกระจายข่าวเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ
3. การทำแผ่นใบปลิว
4. การให้ข้อมูลและประชาสัมพันธ์ทางสถานีวิทยุชุมชน
5. การเลือกโฆษณาทางโทรทัศน์
6. การจัดอบรมและปฏิบัติตามให้แก่ผู้สนใจ

นอกจากนั้น วาสนา จันทรสว่างและคณะ (2548 : 79 - 80) ยังได้ได้กล่าวถึงสื่อที่ใช้และกิจกรรมในการรณรงค์ด้านสุขภาพ ซึ่งจำแนกตามองค์กรและกลุ่มเป้าหมายสรุปได้ดังนี้

- องค์กร/หน่วยงานของรัฐ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ประชาชนทั่วไป สื่อและกิจกรรมที่ใช้ เช่น สื่อมวลชนได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสาร แผ่นพับ วารสาร จุลสาร หนังสือ คู่มือ ป้ายโฆษณา ขนาดใหญ่ ป้ายประกาศ โปสเตอร์ สติกเกอร์ แผ่นป้ายผ้า การจัดนิทรรศการ ชูदनิทรรศการ การจัดมหกรรมและการจัดงานพิเศษต่างๆ เป็นต้น

- หน่วยงานธุรกิจ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ประชาชนทั่วไป ลูกค้าในโรงงาน พ่อค้า/แม่ค้า ผู้มาซื้อสินค้า และชุมชนในละแวกใกล้เคียง สื่อและกิจกรรม ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ เสียงตามสาย สื่อเฉพาะกิจต่างๆ โปสเตอร์ภายใน Internet กล้องรับความคิดเห็น การจัดนิทรรศการเผยแพร่ข่าวสาร ภายในและนอกหน่วยงาน แผ่นพับ เอกสารแจกต่างๆ การฝึกอบรมต่างๆเกี่ยวกับสุขภาพ และความปลอดภัย การจัดบอร์ดเผยแพร่ ความรู้ การจัดวิทยุชุมชน สื่อบุคคล และการจัดกิจกรรมวิชาการ เป็นต้น

- หน่วยงานเอกชน กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ประชาชนทั่วไป กลุ่มผู้มาบริจาค บริษัทห้างร้าน นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและชุมชนเฉพาะแห่ง สื่อที่ใช้ ได้แก่ สื่อมวลชนท้องถิ่น สื่อสิ่งพิมพ์ Internet สื่อบุคคล ป้ายประกาศ แผ่นโปสเตอร์ การจัดงานพิเศษต่างๆ จัดหมายเวียน หอกระจายข่าว นิทรรศการเคลื่อนที่ การแสดง การสาธิต จัดหมายข่าว สารสัมพันธ์ และสื่อบุคคล

- ชุมชน กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ชาวชุมชน สื่อที่ใช้คือ ใช้สื่อบุคคลเป็นหลัก หอกระจายข่าว เสียงตามสาย แผ่นพับ ป้ายประกาศในชุมชน สื่อมวลชนท้องถิ่น เป็นต้นจากกิจกรรมการใช้สื่อที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นสรุปได้ว่า หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานธุรกิจ หน่วยงานของเอกชน และชุมชนสื่อด้านสุขภาพที่ใช้ในทุกองค์กรได้แก่สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ ได้แก่ แผ่นพับ เอกสาร จุลสาร โปสเตอร์และป้ายประกาศ

5.3 ประวัติโรงพยาบาลราชวิถี

โรงพยาบาลราชวิถีถือกำเนิดครั้งแรกมาจากโรงพยาบาลที่มีชื่อว่า “โรงพยาบาลหญิง” เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2494 ตามมติคณะรัฐมนตรี ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เพื่อให้เป็นโรงพยาบาลเฉพาะเด็กและสตรีแห่งแรกของประเทศไทย มีนายแพทย์ประพนธ์ เสรีรัตน์ ดำรงตำแหน่ง วิชาการผู้อำนวยการ

หนึ่งเดือนต่อมา นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้บัญชาการโรงพยาบาล ได้พัฒนาโรงพยาบาลหญิงจนได้รับความนิยมและความไว้วางใจจากประชาชนซึ่งได้เข้ารับการรักษาเป็นจำนวนมาก

พ.ศ.2519 (22 ปีหลังจากเปิดทำการ) คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้โรงพยาบาลหญิง เปลี่ยนเป็นโรงพยาบาลเพื่อการรักษาโรคทั่วไป ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามใหม่ว่า “โรงพยาบาลราชวิถี”

ปัจจุบันโรงพยาบาลราชวิถีมีบุคลากรทางการแพทย์ที่เชี่ยวชาญทุกสาขา พร้อมทั้งด้วยอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ทันสมัย สามารถให้บริการผู้ป่วยทั้งด้านการตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล

และการฟื้นฟูสมรรถภาพทุกสาขาโรค (ข้อมูลจากหนังสือที่ระลึก จัดพิมพ์ขึ้นเนื่องในวาระครบ 55 ปี โรงพยาบาลราชวิถี. 2549 : 13 - 17)

5.4 ฝ่ายบริการสุขภาพศึกษา

หน้าที่ความรับผิดชอบ

หน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายสุขภาพศึกษาตามที่กรมการแพทย์กำหนดให้ ในปี พ.ศ.2541 มีดังนี้ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ค้นคว้า ทางด้านสุขภาพศึกษาและพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อหาสาเหตุการเกิดโรค การแพร่เชื้อ การป้องกันโรค เพื่อวางแผนการให้สุขภาพศึกษาอย่างเหมาะสม นอกจากนั้นยังจัดมีการอบรม แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสาธารณสุข ดำเนินการควบคุม และแนะนำการผลิต โสตทัศนูปกรณ์และเอกสาร เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ทางวิชาการสุขภาพศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมาย ในโรงพยาบาล และให้ความรู้และให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับสุขภาพศึกษาแก่ผู้ป่วยและญาติ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยและญาติ ให้สามารถรับกับแผนการรักษาของแพทย์ ลดอัตราการเจ็บป่วยแทรกซ้อนหรือลดอัตราการเกิดโรคที่มีสาเหตุจากพฤติกรรมที่สามารถป้องกันได้ งานสุขภาพศึกษามีหน้าผลิตสื่อสุขภาพประเภทต่างๆ ได้แก่ ผลิตเอกสารเผยแพร่ทางสุขภาพศึกษาแก่ผู้ป่วย ญาติ และประชาชนทั่วไป ผลิตโปสเตอร์ แผ่นพับด้านสุขภาพ จัดนิทรรศการทางสาธารณสุขและ สอน ฝึกอบรม และเป็นที่ปรึกษาทางด้านวิชาการสุขภาพศึกษา

ชัยยุทธ์ กุลตั้งวัฒนา นักวิชาการสาธารณสุข 7 ผู้ให้สัมภาษณ์ (2550 วันศุกร์ที่ 2 เดือน กุมภาพันธ์ เวลา 12.00 น.) ที่โรงพยาบาลราชวิถี สัมภาษณ์ โดย ศิริเพ็ญ คล้ายถม

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิชัย ตริอานุรักษ์ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชน ในจังหวัดลำปางที่มีต่อสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีต่อหนังสือพิมพ์ผาแดง ในจังหวัดลำปางมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เนื้อหาในด้านการศึกษาอยู่ในระดับดี ส่วนเนื้อหาในด้านเกษตร และด้านสุขภาพอนามัยอยู่ในระดับพอใช้ ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา ในด้านเกษตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านสุขภาพอนามัย และด้านการศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับประชาชนที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน แตกต่างกัน เพศแตกต่างกัน และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อหนังสือพิมพ์ชนบท ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในจังหวัดลำปางมีความคิดเห็นว่าเป็นประโยชน์โดยส่วนรวมอยู่ในระดับพอใช้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าเนื้อหาทุกด้านอยู่ในระดับพอใช้

กมลชนม์ แห้วทอง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพนักงานสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่มีต่อรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้สื่อสารภายในองค์กร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นพนักงานสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 จำนวน 347 คน พบว่า รูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีจำนวน 2 หน้า โดยพิมพ์กลับหน้า ขนาด 8.5 นิ้ว x 11.5 นิ้ว ถ้าหากมีจำนวนหน้าเกินกว่า 2 หน้าอาจมีการเข้ารูปเล่มแบบเย็บเล่มเพื่อสะดวกต่อการพกพา โดยการออกเป็นรายสัปดาห์ มีลักษณะภาพประกอบเรื่องเป็นภาพถ่ายเหมือนจริง ใช้ตัวอักษรแบบ Angsana UPC และตัวเลขแบบอารบิก

นิจิตา บุญยรัตพันธุ์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของภาพโฆษณาและแผ่นพับที่ใช้เผยแพร่ความรู้โรคเอดส์สำหรับวัยรุ่น กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า แผ่นพับเกือบทั้งหมดมีข้อความพาดหัว ข้อความรองพาดหัว และข้อความที่เสนอรายละเอียดเป็นตัวอักษรแบบหัวกลม ข้อความ ส่วนใหญ่ข้อความพาดหัวอยู่ในวรรณะสีร้อน ส่วนข้อความรองพาดหัว และข้อความที่เสนอรายละเอียดเป็นสีดำ สีของตัวอักษรตัดกับสีพื้น แต่ในการใช้สีในข้อความเดียวกันพบว่า ข้อความพาดหัวใช้สีเดียวกันในข้อความเพียงครึ่งหนึ่ง ส่วนข้อความรองพาดหัวและข้อความที่เสนอรายละเอียดใช้สีเดียวกันในข้อความ ในการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบการนำเสนอของข้อความพาดหัว ข้อความรองพาดหัวและข้อความที่เสนอ ภาพประกอบที่ใช้เป็นภาพการ์ตูนระบายสี สีที่ใช้ส่วนใหญ่อยู่ในวรรณะสีร้อน และครึ่งหนึ่งของภาพประกอบใช้สีเหมือนจริงแต่ใช้สีกลมกลืนในวรรณะเดียวกัน แผ่นพับส่วนใหญ่มีการจัดหน้าให้มีปกหน้าและหลังมี 6 หน้า และมีการจัดวางเนื้อหาให้จบลงในแต่ละหัวข้อย่อย โดยมีการเรียงลำดับเนื้อหาดังนี้ สาเหตุ การติดต่อ การป้องกัน และแสดงตราประจำสถาบัน และแนวคิดการป้องกัน และมีลักษณะของเนื้อหาเป็นการเขียนแบบบรรยาย

วิชาญ ศิลปวุฒยา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อสิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ของการไฟฟ้านครหลวง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ใช้บริการในเขตจำหน่ายของการไฟฟ้านครหลวง ซึ่งใช้บริการที่สาขาย่อยการไฟฟ้านครหลวงเพลินจิต จำนวน 345 คน พบว่า ในด้านสภาพการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ของผู้ใช้บริการ ผู้ใช้บริการรู้จักและสนใจแผ่นพับวารสาร และ โปสเตอร์มาก เนื่องจากมีเนื้อหาสาระน่าสนใจ อ่านเข้าใจง่ายและมีรูปภาพสวยงาม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับตัวเองได้โดยตรง โดยสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผู้บริการเห็นว่ามีประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์มากที่สุดคือแผ่นพับ ส่วนแผ่นปลิวและโปสเตอร์มีประสิทธิภาพรองลงมา ในด้านความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อสื่อสิ่งพิมพ์ในด้านเนื้อหาสาระและรูปแบบ ผู้บริการ ให้ความสำคัญ

พอใจใน โปสเตอร์ และแผ่นพับมาก ส่วนเนื้อหาด้านความปลอดภัยในการใช้ไฟฟ้าผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจมาก

สรวิศกร เกริกิติพิล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ลักษณะที่พึงประสงค์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้สื่อสารภายในตามความคิดเห็นของพนักงานบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีลักษณะด้านภาพประกอบเรื่องจะเป็นภาพผสมระหว่างภาพถ่ายจากของจริง ภาพเขียนหรือภาพวาดเหมือนจริง ภาพแบบการ์ตูนผสมกัน และเป็นสื่อธรรมชาติ ส่วนลักษณะตัวอักษรจะเป็นแบบตัวเลขเป็นแบบอารบิก

สกล พรหมภิญโญ (2535 : 45) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบประสิทธิภาพ เอกสารที่บรรยายด้วยตัวอักษรล้วนกับหนังสือประกอบภาพลายเส้นในการฝึกอบรมกลุ่มสนใจสำหรับประชาชน ศูนย์ศึกษาชานนอกโรงเรียน พบว่าเอกสารที่บรรยายด้วยตัวอักษรล้วน มีประสิทธิภาพแตกต่างจากหนังสือประกอบภาพ ในการฝึกอบรมกลุ่มสนใจ โดยกลุ่มผู้ที่เรียนจากหนังสือประกอบภาพ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มผู้เรียนที่เรียนด้วย เอกสารที่บรรยายด้วยอักษรล้วน

สรศักดิ์ สมเศษ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อรูปแบบวารสารข่าวสารการธรณี พบว่าผู้อ่านมีความคิดเห็นว่า ภาพปกและภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา ภาพปกขนาดใหญ่หน้า ภาพประกอบเป็นภาพถ่ายสื่อธรรมชาติ ภาพอยู่ด้านบน ตัวอักษรอยู่ด้านล่าง อักษรบรรยายภาพขนาด 16 พอยท์ อักษรหัวเรื่องทั้งแบบธรรมดาและประดิษฐ์ ขนาดอักษรหัวเรื่อง 36 พอยท์ แบบอักษรเนื้อเรื่อง Angsana UPC และ Cordia UPC ขนาด 16 พอยท์ อักษรตัวหนาใช้นั้นตัวอักษร

ทยากร ล้าเลิศ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในวารสารออมสินของพนักงานธนาคารออมสินพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกระดาษที่ใช้ทำวารสาร รูปแบบตัวอักษร ความชัดเจนของตัวอักษร และความสวยงามของภาพประกอบ ด้านเนื้อหา กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในสาระความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการทำงานได้

จรัญ สมสงวน (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบวารสาร ปิฎ นิเวศ ตามทัศนะของบุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วยการใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ ตัวอักษรที่มีความคมชัด อ่านง่ายและคอลัมน์ที่ผู้อ่านให้ความสนใจคือ คอลัมน์สุขภาพดีมีสุข ในด้านของประโยชน์จากการอ่าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้รอบตัวกว้างขวางมากขึ้น

สุเมธ แสงประทีป (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้เข้าที่มีต่อสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจ ในด้านเนื้อหาสาระของสิ่งพิมพ์ เนื่องจากมีเนื้อหาสาระน่าสนใจ อ่านเข้าใจง่ายและมี

ตัวอักษรขนาดเหมาะสม และสามารถทราบนโยบายกฎระเบียบและวิธีปฏิบัติ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจทั้งในด้านเนื้อหาสาระและรูปแบบ

นพรัตน์ เตชะวนิช (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของพนักงานธนาคารกสิกรไทยที่มีต่อวารสารกิจการสัมพันธ์ พบว่า พนักงานส่วนใหญ่อ่านวารสารกิจการสัมพันธ์บ้างบางฉบับ มีการอ่านบางคอลัมน์ที่น่าสนใจ มีความพึงพอใจในรูปเล่ม ได้แก่ ความสวยงาม ความกะทัดรัด และความเหมาะสมของกระดาษที่ใช้พิมพ์ภาพประกอบในเล่มเนื้อหา และรูปแบบของวารสารในระดับมาก และส่วนใหญ่มีความเห็นว่าวารสารกิจการสัมพันธ์มีประโยชน์ในระดับมาก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติต่อการออกแบบแผนพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มารับบริการการตรวจโรคทั่วไป

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี กำหนดกลุ่มประชากร โดยเลือกเฉพาะบุคลากรในกลุ่มงานต่างๆ ในด้านการให้การรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพในโรงพยาบาลราชวิถี ได้กลุ่มงานทั้งหมด ดังนี้

แพทย์/ทันตแพทย์	298	คน
พยาบาลวิชาชีพ/เทคนิค	912	คน
สหวิชาชีพ	197	คน
ผู้ช่วยเหลือคนไข้	163	คน
รวม	1570	คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ได้แก่ ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ โดยเลือกเก็บตัวอย่างจากแผนกผู้ป่วยนอกตามเวลาที่มีผู้เข้ารับบริการสูงสุด ในวันเปิดทำการวันแรกของสัปดาห์ ในเวลา 6.00 - 8.00 น. ใช้ระยะเวลาในการเก็บตัวอย่าง เป็นเวลา 1 เดือน โดยการเลือกตัวอย่าง โดยใช้วิธีเลือกตามสะดวก (Convenience Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 345 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ได้แก่บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี เลือกใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดย การกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

- ก. ประชากรมีจำนวนเป็นเลขหลักร้อย ใช้กลุ่มตัวอย่าง 15-30 %
 ข. ประชากรมีจำนวนเป็นเลขหลักพัน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 10-15 %
 ค. ประชากรมีจำนวนเป็นเลขหลักหมื่น ใช้กลุ่มตัวอย่าง 5-10 %

(ยุทธพงษ์ กัวยวรรณ. 2543 : 74)

เนื่องจากกลุ่มประชากรทุกกลุ่มมีจำนวนเป็นหลักร้อย ดังนั้น จึงขอเลือกใช้ เกณฑ์ 20% จากกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม ได้จำนวนกลุ่มตัวตามตาราง ดังนี้

	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
แพทย์/ทันตแพทย์	298	59
พยาบาลวิชาชีพ/เทคนิค	912	182
สหวิชาชีพ	197	39
ผู้ช่วยเหลือคนไข้	163	32
รวม	1,570	312

2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ โดยมีแบบสอบถามแยกเป็น 2 ชุด ได้แก่

แบบสอบถามฉบับ ก สำหรับ ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ประกอบด้วยข้อมูลด้านเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รวมทั้งสิ้น 4 ข้อ

แบบสอบถามฉบับ ข สำหรับ บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ได้แก่ แพทย์/ทันตแพทย์ พยาบาลวิชาชีพ/เทคนิค สหวิชาชีพ และผู้ช่วยเหลือคนไข้ ประกอบด้วยข้อมูลด้านเพศ อายุ การศึกษา และสายงานที่ปฏิบัติ รวมทั้งสิ้น 4 ข้อ

ตอนที่ 2 ด้านการศึกษาทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี แยกเป็น 2 ชุด ได้แก่

แบบสอบถามฉบับ ก สำหรับผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ เป็นแบบสอบถามทัศนคติด้านความคิดเห็น ในด้านการออกแบบ การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ การออกแบบตัวอักษร การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และด้านเนื้อหาของ

แผ่นพับ จำนวน 14 ข้อ แบบสอบถามเป็นคำถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scales) ที่แบ่งความคิดเห็นออกเป็น 4 ระดับ

แบบสอบถามฉบับ ข สำหรับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี เป็นแบบสอบถามทัศนคติด้านความคิดเห็น ในด้านการออกแบบ การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ การออกแบบตัวอักษร การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และด้านเนื้อหาของแผ่นพับ จำนวน 14 ข้อ แบบสอบถามเป็นคำถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scales) ที่แบ่งความคิดเห็นออกเป็น 4 ระดับ

แบบสอบถาม ฉบับ ก และ ข แบ่งระดับความหมายของทัศนคติด้านความคิดเห็นออกเป็น 4 ระดับดังนี้

ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
4	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3	หมายถึง	เห็นด้วย
2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

เพื่อให้สอดคล้องกับการประเมินที่มีอยู่เพียง 4 ระดับ ผู้วิจัยแบ่งระดับโดย การกำหนดน้ำหนักคะแนน และความหมายของค่าเฉลี่ย ตามแนวคิดของ เบสท์ (Best. 1977 : 189) ดังนี้

$$\text{วิธีคำนวณ ช่วงคะแนน} = \frac{\text{max} - \text{min}}{n}$$

$$\text{โดยที่ max} = \text{คะแนนสูงสุด}$$

$$\text{min} = \text{คะแนนต่ำสุด}$$

$$n = \text{จำนวนชั้น}$$

$$\text{แทนค่าจะได้ ช่วงคะแนน} = \frac{4 - 1}{4}$$

$$= 0.75$$

จากวิธีการการพิจารณาดังกล่าวจึงกำหนดให้แบ่งระดับทัศนคติด้านความคิดเห็นของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ และบุคคลภายในโรงพยาบาลราชวิถี พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของทัศนคติใน ด้านความคิดเห็นที่มีต่อการออกแบบ แผ่นพับดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.26 - 4.00 เห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.25 เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 1.76 - 2.50 ไม่เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.75 ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตัวแปรที่ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับการออกแบบ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีเผยแพร่อยู่ในปีงบประมาณ 2549 ทั้งหมด 20 รายการ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและเสนอเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบอีกครั้งและนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบแบบสอบถาม ขั้นแรก เป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ขั้นต่อมา คือ การหาความเชื่อมั่น โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 125 - 126) แบบสอบถาม ฉบับ ก. ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และแบบสอบถาม ฉบับ ข. ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการเก็บข้อมูล

3.2 การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามสำหรับผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบหลังการได้ดูแผ่นพับ ที่ผู้วิจัยเตรียมไปให้ หลังจากผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วย จัดเก็บแบบสอบถามทันที

3.3 การเก็บข้อมูลจากบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี โดยการ แจกแบบสอบถามไปตามกลุ่มงานต่างๆ พร้อมแนบหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้ในแต่ละหน่วยงาน

4. การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่กระจายแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ คัดเลือก เฉพาะข้อที่มีความสมบูรณ์มากที่สุดเพื่อทำการประมวลผล จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาลงรหัส และนำไปวิเคราะห์ประเมินผลด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้สถิติพื้นฐาน ดังนี้

4.1 หาค่าร้อยละโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 259)

$$P = \frac{f \times 100}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	F	แทน	ค่าความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

4.2 หาค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2541 : 40)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

4.3 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 77)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	คะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

4.4 สูตรในการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 125 - 126)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

4.5 การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2548 : 179)

แบบที่ 1 ประชากรทั้ง 2 กลุ่มมีค่าความแปรปรวนของข้อมูลไม่แตกต่างกัน $\sigma^2 = \sigma^2$

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{S_p^2 \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

โดยที่

$$S_p^2 = \frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 + 2}$$

เมื่อ t คือ ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - Distribution

$\bar{X}_1$	คือ	ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
$\bar{X}_2$	คือ	ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
S_p^2	คือ	ความแปรปรวนรวม
S_1^2	คือ	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
S_2^2	คือ	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
n_1	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ 1
n_2	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ 2

แบบที่ 2 ประชากรทั้ง 2 กลุ่มมีค่าความแปรปรวนของข้อมูลแตกต่างกัน $\sigma^2 \neq \sigma^2$

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	คือ	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t- Distribution
	$\bar{X}_1$	คือ	ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	$\bar{X}_2$	คือ	ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	S_1^2	คือ	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	S_2^2	คือ	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	n_1	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	n_2	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ 2

4.6 การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2548 : 195)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

$$df_1 = k - 1, df_2 = N - k$$

เมื่อ	F	คือ	การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว F - test
	MS_b	คือ	ผลรวมกำลัง 2 เฉลี่ยระหว่างกลุ่ม
	MS_w	คือ	ผลรวมกำลัง 2 เฉลี่ยภายในกลุ่ม
	df	คือ	ชั้นแห่งความอิสระ
	k	คือ	จำนวนกลุ่ม
	N	คือ	จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา F - distribution
df	แทน	ระดับขั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ และทัศนคติโดยรวม

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบทัศนคติของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ และทัศนคติโดยรวม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสายงานที่ปฏิบัติ

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ และทักษะโดยรวม

ตอนที่ 6 การเปรียบเทียบทักษะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ และทักษะโดยรวม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และสายงานที่ปฏิบัติ

ตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพและบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ และด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และทักษะโดยรวม

ตอนที่ 8 การเปรียบเทียบทักษะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ กับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และทักษะโดยรวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ

ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	148	42.90
หญิง	197	57.10
รวม	345	100.00
2. อายุ		
18 – 30 ปี	110	31.88
31 – 45 ปี	131	37.97
46 – 60 ปี	76	22.03
61 ปีขึ้นไป	28	8.12
รวม	345	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	60	17.39
มัธยมศึกษา	113	32.75
ปวช./ ปวส.	90	26.09
ปริญญาตรี	71	20.58
สูงกว่าปริญญาตรี	11	3.19
รวม	345	100.00
4. อาชีพ		
นักศึกษา	37	10.72
รับราชการ	66	19.13
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	55	15.94
พนักงานบริษัท	38	11.01
ทำงานส่วนตัว / ค้าขาย	42	12.17
ทำงานในโรงงาน / ผู้ใช้แรงงาน	19	5.51
เกษียณรวม	29	8.41

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รับจ้าง	39	11.30
แม่บ้าน	14	4.06
อื่นๆ	6	1.74
รวม	345	100.00

จากตาราง 1 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.10 มีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.97 มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.75 และประกอบอาชีพรับราชการ โดยคิดเป็นร้อยละ 19.13

เนื่องจากมีข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความถี่ของข้อมูลกระจายตัวไม่สม่ำเสมอ และบางกลุ่มย่อยมีความถี่น้อยเกินไป ผู้วิจัยจึงได้ปรับข้อมูลใหม่เพื่อทำการทดสอบสมมติฐาน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ หลังจากการปรับข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ		
18 – 30 ปี	110	31.88
31 – 45 ปี	131	37.97
46 ปีขึ้นไป	104	30.14
รวม	345	100.00
2. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	60	17.39
มัธยมศึกษา	113	32.75
ปวช./ ปวส.	90	26.09
ปริญญาตรีขึ้นไป	82	23.77
รวม	345	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. อาชีพ		
นักศึกษา	37	10.72
รับราชการ	66	19.13
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	55	15.94
พนักงานบริษัท	38	11.01
ทำงานส่วนตัว ค้าขาย และเกษตรกรรม	71	20.58
ทำงานโรงงาน ผู้ใช้แรงงาน และรับจ้าง	58	16.81
แม่บ้านและอื่นๆ	20	5.80
รวม	345	100.00

จากตาราง 2 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุอยู่ระหว่าง 31 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.97 มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.75 และประกอบอาชีพรับราชการ โดยคิดเป็นร้อยละ 19.13

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ และทัศนคติโดยรวม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีต่อการ
ออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวม

ทักษะที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ			
1. การออกแบบแผ่นพับมีขนาดไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป	3.17	0.47	เห็นด้วย
2. ลักษณะของแผ่นพับมีความสะดวกต่อการเปิดอ่าน อย่างต่อเนื่อง	3.18	0.45	เห็นด้วย
รวม	3.18	0.46	เห็นด้วย
การออกแบบตัวอักษร			
3. ขนาดของตัวอักษรง่ายต่อการอ่าน	3.21	0.49	เห็นด้วย
4. แบบของตัวอักษรง่ายต่อการอ่าน	3.14	0.52	เห็นด้วย
5. สีของตัวอักษรกับพื้นหลังสบายตาในการอ่าน	2.93	0.65	เห็นด้วย
รวม	3.09	0.58	เห็นด้วย
การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ			
6. การออกแบบปกของแผ่นพับชวนให้หยิบขึ้นมาอ่าน	2.95	0.73	เห็นด้วย
7. ส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ภาพถ่ายเป็นภาพประกอบมี ความเหมาะสมดี	3.00	0.62	เห็นด้วย
8. ส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ภาพลายเส้นเป็นภาพประกอบ มีความเหมาะสมดี	3.04	0.47	เห็นด้วย
9. ส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ภาพการ์ตูนเป็นภาพประกอบมี ความเหมาะสมดี	3.05	0.57	เห็นด้วย
รวม	3.01	0.61	เห็นด้วย
การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง			
10. ภาพประกอบสามารถสื่อความหมายได้ดี	3.10	0.60	เห็นด้วย
11. ภาพประกอบที่เป็นภาพถ่ายมีความเหมาะสมดี	3.06	0.58	เห็นด้วย
12. ภาพประกอบที่เป็นภาพลายเส้นมีความเหมาะสมดี	3.06	0.52	เห็นด้วย
13. ภาพประกอบที่เป็นภาพการ์ตูนมีความเหมาะสมดี	3.07	0.59	เห็นด้วย
รวม	3.07	0.58	เห็นด้วย

ตาราง 3 (ต่อ)

ทักษะที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ			
14. ท่านคิดว่าแผ่นพับฉบับนี้ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ท่านเป็นอย่างดี	3.36	0.52	เห็นด้วยมากที่สุด
รวม	3.36	0.52	เห็นด้วยมากที่สุด
ทักษะที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับโดยรวม	3.09	0.58	เห็นด้วย

จากตาราง 3 แสดงว่า ทักษะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=3.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.36$) รองลงมาคือการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ($\bar{X}=3.18$) การออกแบบตัวอักษร ($\bar{X}=3.09$) การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง ($\bar{X}=3.07$) และการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ($\bar{X}=3.01$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบทักษะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับและทักษะโดยรวมจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ดังแสดงในตาราง 4 - 9

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบทัศนะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ
ของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวม จำแนกตามเพศ

ทัศนะที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t
การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ	ชาย	3.19	0.44	.822
	หญิง	3.15	0.36	
การออกแบบตัวอักษร	ชาย	3.16	0.48	2.207*
	หญิง	3.05	0.44	
การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ	ชาย	3.04	0.46	1.181
	หญิง	2.98	0.45	
การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง	ชาย	3.13	0.47	1.846
	หญิง	3.03	0.45	
ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ	ชาย	3.39	0.51	1.095
	หญิง	3.33	0.52	
รวมทุกด้าน	ชาย	3.14	0.36	1.992*
	หญิง	3.06	0.35	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 4 แสดงว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีเพศต่างกัน มีทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพเพศชาย มีทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับสูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพเพศหญิง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านการออกแบบตัวอักษรมีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพเพศชายมีทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับด้านการออกแบบตัวอักษรสูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพเพศหญิง ส่วนในด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ พบว่ามีทัศนะแตกต่างกันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ
ของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวม จำแนกตามอายุ

ทัศนคติที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.094	.547	3.454*
	ภายในกลุ่ม	342	54.156	.158	
	รวม	344	55.249		
การออกแบบตัวอักษร	ระหว่างกลุ่ม	2	.341	.170	.789
	ภายในกลุ่ม	342	73.851	.216	
	รวม	344	74.192		
การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	2	.798	.399	1.891
	ภายในกลุ่ม	342	72.167	.211	
	รวม	344	72.964		
การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง	ระหว่างกลุ่ม	2	.242	.121	.566
	ภายในกลุ่ม	342	73.123	.214	
	รวม	344	73.365		
ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	2	.026	.013	.048
	ภายในกลุ่ม	342	93.121	.272	
	รวม	344	93.148		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2	.166	.083	.651
	ภายในกลุ่ม	342	43.667	.128	
	รวม	344	43.833		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 5 แสดงว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าในด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านการออกแบบตัวอักษร การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของ แผ่นพับ พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เพื่อให้ทราบว่าช่วงอายุของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพรายคู่ใดที่มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ แตกต่างกันจึงทำการทดสอบด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD) ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ จำแนกตามอายุ

อายุ	$\bar{X}$	18 – 30 ปี	31 – 45 ปี	46 ปีขึ้นไป
		(3.09)	(3.18)	(3.23)
18 – 30 ปี	(3.09)	-	-0.09	-0.14*
31 – 45 ปี	(3.18)		-	-0.05
46 ปีขึ้นไป	(3.23)			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ พบว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอายุ 18 - 30 ปี กับผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไป มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไป มีทัศนคติสูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอายุ 18 - 30 ปี

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบทัศนะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ
ของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

ทัศนะที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F
การออกแบบขนาดและลักษณะ ของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	3	.209	.070	.432
	ภายในกลุ่ม	341	55.040	.161	
	รวม	344	55.249		
การออกแบบตัวอักษร	ระหว่างกลุ่ม	3	1.541	.514	2.412
	ภายในกลุ่ม	341	72.650	.213	
	รวม	344	74.192		
การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	3	.955	.318	1.507
	ภายในกลุ่ม	341	72.009	.211	
	รวม	344	72.964		
การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง	ระหว่างกลุ่ม	3	1.412	.471	2.231
	ภายในกลุ่ม	341	71.953	.211	
	รวม	344	73.365		
ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของ แผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	3	.622	.207	.764
	ภายในกลุ่ม	341	92.526	.271	
	รวม	344	93.148		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	3	.819	.273	2.164
	ภายในกลุ่ม	341	43.014	.126	
	รวม	344	43.833		

จากตาราง 7 แสดงว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อ
การออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง
สถิติ

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบทัศนะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ
ของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวม จำแนกตามอาชีพ

ทัศนะที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F
การออกแบบขนาดและลักษณะ ของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	6	2.065	.344	2.188*
	ภายในกลุ่ม	338	53.184	.157	
	รวม	344	55.249		
การออกแบบตัวอักษร	ระหว่างกลุ่ม	6	2.029	.338	1.584
	ภายในกลุ่ม	338	72.163	.214	
	รวม	344	74.192		
การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	6	1.690	.282	1.336
	ภายในกลุ่ม	338	71.275	.211	
	รวม	344	72.964		
การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง	ระหว่างกลุ่ม	6	2.003	.334	1.581
	ภายในกลุ่ม	338	71.362	.211	
	รวม	344	73.365		
ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของ แผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	6	1.496	.249	.920
	ภายในกลุ่ม	338	91.651	.271	
	รวม	344	93.148		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	6	1.575	.262	2.099
	ภายในกลุ่ม	338	42.258	.125	
	รวม	344	43.833		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 แสดงว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพต่างกัน มีทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับมีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านการออกแบบตัวอักษร การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของ แผ่นพับ พบว่ามีทัศนะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เพื่อให้ทราบว่าอาชีพของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพรายคู่ใด ที่มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ แตกต่างกันจึงทำการทดสอบด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD) ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	$\bar{X}$	ทำงาน						
		ส่วนตัว			ทำงาน			
		ค้าขาย			และ แรงงาน			
		รับ	รัฐวิสาห	พนักงาน	เกษตร	และ	แม่บ้าน/	
		นักศึกษา	ราชการ	กิจ	บริษัท	กรรม	รับจ้าง	อื่นๆ
		(3.16)	(3.27)	(3.12)	(3.09)	(3.25)	(3.08)	(3.10)
นักศึกษา	(3.16)	-	-0.11	0.04	0.07	-0.09	0.08	0.06
รับราชการ	(3.27)		-	0.15*	0.18*	0.02	0.19*	0.17*
รัฐวิสาหกิจ	(3.12)			-	0.03	-0.13*	0.04	0.02
พนักงานบริษัท	(3.09)				-	-0.16*	0.01	-0.01
ทำงานส่วนตัว								
ค้าขาย และ								
เกษตรกรรม	(3.25)					-	0.17*	0.15*
ทำงานโรงงาน								
ผู้ใช้แรงงานและ								
รับจ้าง	(3.08)						-	-0.02
แม่บ้านอื่นๆ	(3.10)							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ พบว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพรับราชการ มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ แตกต่างกับผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท ทำงานโรงงาน ผู้ใช้แรงงานและรับจ้าง และแม่บ้านและอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้า

รับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพรับราชการ มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับสูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่เป็นพนักงาน รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท ทำงานโรงงาน ผู้ใช้แรงงานและรับจ้าง และแม่บ้านและอื่นๆ

ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจมีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของ โรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ แตกต่างกับผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพทำงานส่วนตัว ค้าขาย และเกษตรกรรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพทำงานส่วนตัว ค้าขาย และเกษตรกรรวม มีทัศนคติต่อการออกแบบ แผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับสูงกว่าผู้เข้ารับบริการ ด้านสุขภาพที่มีอาชีพรัฐวิสาหกิจ

ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพทำงานส่วนตัว ค้าขาย และเกษตรกรรวม มีทัศนคติต่อการ ออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ แตกต่าง กับผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพทำงานโรงงาน ผู้ใช้แรงงานและรับจ้าง และอาชีพแม่บ้านและ อื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพทำงานส่วนตัว ค้าขาย และเกษตรกรรวม มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบ ขนาดและลักษณะของแผ่นพับสูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพทำงานโรงงาน ผู้ใช้แรงงาน และรับจ้าง และอาชีพแม่บ้านและอื่นๆ

ตอนที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสายงานที่ปฏิบัติ วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ และสายงานที่ปฏิบัติ

ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	45	14.42
หญิง	267	85.58
รวม	312	100.00
2. อายุ		
18 – 30 ปี	84	26.92
31 – 45 ปี	147	47.12
46 – 60 ปี	81	25.96
รวม	312	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	33	10.58
ปริญญาตรี	226	72.44
สูงกว่าปริญญาตรี	53	16.99
รวม	312	100.00
4. สายงานที่ปฏิบัติ		
แพทย์ / ทันตแพทย์	59	18.91
พยาบาลวิชาชีพ / เทคนิค	182	58.33
สหวิชาชีพ	39	12.50
ผู้ช่วยเหลือคนไข้	32	10.26
รวม	312	100.00

จากตาราง 10 แสดงว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่ตอบแบบสอบถามส่วนมาก เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 85.58 มีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.12 มีระดับ การศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72.44 และปฏิบัติหน้าที่ในสายงานพยาบาลวิชาชีพ / เทคนิค โดยคิดเป็นร้อยละ 58.33

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบ ภาพประกอบเนื้อเรื่อง เนื้อหาของแผ่นพับ และทักษะโดยรวม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวม

ทักษะที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ			
1. การออกแบบแผ่นพับมีขนาดไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป	3.10	0.41	เห็นด้วย
2. ลักษณะของแผ่นพับมีความสะดวกต่อการเปิดอ่าน อย่างต่อเนื่อง	3.11	0.40	เห็นด้วย
รวม	3.10	0.41	เห็นด้วย
การออกแบบตัวอักษร			
3. ขนาดของตัวอักษรง่ายต่อการอ่าน	3.06	0.46	เห็นด้วย
4. แบบของตัวอักษรง่ายต่อการอ่าน	3.06	0.43	เห็นด้วย
5. สีของตัวอักษรกับพื้นหลังสบายตาในการอ่าน	2.90	0.56	เห็นด้วย
รวม	3.01	0.50	เห็นด้วย
การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ			
6. การออกแบบปกของแผ่นพับชวนให้หยิบขึ้นมาอ่าน	2.87	0.60	เห็นด้วย
7. ส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ภาพถ่ายเป็นภาพประกอบมี ความเหมาะสมดี	2.96	0.52	เห็นด้วย
8. ส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ภาพลายเส้นเป็นภาพประกอบ มีความเหมาะสมดี	2.87	0.53	เห็นด้วย
9. ส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ภาพการ์ตูนเป็นภาพประกอบมี ความเหมาะสมดี	2.88	0.54	เห็นด้วย
รวม	2.89	0.55	เห็นด้วย

ตาราง 11 (ต่อ)

ทักษะที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง			
10. ภาพประกอบสามารถสื่อความหมายได้ดี	2.98	0.50	เห็นด้วย
11. ภาพประกอบที่เป็นภาพถ่ายมีความเหมาะสมดี	2.96	0.47	เห็นด้วย
12. ภาพประกอบที่เป็นภาพลายเส้นมีความเหมาะสมดี	2.90	0.47	เห็นด้วย
13. ภาพประกอบที่เป็นภาพการ์ตูนมีความเหมาะสมดี	2.92	0.49	เห็นด้วย
รวม	2.94	0.48	เห็นด้วย
ค่านเนื้อหาของแผ่นพับ			
14. ท่านคิดว่าแผ่นพับฉบับนี้สามารถให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลทั่วไปเป็นอย่างดี	3.07	0.45	เห็นด้วย
รวม	3.07	0.45	เห็นด้วย
ทักษะที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับโดยรวม	2.97	0.50	เห็นด้วย

จากตาราง 11 แสดงว่าทักษะของของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 2.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.10$) รองลงมาคือ เนื้อหาของแผ่นพับ ($\bar{X} = 3.07$) การออกแบบตัวอักษร ($\bar{X} = 3.01$) การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง ($\bar{X} = 2.94$) การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ($\bar{X} = 2.89$) ตามลำดับ

ตอนที่ 6 การเปรียบเทียบทักษะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ และทักษะโดยรวม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และสายงานที่ปฏิบัติ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบทัศนะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวม จำแนกตามเพศ

ทัศนะที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t
การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ	ชาย	3.22	0.45	1.943
	หญิง	3.08	0.36	
การออกแบบตัวอักษร	ชาย	3.04	0.45	.519
	หญิง	3.00	0.38	
การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ	ชาย	2.89	0.43	-.092
	หญิง	2.90	0.44	
การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง	ชาย	2.92	0.46	-.276
	หญิง	2.94	0.38	
ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ	ชาย	3.07	0.49	-.062
	หญิง	3.07	0.44	
รวมทุกด้าน	ชาย	2.99	0.35	.381
	หญิง	2.97	0.31	

จากตาราง 12 แสดงว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีเพศต่างกันมีทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวม จำแนกตามอายุ

ทัศนคติที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	2	.006	.003	.021
	ภายในกลุ่ม	309	45.212	.146	
	รวม	311	45.218		
การออกแบบตัวอักษร	ระหว่างกลุ่ม	2	1.018	.509	3.270*
	ภายในกลุ่ม	309	48.071	.156	
	รวม	311	49.088		
การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	2	.163	.082	.420
	ภายในกลุ่ม	309	60.038	.194	
	รวม	311	60.201		
การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง	ระหว่างกลุ่ม	2	.428	.214	1.341
	ภายในกลุ่ม	309	49.353	.160	
	รวม	311	49.781		
ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	2	.381	.190	.948
	ภายในกลุ่ม	309	62.068	.201	
	รวม	311	62.449		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2	.280	.140	1.347
	ภายในกลุ่ม	309	32.079	.104	
	รวม	311	32.359		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านการออกแบบตัวอักษรมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เพื่อให้ทราบว่าอายุของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีรายคู่ใดที่มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบตัวอักษรแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD) ดังแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบตัวอักษร จำแนกตามอายุ

อายุ	$\bar{X}$	18 - 30 ปี	31 - 45 ปี	46 - 60 ปี
		(3.01)	(2.96)	(3.10)
18 - 30 ปี	(3.01)	-	0.05	-0.09
31 - 45 ปี	(2.96)		-	-0.14*
46 - 60 ปี	(3.10)			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบตัวอักษร พบว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีอายุ 31 - 45 ปี มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบตัวอักษร แตกต่างกับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีอายุ 46 - 60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีอายุ 46 - 60 ปี มีทัศนคติสูงกว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีอายุ 31 - 45 ปี

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบทักษะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบ
แผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

ทักษะที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F
การออกแบบขนาดและลักษณะ ของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	2	.843	.422	2.937
	ภายในกลุ่ม	309	44.374	.144	
	รวม	311	45.218		
การออกแบบตัวอักษร	ระหว่างกลุ่ม	2	.065	.033	.205
	ภายในกลุ่ม	309	49.023	.159	
	รวม	311	49.088		
การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	2	.238	.119	.614
	ภายในกลุ่ม	309	59.962	.194	
	รวม	311	60.201		
การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง	ระหว่างกลุ่ม	2	.096	.048	.300
	ภายในกลุ่ม	309	49.685	.161	
	รวม	311	49.781		
ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของ แผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	2	.060	.030	.148
	ภายในกลุ่ม	309	62.389	.202	
	รวม	311	62.449		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2	.012	.006	.057
	ภายในกลุ่ม	309	32.347	.105	
	รวม	311	32.359		

จากตาราง 15 แสดงว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มี
ทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มี
นัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวม จำแนกตามสายงานที่ปฏิบัติ

ทัศนคติที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.760	.587	4.159*
	ภายในกลุ่ม	308	43.458	.141	
	รวม	311	45.218		
การออกแบบตัวอักษร	ระหว่างกลุ่ม	3	.088	.029	.185
	ภายในกลุ่ม	308	49.000	.159	
	รวม	311	49.088		
การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.071	.357	1.859
	ภายในกลุ่ม	308	59.130	.192	
	รวม	311	60.201		
การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง	ระหว่างกลุ่ม	3	.658	.219	1.376
	ภายในกลุ่ม	308	49.123	.159	
	รวม	311	49.781		
ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ	ระหว่างกลุ่ม	3	.362	.121	.599
	ภายในกลุ่ม	308	62.086	.202	
	รวม	311	62.449		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	3	.206	.069	.657
	ภายในกลุ่ม	308	32.153	.104	
	รวม	311	32.359		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 แสดงว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีสายงานที่ปฏิบัติต่างกัน มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านการออกแบบตัวอักษร การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของ แผ่นพับ พบว่ามีทัศนคติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เพื่อให้ทราบว่าสายงานที่ปฏิบัติของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีรายคู่ใดที่มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับแตกต่างกันจึงทำการทดสอบด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD) ดังแสดงในตาราง 17

ตาราง 17 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ จำแนกตามสายงานที่ปฏิบัติ

สายงานที่ปฏิบัติ	$\bar{X}$	แพทย์ / ทันตแพทย์	พยาบาล วิชาชีพ / เทคนิค	สหวิชาชีพ	ผู้ช่วยเหลือ คนไข้
		(3.24)	(3.06)	(3.17)	(3.03)
แพทย์ / ทันตแพทย์	(3.24)	-	0.18*	0.07	0.21*
พยาบาลวิชาชีพ / เทคนิค	(3.06)		-	-0.11	0.03
สหวิชาชีพ	(3.17)			-	0.14
ผู้ช่วยเหลือคนไข้	(3.03)				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ พบว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่ปฏิบัติหน้าที่แพทย์ / ทันตแพทย์ มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ แตกต่างกับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่ปฏิบัติหน้าที่พยาบาลวิชาชีพ / เทคนิค และผู้ช่วยเหลือคนไข้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่ปฏิบัติหน้าที่แพทย์ / ทันตแพทย์ มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับสูงกว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่ปฏิบัติหน้าที่พยาบาลวิชาชีพ / เทคนิค และผู้ช่วยเหลือคนไข้

ตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ใช้บริการด้านสุขภาพ และบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และทัศนคติโดยรวม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทัศนคติของผู้ใช้บริการด้านสุขภาพ และบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวม

ทัศนคติที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ			
1. การออกแบบแผ่นพับมีขนาดไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป	3.14	0.44	เห็นด้วย
2. ลักษณะของแผ่นพับมีความสะดวกต่อการเปิดอ่าน อย่างต่อเนื่อง	3.15	0.43	เห็นด้วย
รวม	3.14	0.44	เห็นด้วย
การออกแบบตัวอักษร			
3. ขนาดของตัวอักษรง่ายต่อการอ่าน	3.14	0.48	เห็นด้วย
4. แบบของตัวอักษรง่ายต่อการอ่าน	3.11	0.48	เห็นด้วย
5. สีของตัวอักษรกับพื้นหลังสบายตาในการอ่าน	2.91	0.61	เห็นด้วย
รวม	3.05	0.54	เห็นด้วย
การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ			
6. การออกแบบปกของแผ่นพับชวนให้หยิบขึ้นมาอ่าน	2.91	0.67	เห็นด้วย
7. ส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ภาพถ่ายเป็นภาพประกอบมี ความเหมาะสมดี	2.98	0.57	เห็นด้วย
8. ส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ภาพลายเส้นเป็นภาพประกอบ มีความเหมาะสมดี	2.96	0.51	เห็นด้วย
9. ส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ภาพการ์ตูนเป็นภาพประกอบมี ความเหมาะสม	2.97	0.56	เห็นด้วย
รวม	2.96	0.59	เห็นด้วย

ตาราง 18 (ต่อ)

ทักษะที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง			
10. ภาพประกอบสามารถสื่อความหมายได้ดี	3.05	0.55	เห็นด้วย
11. ภาพประกอบที่เป็นภาพถ่ายมีความเหมาะสมดี	3.01	0.53	เห็นด้วย
12. ภาพประกอบที่เป็นภาพลายเส้นมีความเหมาะสมดี	2.98	0.50	เห็นด้วย
13. ภาพประกอบที่เป็นภาพการ์ตูนมีความเหมาะสมดี	3.00	0.55	เห็นด้วย
รวม	3.01	0.54	เห็นด้วย
ทักษะที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับโดยรวม	3.02	0.54	เห็นด้วย

จากตาราง 18 แสดงว่า ทักษะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ และบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}= 3.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}= 3.14$) รองลงมาคือ การออกแบบตัวอักษร ($\bar{X}= 3.05$) การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง ($\bar{X}= 3.01$) และการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ($\bar{X}=2.96$) ตามลำดับ

ตอนที่ 8 การเปรียบเทียบทักษะของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพกับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และทักษะโดยรวม วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที ดังแสดงในตาราง 19

ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพกับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีมีทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ มีทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับสูงกว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ทั้งรายด้านและโดยรวม

ตาราง 19 ผลการเปรียบเทียบทัศนะของผู้ใช้บริการด้านสุขภาพกับบุคลากรภายใน
โรงพยาบาลราชวิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวม

ทัศนะที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ	สถานะ	$\bar{X}$	S.D.	t
การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ	ผู้ใช้บริการ	3.18	0.46	2.376*
	บุคลากรภายใน	3.10	0.41	
การออกแบบตัวอักษร	ผู้ใช้บริการ	3.09	0.58	2.561*
	บุคลากรภายใน	3.01	0.50	
การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ	ผู้ใช้บริการ	3.01	0.61	3.283*
	บุคลากรภายใน	2.89	0.55	
การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง	ผู้ใช้บริการ	3.07	0.58	4.056*
	บุคลากรภายใน	2.94	0.48	
รวมทุกด้าน	ผู้ใช้บริการ	3.07	0.57	4.018*
	บุคลากรภายใน	2.97	0.50	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 19 แสดงว่า ผู้ใช้บริการด้านสุขภาพกับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี มีทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ใช้บริการด้านสุขภาพ มีทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับสูงกว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ทั้งรายด้านและโดยรวม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ซึ่งผลิตโดยหน่วยงานในโรงพยาบาลราชวิถี ที่จัดพิมพ์ในปีงบประมาณ 2549 ในประเด็น การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ การออกแบบตัวอักษร การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ ซึ่งผลการศึกษจะทำให้ทราบถึงทัศนคติที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี เพื่อนำผลงานวิจัยเป็นแนวทางปรับปรุงในด้านการออกแบบแผ่นพับให้สอดคล้องกับความต้องการ และเพื่อให้แผ่นพับด้านสุขภาพมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยศึกษาทัศนคติจากกลุ่มตัวอย่าง สองกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ได้แก่ ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพจากโรงพยาบาลราชวิถี จำนวน 345 คน กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ได้แก่ บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี จำนวน 312 คน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ประเมินผลด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์ความแตกต่างโดยหาค่า ที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ใช้ Least Significant Difference (LSD) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี สรุปได้ดังนี้

ผลสรุปการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี สรุปได้ดังนี้

ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากมีข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความถี่ของข้อมูลกระจายตัวไม่สม่ำเสมอ และบางกลุ่มย่อยมีความถี่น้อยเกินไป ผู้วิจัยจึงได้ปรับข้อมูลใหม่เพื่อทำการทดสอบสมมติฐาน ดังแสดงในตาราง 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.97 มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.75 และประกอบอาชีพรับราชการ โดยคิดเป็นร้อยละ 19.13

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมอยู่ในระดับ เห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด รองลงมาคือ การออกแบบขนาด

และลักษณะของแผ่นพับ การออกแบบตัวอักษร การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ อยู่ในระดับเห็นด้วย ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบทัศนระของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ

3.1 เพศ

ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีเพศแตกต่างกัน พบว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีเพศต่างกัน มีทัศนระต่อการ ออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพเพศชาย มีทัศนระต่อการออกแบบแผ่นพับสูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพเพศหญิง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านการออกแบบตัวอักษรมีทัศนระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพเพศชาย มีทัศนระต่อการออกแบบแผ่นพับด้านการออกแบบตัวอักษร สูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพเพศหญิง ในด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ พบว่ามีทัศนระแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 อายุ

ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีต่อแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีแตกต่างกัน พบว่าผลการเปรียบเทียบ ทัศนระของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับ ของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านการออกแบบขนาด และลักษณะของแผ่นพับมีทัศนระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อ เปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยรายคู่ พบว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอายุ 18 - 30 ปี กับผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไป มีทัศนระต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและ ลักษณะของแผ่นพับ แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไป มีทัศนระสูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอายุ 18 - 30 ปี

3.3 ระดับการศึกษา

ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีต่อแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีแตกต่างกัน พบว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนระต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 อาชีพ

ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีต่อแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ที่มี อาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีแตกต่างกัน พบว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านการออกแบบขนาด และลักษณะของแผ่นพับมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ พบว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพรับราชการ มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ แตกต่างกับผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท ทำงานโรงงาน ผู้ใช้แรงงานและรับจ้าง และแม่บ้านและอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพรับราชการ มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาด และลักษณะของแผ่นพับสูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท ทำงานโรงงาน ผู้ใช้แรงงานและรับจ้าง และแม่บ้านและอื่นๆ

ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ แตกต่างกับผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพทำงานส่วนตัว ค้าขาย และเกษตรกรรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพทำงานส่วนตัว ค้าขายและเกษตรกรรวมมีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับสูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพทำงานส่วนตัว ค้าขาย และเกษตรกรรวม มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับแตกต่างกับผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพทำงานโรงงาน ผู้ใช้แรงงานและรับจ้าง และอาชีพแม่บ้านและอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพทำงานส่วนตัว ค้าขาย และเกษตรกรรวม มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับสูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพทำงานโรงงาน ผู้ใช้แรงงานและรับจ้าง และอาชีพแม่บ้านและอื่นๆ

บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี

4. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี พบว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 85.58 มีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.12 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72.44 และปฏิบัติงานในสายงานพยาบาลวิชาชีพ / เทคนิค โดยคิดเป็นร้อยละ 58.33

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาด และลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบ ภาพประกอบเนื้อเรื่อง เนื้อหาของแผ่นพับ และทักษะโดยรวม พบว่า ทักษะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วย ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือ เนื้อหาของแผ่นพับ การออกแบบตัวอักษร การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ตามลำดับ

6. การเปรียบเทียบทักษะของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และสายงานที่ปฏิบัติ

6.1 เพศ

บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีเพศแตกต่างกัน มีทักษะต่อแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีโดยด้านและโดยรวมแตกต่างกันแตกต่างกันพบว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีเพศต่างกันมีทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6.2 อายุ

บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีอายุแตกต่างกัน มีทักษะต่อแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรายด้านและโดยรวมแตกต่างกัน พบว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีอายุต่างกัน มีทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมอยู่ในระดับ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านการออกแบบตัวอักษรมีทักษะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาล ราชวิถี ด้านการออกแบบตัวอักษร จำแนกตามอายุ พบว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีอายุ 31 - 45 ปี มีทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบตัวอักษร แตกต่างกับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีอายุ 46 - 60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีอายุ 46 - 60 ปี มีทักษะสูงกว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีอายุ 31 - 45 ปี

6.3 ระดับการศึกษา

บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทักษะต่อแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรายด้านและโดยรวมแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6.4 สายงานที่ปฏิบัติ

บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีสายงานที่ปฏิบัติแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี แตกต่างกัน พบว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีสายงานที่ปฏิบัติต่างกัน มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ พบว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่ปฏิบัติหน้าที่ แพทย์/ทันตแพทย์ มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ แตกต่างกับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่ปฏิบัติหน้าที่พยาบาลวิชาชีพ/เทคนิค และผู้ช่วยเหลือคนไข้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่ปฏิบัติหน้าที่แพทย์/ทันตแพทย์ มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ สูงกว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่ปฏิบัติหน้าที่พยาบาลวิชาชีพ/เทคนิค และผู้ช่วยเหลือคนไข้

7. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ และบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การออกแบบตัวอักษร การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ อยู่ในระดับเห็นด้วยตามลำดับ

8. การเปรียบเทียบทัศนคติของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ กับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี

ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพกับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีมีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีแตกต่างกัน พบว่า ทัศนคติของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ และบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การออกแบบตัวอักษร การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพกับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและ

โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับสูงกว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ทั้งรายด้านและโดยรวม

จากผลสรุปดังกล่าวแสดงว่า

1. ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ

มีผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 31 – 45 ปี มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และประกอบอาชีพรับราชการ

เมื่อศึกษาทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ การออกแบบตัวอักษร การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า เพศต่างกัน มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติรายด้าน พบว่าด้านการออกแบบตัวอักษรมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเพศชายมีทัศนคติสูงกว่าเพศหญิง อายุต่างกันมีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีโดยรวมต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รายด้านพบว่า ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดย ผู้มีอายุ 46 ปีขึ้นไปมีทัศนคติสูงกว่า ผู้มีอายุ 18 - 30 ปี ระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวมต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีโดยรวมต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รายด้านพบว่าด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดย ผู้มีอาชีพรับราชการ มีทัศนคติสูงกว่าพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท ผู้ทำงานโรงงาน ผู้ใช้แรงงานและรับจ้าง แม่บ้านและอื่นๆ

2. บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี

มีผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 45 ปี มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี และปฏิบัติหน้าที่ในสายงานพยาบาลวิชาชีพ / เทคนิค

เมื่อการศึกษาทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีมี โดยรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เนื้อหาของแผ่นพับ การ

ออกแบบตัวอักษร การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ รองลงมาตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และและสายงานที่ปฏิบัติ พบว่า เพศต่างกัน มีทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อายุต่างกันมีทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบตัวอักษรมีทักษะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดย ผู้มีอายุ 46 - 60 ปี มีทักษะสูงกว่า ผู้มีอายุ 31 - 45 ปี ระดับการศึกษาต่างกัน มีทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สายงานที่ปฏิบัติต่างกัน มีทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ มีทักษะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดย แพทย์/ทันตแพทย์ มีทักษะสูงกว่า พยาบาลวิชาชีพ/เทคนิคและผู้ช่วยเหลือคนไข้

เมื่อศึกษาทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ และบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การออกแบบตัวอักษร การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพกับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีพบว่า รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ มีทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับสูงกว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี

อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการศึกษาทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ

ผลการศึกษาทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ ของผู้เข้ารับ

บริการด้านสุขภาพ โดยรวม อยู่ในระดับ เห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ อยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด รองลงมาคือ การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ การออกแบบตัวอักษร การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง และการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ อยู่ในระดับเห็นด้วย ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านของการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี พบว่า

1.1 การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ

ผลของการศึกษาทัศนะด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ โดยรวม ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพมีทัศนะอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพมีทัศนะอยู่ในระดับเห็นด้วย ในด้านการออกแบบลักษณะของแผ่นพับมีความสะดวกต่อการเปิดอ่านอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.18$) รองลงมาคือ การออกแบบแผ่นพับมีขนาดไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป ($\bar{X}=3.17$) โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.18 และ 3.17 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ขนาดของแผ่นพับ ของโรงพยาบาลราชวิถี มีลักษณะของการเปิดอ่านจากซ้ายไปขวาซึ่งเป็นลักษณะของแผ่นพับโดยทั่วไป และมีขนาด ตามมาตรฐาน คือ $8\frac{1}{4} \times 11\frac{1}{4}$ เป็นขนาดที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรศักดิ์ สมเจษ (2542 : 67) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อรูปแบบวารสารข่าวสารการธรณี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในวารสารขนาด $8\frac{1}{4} \times 11\frac{1}{4}$ มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ สกนธ์ ภู่งามดี. (2546 : 143) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วจะไม่นิยมจัดพิมพ์แผ่นพับขนาดใหญ่มาก ขนาดนิยมจะเป็นขนาด A4 หรือ 8.25 นิ้ว $\times$ 11.75 นิ้ว

1.2 การออกแบบตัวอักษร

ผลของการศึกษาด้านการออกแบบตัวอักษร โดยรวมผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ มีทัศนะอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพมีทัศนะอยู่ในระดับเห็นด้วยในด้าน การออกแบบขนาดของตัวอักษรง่ายต่อการอ่านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.21$) รองลงมาคือ การออกแบบของตัวอักษรง่ายต่อการอ่าน ($\bar{X}=3.14$) และ สีของตัวอักษรกับพื้นหลังสบายตาในการอ่าน ($\bar{X}=2.93$) โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.21 3.14 และ 2.93 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตัวอักษรที่ใช้ในแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี มีใหญ่พอเหมาะต่อการอ่าน มีความคมชัดทำให้สามารถอ่านได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพรัตน์ เตชะวนิช (2544 : 67) วิจัยเรื่องความพึงพอใจของพนักงานธนาคารกสิกรไทยที่มีต่อวารสารกิจการสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจ ในรูปแบบ ของตัวอักษรในวารสารกิจการสัมพันธ์ ในระดับมากในด้านความง่ายในการอ่านของแบบตัวอักษร และ ความคมชัดอ่านง่าย ของตัวอักษร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทยากร ลำเลิศธน (2545 : 56) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจในวารสารอมสินของพนักงานธนาคารอมสินสาขา

ภาคเหนือ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในรูปแบบตัวอักษรของวารสารอมสินในระดับมากใน ด้านขนาดของตัวอักษร และความชัดเจนของตัวอักษร นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญา สมสงวน (2546 : 53) วิจัยเรื่อง รูปแบบวารสาร ปิยะ นิวิธ ตามทัศนะของบุคลากรและนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อรูปแบบตัวอักษรอยู่ในระดับมาก คือ ตัวอักษรมีความชัด อ่านง่าย แบบตัวอักษร ง่ายต่อการอ่าน และขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ จันทนา ทองประยูร (2537 : 38) ได้กล่าวไว้ว่า การเลือกใช้ตัวอักษรที่ง่ายต่อการอ่าน ต้องคำนึงปัจจัยต่อความสบายตาในการอ่าน ได้แก่ แบบตัวอักษร และความเหมาะสมของขนาด ตัวอักษร จากการ สัมภาษณ์ ชัยยุทธ์ กุลตั้งวัฒนา นักวิชาการสาธารณสุข 7 ผู้รับผิดชอบการผลิต แผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี กล่าวว่า ตัวหนังสือที่ใช้ จะมีขนาดใหญ่ เพียงพอต่อการอ่านของคน ในระดับทุกช่วงอายุ ส่วนตัวอักษรที่ใช้บรรยายเนื้อเรื่อง จะเป็นสีดำและมีขนาด 16 - 18 พอยท์ ชัยยุทธ์ กุลตั้งวัฒนา ผู้ให้สัมภาษณ์ (2550 วันศุกร์ที่ 27 เดือน กรกฎาคม เวลา 12.00 น. ที่โรงพยาบาล ราชวิถี สัมภาษณ์โดย ศิริเพ็ญ คล้ายถม) ซึ่งเป็นขนาดของตัวหนังสือ ที่เหมาะสมกับวัยของผู้อ่านตั้งแต่ 12 ปี วัยผู้ใหญ่จนถึง 60 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับ วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์ (2538 : 34) ได้แสดง ขนาดของตัวอักษรที่เหมาะสมกับวัยไว้ดังนี้

1. อายุ 5 - 7 ปี	ขนาดตัวอักษร 24 - 30 พอยท์
2. อายุ 7 - 10 ปี	ขนาดตัวอักษร 18 - 30 พอยท์
3. อายุ 12 ปีขึ้นไป	ขนาดตัวอักษร 16 - 18 พอยท์
4. ผู้ใหญ่	ขนาดตัวอักษร 14 - 16 พอยท์
5. 60 ปีขึ้นไป	ขนาดตัวอักษร 16 - 18 พอยท์

ซึ่งสอดคล้องกับ จันทนา ทองประยูร (2537 : 40) ได้กล่าวถึงขนาดของตัวอักษรที่ ควรเลือกใช้ ไว้ดังนี้ ขนาดของตัวอักษรที่ควรเลือกใช้ควรเป็นขนาดค่อนข้างใหญ่...ในกรณีที่ใช้อักษร ภาษาไทย ใช้ขนาด 14 -18 พอยท์ขึ้นไป

1.3 การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ

ผลของการศึกษาทัศนะด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ โดยรวมผู้เข้ารับ บริการด้านสุขภาพมีทัศนะโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ผู้เข้ารับบริการ ด้านสุขภาพมีทัศนะอยู่ในระดับเห็นด้วย ในด้านการออกแบบส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ภาพการ์ตูนเป็น ภาพประกอบมีความเหมาะสมดีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.05$) รองลงมาคือ ส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ ภาพลายเส้นเป็นภาพประกอบมีความเหมาะสมดี ($\bar{X}=3.04$) ส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ภาพถ่ายเป็น ภาพประกอบมีความเหมาะสมดี ($\bar{X}=3.00$) และ การออกแบบปกของแผ่นพับชวนให้หยิบขึ้นมาอ่าน ($\bar{X}=2.95$) โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.05 3.04 3.00 และ 2.95 ตามลำดับ ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนม์ แห้วทอง (2546 : 82) วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพนักงานสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่มีต่อรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้สื่อสารภายในองค์กร พบว่า กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านสิ่งพิมพ์ที่มีภาพประกอบเป็นภาพเหมือนจริง (ภาพถ่ายทั่วไป) ภาพประกอบที่เป็นภาพเขียนหรือภาพวาดเหมือนจริง และภาพประกอบที่เป็นภาพการ์ตูน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกลพรหมบุญ (2535:46) วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบประสิทธิภาพ เอกสารที่บรรยายด้วยตัวอักษรล้วนกับหนังสือประเภทลายเส้นในการฝึกอบรมสำหรับประชาชน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีวัยตั้งแต่ 14 - 40 ปี มีความเห็นตรงกันว่าหนังสือประกอบการเรียนการสอนควรมีภาพประกอบ เพราะทำให้หนังสืออ่าน น่าสนใจ และสร้างความเข้าใจได้ดีขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างภาพประกอบของ วรณรัตน์ ตั้งเจริญ (2545 : 5) กล่าวว่า ภาพประกอบเป็นสิ่งที่น่าสนใจดึงดูดความสนใจให้ผู้พบเห็นเกิดความรู้สึกคล้อยตาม พอใจ ต้องการติดตามดู

1.4 การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง

ผลของการศึกษาทัศนะด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพมีทัศนะโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพมีทัศนะอยู่ในระดับเห็นด้วย ในด้านการออกแบบภาพประกอบสามารถสื่อความหมายได้ดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ =3.10) รองลงมาคือ การออกแบบภาพประกอบที่เป็นภาพการ์ตูนมีความเหมาะสมดี ($\bar{X}$ =3.07) ภาพประกอบที่เป็นภาพลายเส้นมีความเหมาะสมดี ($\bar{X}$ =3.06) และภาพประกอบที่เป็นภาพถ่ายมีความเหมาะสมดี ($\bar{X}$ =3.06) โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.10 3.07 และ 3.06 ตามลำดับจากการ สัมภาษณ์ ชัยยุทธ์ กุลตั้งวัฒนา นักวิชาการสาธารณสุข 7 ผู้รับผิดชอบการผลิต แผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี กล่าวว่า การนำภาพประกอบมาใช้ในการประกอบการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี คำนึงถึงเรื่องสีสันสวยงามและความคมชัดของภาพประกอบเพื่อให้เกิดความสนใจแก่ผู้ดู สิ่งที่ต้องคำนึงถึงซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญคือภาพจะต้องสื่อความหมายได้ตรงกับเนื้อหาและสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนที่สุด ชัยยุทธ์ กุลตั้งวัฒนา ผู้ให้สัมภาษณ์ (2550 วันศุกร์ที่ 27 เดือนกรกฎาคม เวลา 12.00 น. ที่โรงพยาบาลราชวิถี สัมภาษณ์ โดย ศิริเพ็ญ คล้ายถม) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรศักดิ์ สมเจษ (2542 : 68) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อรูปแบบวารสารข่าวสารการธรณี ในด้านภาพประกอบภาพปกวารสาร ข่าวสารการธรณี จากการสอบถามความต้องการของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ภาพที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาภายในฉบับเป็นที่ต้องการมากที่สุด และสอดคล้องกับ พิชัย ตรีนุรักษ์ (2532 :147) วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดลำปางที่มีต่อสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยศูนย์การศึกษาอกโรงเรียนภาคเหนือ พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปประกอบหนังสือพิมพ์ผาผึ้ง (เพื่อนชาวบ้าน) และหนังสือพิมพ์ชนบท (เพื่อน) พบว่า กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านหนังสือพิมพ์ที่มีภาพประกอบเรื่องมากกว่าตัวหนังสือ เพราะทำให้เกิดความเข้าใจง่าย และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทยากร ลำเลิศธน (2545 : 56) วิจัยเรื่องความพึงพอใจในวารสารออมสินของ พนักงานธนาคารออมสินสาขาภาคเหนือ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในภาพประกอบของ วารสารออมสินอยู่ในระดับมาก เนื่องจากความเหมาะสมสวยงามของภาพประกอบ ความสัมพันธ์ของ ขนาดของภาพประกอบกับเนื้อหา และ การจัดภาพประกอบในแต่ละหน้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพรัตน์ เตชะวณิช (2544 : 62) วิจัยเรื่องความพึงพอใจของพนักงานธนาคารกสิกรไทยที่มีต่อวารสาร กิจการสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจในภาพประกอบ ในระดับมาก เนื่องจากความ สวยงาม ชัดเจนและดึงดูดความสนใจ ความเหมาะสมของตำแหน่งภาพ และความเหมาะสมของขนาดและ จำนวนของภาพและมีความสัมพันธ์ของภาพกับเนื้อเรื่อง อีกทั้งยังสอดคล้องกับ พงศักดิ์ ไชยทิพย์ (2544 : 156) ได้กล่าวว่า ภาพประกอบที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้งานการออกแบบนั้นมีความสวยงาม น่าสนใจ วิธีการนำเสนอภาพที่ดีย่อมช่วยดึงดูดความสนใจได้มากทำให้เกิดความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นภาพประกอบเรื่องยังช่วยให้เกิดความเข้าใจและเรียกร้องความสนใจได้อีกด้วยและสอดคล้อง กับหลักการใช้ภาพประกอบของ สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2546 : 204) ซึ่งกล่าวว่า การนำภาพประกอบมาใช้ ในการออกแบบเพื่อให้เกิดความสนใจแก่ผู้ดู ลักษณะของภาพจะต้องสื่อความหมายได้ตรงกับเนื้อหาที่ ต้องการให้ผู้ดู และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ผดุง พรหมมูล (2547 : 111 – 112) ซึ่งได้เสนอแนวคิดไว้ ว่า ภาพจะต้องมีความชัดเจน โดยเฉพาะความชัดเจนในเนื้อหาที่นำเสนอ ความหมายของสาระในภาพ ต้องไม่คลุมเครือหรือลักษณะรายละเอียดต่างๆ จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาและมีพอเพียงเหมาะสมกับ วัตถุประสงค์ ทั้งนี้ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงทั้งลักษณะลายเส้นและสีเส้นด้วย ภาพที่ดีจะต้องมีความ คมชัด ดูแล้วสบายตา มีความตัดกันในรูปร่างภายนอก และการใช้สีที่โดดเด่นชัดเจน เน้นจุดสนใจได้ดี ภาพที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน สื่อความหมายได้เร็วย่อมเป็นที่สนใจของคนทั่วไป

1.5 ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ

ผลของการศึกษาทัศนศาสตร์ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ ผู้เข้ารับบริการด้าน สุขภาพ มีทัศนอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X}$ =3.36) ทั้งนี้อาจเนื่องจาก แผ่นพับของ โรงพยาบาลราชวิถี เป็นแผ่นพับที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ตลอดจน การป้องกันก่อนที่จะเกิดโรคนั้นๆ ซึ่งตรงกับความสนใจของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพจากโรงพยาบาล ราชวิถี ที่ได้รับประโยชน์โดยตรง และสามารถนำความรู้ที่ได้จากแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีไปใช้ ปฏิบัติตามได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมธ แสงประทีป (2546 : 72) วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของ ผู้เช่า ที่มีต่อสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนมหากษัตริย์ พบว่า กลุ่ม ตัวอย่างมีความพึงพอใจในเนื้อหาข่าวสารของสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นสารสัมพันธ์มากที่สุด เนื่องจาก สารสัมพันธ์มีการนำเสนอเนื้อหาที่ชัดเจนและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดี ส่วนแผ่นปลิวแผ่นพับ มีรูปแบบที่ ดึงดูดใจ และเนื้อหาเกี่ยวกับ นโยบาย กฎระเบียบและวิธีปฏิบัติของสำนักงานทรัพย์สินส่วนมหากษัตริย์

เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เช่าที่ผู้เช่าจะนำไปปฏิบัติได้ และสอดคล้องกับคำกล่าวของ นิจิตา บุญยรัตพันธุ์ (2537 : 58) วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของภาพโฆษณาและแผ่นพับที่ใช้เผยแพร่ความรู้โรคเอดส์สำหรับวัยรุ่นกรุงเทพมหานคร กล่าวว่า คนเราสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจหรือเพื่อหวังผลอย่างใดอย่างหนึ่งภาษาเป็นวิธีหนึ่งในการสื่อความหมาย ความเข้าใจอันดีทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ การเขียนเพื่อสื่อความหมาย ภาษามีความสำคัญมาก ถ้อยคำต้องถูกต้องเหมาะสม สื่อความหมายได้ทันที

2. เปรียบเทียบทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีของผู้เข้ารับบริการสุขภาพ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ

2.1 เพศ

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีเพศต่างกัน พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพเพศชายมีทัศนคติสูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพเพศหญิง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการออกแบบตัวอักษรมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพเพศชาย มีทัศนคติสูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพเพศหญิง ทั้งนี้เนื่องจาก ตัวอักษรที่ใช้ในแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยส่วนรวมเป็นตัวอักษรที่มีแบบมีหัวมีลักษณะแบบราชการ มีลักษณะเด่น คือ มีรูปแบบเรียบง่าย เป็นระเบียบมีลักษณะเส้นเป็นแบบเส้นตรงมีลักษณะเข้มแข็ง ไม่มีความอ่อนหวานอ่อนโยนและโอนอ่อนผ่อนตาม ตามลักษณะของเพศหญิง ซึ่งเพศหญิงมีลักษณะต่างจากเพศชายในเรื่องความโอบอ้อม ถ่อมตนมากกว่าเพศชาย ประมะสตะเวทิน (2546 : 114) ได้อธิบายลักษณะ ของเพศหญิงในด้านความแตกต่างจากเพศชายไว้ว่า ผู้หญิงมีความแตกต่างจากผู้ชายอย่างมากในเรื่องในเรื่อง ความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ผู้หญิงจึงมักเป็นคนที่จิตใจอ่อนไหวหรือเจ้าอารมณ์ โอบอ้อมผ่อนตาม และเป็นแม่บ้านแม่เรือน นอกจากนั้นผู้ชายยังใช้เหตุผลได้ดีกว่าผู้หญิงและจดจำข่าวได้มากกว่าผู้หญิง แต่ผู้หญิงเป็นเพศที่ยังลึกถึงจิตใจคนได้ดีกว่าผู้ชาย

2.2 อายุ

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีอายุต่างกัน โดยรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไป มีทัศนคติสูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอายุ 18 - 30 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการออกแบบ ขนาดและลักษณะของ

แผ่นพับ ของโรงพยาบาลราชวิถี เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งส่วนใหญ่มีขนาด ที่ $8 \frac{1}{4} \times 11 \frac{1}{4}$ นิ้ว การเปิดอ่านจะเปิดอ่านเรียงลำดับ จากซ้ายไปขวาตามรูปแบบมาตรฐานของลักษณะตามมาตรฐานของแผ่นพับ ซึ่งผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีอายุ 46 ปี ขึ้นไป ซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งอาจ มีลักษณะของความเป็นนักอนุรักษ์นิยม มากกว่า คนที่มีอายุน้อย คำกล่าวนี้อธิบายได้โดย ปรมะ สตะเวทิน (2546 : 113) ได้อธิบายถึงลักษณะความแตกต่างของ อายุ ระหว่างคนอายุมากและคนอายุน้อยไว้ว่า คนที่มีอายุมาก มักจะมีความคิดอนุรักษ์นิยมมากกว่าคนที่มีอายุน้อย คนที่มีอายุน้อย มักจะเป็นคนที่ยึดอุดมการณ์มากกว่า ใจร้อนกว่า และมองโลกในแง่ดีกว่า คนมีอายุมากยึดถือการปฏิบัติมากกว่า มีความระมัดระวัง เนื่องจากคนที่มีอายุมีประสบการณ์ในชีวิต ที่ยาวนาน คนรุ่นต่างกันจึงมีประสบการณ์ของชีวิตที่แตกต่างกันไปด้วย

2.3 ระดับการศึกษา

เปรียบเทียบทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มีที่มระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากมาจากระดับการศึกษาไม่ส่งผลต่อทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชัย ตรีนุรักษ์ (2532 : 151) วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดลำปางที่มีต่อสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ภาคเหนือ พบว่า ระดับการศึกษาไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการเลือกอ่านเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถอธิบายได้โดยแนวคิดของ ปรมะ สตะเวทิน (2546 : 117) ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการวิเคราะห์การศึกษาของผู้รับสารไว้ว่า ข้อควรคำนึงประการหนึ่งในการวิเคราะห์การศึกษาของผู้รับสารคือ เราจะต้องไม่วิเคราะห์ความรู้ของผู้รับสารโดยยึดถือเฉพาะพื้นฐานของการศึกษาที่ได้จากสถาบันการศึกษาของผู้รับสารเท่านั้น เพราะการแสวงหาความรู้นั้นสามารถกระทำได้ด้วยตนเองตลอดชีวิตจากแหล่งอื่นนอกเหนือจากสถาบันการศึกษา

2.4 อาชีพ

เปรียบเทียบทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ที่มี ที่มอาชีพต่างกัน โดยรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่มีอาชีพรับราชการ มีทัศนคติสูงกว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท ทำงานโรงงาน ผู้ใช้แรงงานและรับจ้าง และแม่บ้านและอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากมาจากการออกแบบลักษณะขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ของโรงพยาบาลราชวิถี โดยส่วนรวม จะมีขนาดมาตรฐาน คือ $8 \frac{1}{4} \times 11 \frac{1}{4}$ นิ้ว พับ 3 - 4 ตอน คือ

มี 3 - 4 หน้า การอ่านอ่านจากซ้ายไปขวา ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการผลิตแผ่นพับที่นิยมแพร่หลาย มีความเป็นระเบียบและเป็นไปตามรูปแบบมาตรฐาน ซึ่งผู้ที่มีอาชีพรับราชการส่วนใหญ่มักจะอยู่ในกฎระเบียบและปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องคำนึงถึงมาตรฐานและความถึงต้องในกฎระเบียบ ซึ่ง ประมะ สตะ เวนิน (2546 : 115) ได้อธิบายถึงลักษณะของผู้ที่มีอาชีพรับราชการ ไว้สรุปได้ว่า คนที่มีอาชีพต่างกัน ย่อมมองโลก มีแนวคิด มีอุดมการณ์ มีค่านิยมต่อสิ่งต่างๆแตกต่างกันไป คนที่รับราชการมักคำนึงถึงเรื่อง ยศถาบรรดาศักดิ์ ศักดิ์ศรี และเกียรติภูมิ ของความเป็นราชการ และมีความยึดมั่นในกฎระเบียบ

3. บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี

ผลการศึกษา ทศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ ด้านการออกแบบตัวอักษร ด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ด้านการออกแบบ ภาพประกอบเนื้อเรื่อง และความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ ของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เนื้อหาของแผ่นพับ การออกแบบตัวอักษร การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านของการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี พบว่า

3.1 การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ

ผลของการศึกษาทศนะด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ โดยรวมบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี มีทศนะอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีมีทศนะอยู่ในระดับเห็นด้วยในด้าน การออกแบบลักษณะของแผ่นพับมีความสะดวกต่อการเปิดอ่านอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.11$) รองลงมาคือ การออกแบบแผ่นพับมีขนาดไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป ($\bar{X}=3.10$) ในระดับค่าเฉลี่ย 3.11 และ 3.10 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากทั้งนี้อาจเนื่องจาก ขนาดของแผ่นพับ ของโรงพยาบาลราชวิถี ซึ่งมีขนาด ตามมาตรฐาน $8\frac{1}{4} \times 11\frac{1}{4}$ ซึ่งเป็นขนาดที่ที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรศักดิ์ สมเจษ (2542: 67) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อรูปแบบวารสารข่าวสารการธรณี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในวารสารขนาด $8\frac{1}{4} \times 11\frac{1}{4}$ มากที่สุด

3.2 การออกแบบตัวอักษร

ผลการศึกษาทศนะด้านการออกแบบตัวอักษร โดยรวมบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี มีทศนะอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีมีทศนะอยู่ในระดับเห็นด้วย ในด้านการออกแบบขนาดของตัวอักษรง่ายต่อการอ่าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.06$) รองลงมาคือ การออกแบบของตัวอักษรง่ายต่อการอ่าน ($\bar{X}=3.06$) และ สีของตัวอักษร

กับพื้นหลังสลายตาในการอ่าน ($\bar{X}=2.90$) โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับ 3.06 3.06 และ 2.90 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ จรัญ สมสงวน (2546 : 53) วิจัยเรื่อง รูปแบบวารสาร ปิ๊ญ นิวส์ ตามทัศนะของบุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อรูปแบบตัวอักษรอยู่ในระดับมากคือ ตัวอักษรมีความชัด อ่านง่าย แบบตัวอักษรง่ายต่อการอ่าน และขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของนพรัตน์ เตชะวนิช (2544 : 67) วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของพนักงานธนาคารกสิกรไทยที่มีต่อวารสารกิจการสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจ ในรูปแบบ ของตัวอักษรในวารสารกิจการสัมพันธ์ ในระดับมากในด้านความง่ายในการอ่านของแบบตัวอักษร และ ความคมชัดอ่านง่าย ของตัวอักษร

3.3 การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ

ผลการศึกษาศักยภาพด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ โดยรวม บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี มีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี มีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย ในด้านการออกแบบ ส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ภาพถ่ายเป็นภาพประกอบมีความเหมาะสมดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=2.96$) รองลงมาคือ ส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ภาพการ์ตูนเป็นภาพประกอบมีความเหมาะสมดี ($\bar{X}=2.88$) ส่วนปกของแผ่นพับที่ใช้ภาพถ่ายลายเส้นเป็นภาพประกอบมีความเหมาะสมดี ($\bar{X}=2.87$) และการออกแบบปกของแผ่นพับชวนให้หยิบขึ้นมาอ่าน ($\bar{X}=2.87$) โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.96 2.88 2.87 และ 2.87 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนม์ แห้วทอง (2546 : 82) วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพนักงานสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่มีต่อรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้สื่อสารภายในองค์กร พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ชอบอ่านสิ่งพิมพ์ที่มีภาพประกอบเป็นภาพเหมือนจริง (ภาพถ่ายทั่วไป) ภาพประกอบที่เป็นภาพเขียนหรือภาพวาดเหมือนจริง และภาพประกอบที่เป็นภาพการ์ตูน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรเสริญ เกริกอิทธิพล (2543 : 87) วิจัยเรื่องลักษณะที่พึงประสงค์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้สื่อสารภายในตามความคิดเห็นของพนักงาน บริษัท ไอทีวี จำกัด(มหาชน) พบว่ากลุ่มตัวอย่างชอบ ลักษณะภาพประกอบเนื้อเรื่อง แบบผสมกันของภาพถ่ายจากของจริง สกล พรหมภิญโญ (2535:46) วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบประสิทธิภาพ เอกสารที่บรรยายด้วยตัวอักษรล้วนกับหนังสือประเภทลายเส้นในการฝึกอบรมสำหรับประชาชน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีวัยตั้งแต่ 14 - 40 ปี มีความเห็นตรงกันว่าหนังสือประกอบการเรียนการสอนควรมีภาพประกอบ เพราะทำให้หนังสือน่าอ่าน น่าสนใจ และสร้างความเข้าใจได้ดีขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ จันทนา ทองประยูร (2537 : 58) ซึ่งกล่าวว่า นิตยสารและวารสารนิยมใช้ภาพถ่ายเพื่อเพิ่ม ความสวยงามและเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้พบเห็น หนังสือตำราทางวิชาการ นิยมใช้ภาพถ่ายเพื่อการบรรยายหรืออธิบายเรื่องราว ความคิดและขั้นตอนต่างๆ ที่เข้าใจยาก

3.4 การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง

ผลของการศึกษาทัศนะด้านการออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง โดยรวมบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี มีทัศนะอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี มีทัศนะอยู่ในระดับเห็นด้วย ในด้านการออกแบบภาพประกอบสามารถสื่อความหมายได้ดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=2.98$) รองลงมาคือ การออกแบบภาพประกอบที่เป็นภาพถ่ายมีความเหมาะสมดี ($\bar{X}=2.96$) ภาพประกอบที่เป็นภาพการ์ตูนมีความเหมาะสมดี ($\bar{X}=2.92$) และภาพประกอบที่เป็นภาพลายเส้นมีความเหมาะสมดี ($\bar{X}=2.90$) โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.98 2.96 2.92 และ 2.90 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การใช้ภาพประกอบเนื้อเรื่องของแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีส่วนใหญ่ออกแบบให้มีความสวยงามเหมาะสม และมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องเป็นอย่างดี นอกจากนั้นแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ยังมีการใช้ภาพประกอบประเภทแผนภูมิและแผนภาพต่างๆซึ่งมีความชัดเจนและคมชัดเพื่อประกอบให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในเนื้อเรื่องมากขึ้น จากการ สัมภาษณ์ ชัยยุทธ กุลตั้งวัฒนา นักวิชาการสาธารณสุข 7 ผู้รับผิดชอบการผลิต แผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี กล่าวว่า การนำภาพประกอบมาใช้ในการประกอบการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี คำนึงถึงเรื่องสีสันสวยงามและความ คมชัดของภาพประกอบเพื่อให้เกิดความสนใจแก่ผู้ดู สิ่งที่ต้องคำนึงถึงโดยถือว่าเป็นส่วนสำคัญคือภาพจะต้องสื่อความหมายได้ตรงกับเนื้อหา และสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนที่สุด ชัยยุทธ กุลตั้งวัฒนา ผู้ให้สัมภาษณ์ (2550 วันศุกร์ที่ 27 เดือน กรกฎาคม เวลา 12.00 น. ที่โรงพยาบาลราชวิถี สัมภาษณ์โดย ศิริเพ็ญ คล้ายถม) ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพรัตน์ เตชะวนณิช (2544 : 62) วิจัยเรื่องความพึงพอใจของพนักงานธนาคารกสิกรไทยที่มีต่อวารสารกิจการสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจในภาพประกอบ ใน ระดับมาก เนื่องจากความ สวยงามชัดเจนและดึงดูดความสนใจ ความเหมาะสมของตำแหน่งภาพ และความเหมาะสมของขนาดและจำนวนของภาพและมีความสัมพันธ์ของภาพกับเนื้อเรื่อง อีกทั้งยังสอดคล้องกับ พงศักดิ์ ไชยทิพย์ (2544 :156) ได้กล่าวไว้ว่า ภาพประกอบที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้งานการออกแบบนั้นมีความสวยงามน่าสนใจ วิธีการนำเสนอภาพที่ดี ย่อมช่วยดึงดูดความสนใจได้มาก ทำให้เกิดความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นภาพประกอบเรื่องยังช่วยให้เกิดความเข้าใจและเรียกความสนใจได้อีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรศักดิ์ สมเจษ (2542 : 68) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อรูปแบบวารสารข่าวสารการธรณี ในด้านภาพประกอบภาพปกวารสาร ข่าวสารการธรณี จากการสอบถามความต้องการของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ภาพที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาภายในฉบับเป็นที่ต้องการมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ผดุง พรหมมูล (2547 : 111-112) ซึ่งได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ภาพจะต้องมีความชัดเจนโดยเฉพาะความชัดเจนในเนื้อหาที่นำเสนอ ความหมายของสาระในภาพต้องไม่คลุมเครือลักษณะรายละเอียดต่างๆ จะต้องสอดคล้องกับ

เนื้อหาและมีพอเพียงเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงทั้งลักษณะลายเส้นและสีเส้นด้วย ภาพที่ดีจะต้องมีความคมชัด ดูแล้วสบายตา มีความตัดกันในรูปแบบภายนอก และการใช้สีที่โดดเด่นชัดเจน เน้นจุดสนใจได้ดี ภาพที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน สื่อความหมายได้เร็วย่อมเป็นที่สนใจของคนทั่วไป

3.5 ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ

ผลของการศึกษาทัศนะด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับ ในหัวข้อ ท่านคิดว่าแผ่นพับฉบับนี้สามารถให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลทั่วไปเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.07$) บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งแตกต่างจาก กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ ซึ่งมีทัศนะ ในด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของแผ่นพับในหัวข้อ ท่านคิดว่าแผ่นพับฉบับนี้สามารถให้ความรู้ความเข้าใจแก่ท่านเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.36$) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด แสดงว่าผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพมีความพอใจต่อเนื้อหาของแผ่นพับมากกว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เนื้อหาในแผ่นพับได้เสนอเรื่องราวที่เป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพซึ่งเป็นผู้เจ็บป่วยจึงต้องการหาความรู้เกี่ยวกับ โรคภัยไข้เจ็บ เพื่อเป็นประโยชน์ในการในการนำไปปฏิบัติตนให้ถูกต้องและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่อง

การเลือกรับสารของ ปรมะ สตะเวทิน (2546 : 122) ได้ให้แนวคิดในเรื่องการเลือกรับสารของผู้รับสารไว้ว่า โดยปกติแล้วเราจะเลือกรับหรือ เลือกใช้ สารจากแหล่งที่เสนอความคิดและทัศนคติที่สอดคล้องกับความคิดของเราและสอดคล้องกับ Samuel L. Becker (อ้างใน ศิริพร เชิดวงศ์สุข. 2539 : 137) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสาร คือการแสวงหา ข้อมูล บุคคลจะแสวงหาข้อมูลและมีการเปิดรับข้อมูล เมื่อต้องการทราบข้อมูลที่ตนสนใจหรือมีข้อมูลข่าวสารที่มี ความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับตนเอง

4. เปรียบเทียบทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสายงานที่ปฏิบัติ

4.1 เพศ

เปรียบเทียบทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีเพศ ต่างกัน พบว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีเพศต่างกัน มีทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรายด้านและโดยรวมแตกต่างกันแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจาก เพศในกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรในโรงพยาบาลราชวิถีไม่ส่งผลต่อทัศนะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี จากการสัมภาษณ์ ชัยยุทธ์

กุลดงวัฒนา ผู้ควบคุมการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ให้สัมภาษณ์ว่า การออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีโดยรวม นอกจากเน้นในเรื่องความสวยงามความถูกต้องทางด้านการออกแบบที่เป็นมาตรฐานแล้วยังเน้นด้านเนื้อหาด้านสุขภาพ ซึ่งเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องของ โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลทั่วไปโดยไม่จำกัดในด้านเพศหรือระดับศึกษา เนื่องจากแผ่นพับเป็นสื่อด้านสุขภาพที่ควรจะต้องเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดีในทุกระดับ ชัยยุทธ์ กุลดงวัฒนา ผู้ให้สัมภาษณ์ (2550 วันศุกร์ที่ 27 เดือน กรกฎาคม เวลา 12.00 น. ณ โรงพยาบาลราชวิถี สัมภาษณ์โดย ศิริเพ็ญ คล้ายถม)

4.2 อายุ

เปรียบเทียบทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีอายุ ต่างกัน โดยรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการออกแบบตัวอักษร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีอายุ 46 - 60 ปี มีทัศนคติสูงกว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีอายุ 31 - 45 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก แบบอักษรที่ใช้ในแผ่นพับ ของโรงพยาบาลราชวิถี มีขนาดและแบบของตัวอักษรที่ง่ายต่อการอ่านคือ มีขนาดตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่ มองเห็นได้ชัดเจน และมีลักษณะของแบบของตัวอักษรโดยส่วนรวมเป็นอักษรแบบมีหัว ตัวอักษรเป็นสีดำ มีลักษณะของ ความน่าเชื่อถือ เป็นทางการ มีแบบแผน ซึ่งบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีอายุ 46 - 60 ปี ซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่ ซึ่ง มีความแตกต่างระหว่างพบว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีอายุ 31 - 45 ปี ซึ่งเป็น ผู้อยู่ในวัยหนุ่มสาว วัยทำงาน ประมา อดิเรก (2546 : 113) ได้ อธิบายถึง ลักษณะความแตกต่างระหว่างอายุที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันในเรื่องความคิด และ พฤติกรรม ไว้ว่า โดยทั่วไปแล้วคนที่มีอายุน้อย มักมีความคิดเสรีนิยม มากกว่า คนที่มีอายุมาก ในขณะที่คนที่มีอายุมาก มักจะมีความคิดอนุรักษนิยมมากกว่าคนอายุน้อย

4.3 ระดับการศึกษา

เปรียบเทียบทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน พบว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีระดับ การศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยรายด้านและโดยรวมแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาของบุคลากรในโรงพยาบาลราชวิถี ไม่ส่งผลต่อทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชัย ตริอนุรักษ์ (2532 : 151) วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดลำปางที่มีต่อสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิต โดยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือ พบว่า ระดับการศึกษาไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการเลือก อ่านเนื้อหาของสิ่งพิมพ์

4.4 สายงานที่ปฏิบัติ

เปรียบเทียบทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ของบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่มีสายงานที่ปฏิบัติต่างกัน โดยรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่ปฏิบัติหน้าที่แพทย์ / ทันตแพทย์ มีทัศนคติสูงกว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีที่ปฏิบัติหน้าที่พยาบาลวิชาชีพ / เทคนิค และผู้ช่วยเหลือคนไข้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก แผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีจะมีลักษณะการพับแบบหีบเพลงชัก ทบ ไป-มา 3-4 ครั้ง และมีขนาด ตามมาตรฐาน $8 \frac{1}{4} \times 11 \frac{1}{4}$ นิ้ว ลักษณะขนาดและการพับเป็นแบบมาตรฐาน ซึ่งเป็นขนาดที่ที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของแพทย์ ซึ่ง ต้องการรูปแบบที่เป็นมาตรฐาน ผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรศักดิ์ สมเชษ (2542 : 67) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อรูปแบบวารสารข่าวสารการธรณี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในวารสารขนาด $8 \frac{1}{4} \times 11 \frac{1}{4}$ มากที่สุด

5. ผลการศึกษาทัศนคติของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพกับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพกับบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี พบว่า ผู้รับบริการด้านสุขภาพและบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีมีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพมีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับสูงกว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี มีลักษณะการออกแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพจากโรงพยาบาลราชวิถี ซึ่งนอกเหนือจากการออกแบบแล้ว ด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของแผ่นพับ สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับด้านโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ทำให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ที่สอดคล้อง กับความต้องการผู้เข้ารับบริการ จึงมีทัศนคติสูงกว่า บุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดของ ปรมะ สตะเวทิน (2546 : 122) ได้ให้แนวคิดในเรื่องการเลือกรับสารของผู้รับสารไว้ว่า โดยปกติแล้วเราจะเลือกรับหรือ เลือกลงใช้ สารจากแหล่งที่เสนอความคิด และทัศนคติที่สอดคล้องกับความคิดของเรา นอกจากนั้นยัง สอดคล้องกับ Samuel L. Becker (อ้างใน ศิริพร เชิดวงศ์สุข. 2539 : 137) สรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสาร คือการแสวงหา ข้อมูล และมีการเปิดรับข้อมูล เมื่อต้องการทราบข้อมูลที่สนใจหรือมีข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับตนเอง

กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีเป็นไปในทิศทางเดียวกัน หมายถึงอยู่ใน ระดับเห็นด้วย ซึ่งไม่มีการออกแบบในด้านใดด้านหนึ่งต้องปรับปรุง แต่เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้รับบริการด้านสุขภาพจากโรงพยาบาลราชวิถี มีทัศนคติการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี สูงกว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีในทุกด้าน หากต้องมีการปรับปรุงแก้ด้านการออกแบบในด้านใดด้านหนึ่ง ควร ปรับปรุงแก้ไขตามทัศนคติของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ จากโรงพยาบาลราชวิถี และอาจพิจารณาการปรับปรุงแก้ไขจาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับ 3.00 เมื่อพิจารณาตามทัศนคติของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพจากโรงพยาบาลราชวิถี พบว่า ด้านสีของตัวอักษรกับพื้นหลังสลายตาในการอ่าน มีค่าเฉลี่ยในระดับ 2.93 และ ด้านการออกแบบปกของแผ่นพับชวนให้ให้หยิบขึ้นมาอ่านมีค่าเฉลี่ยในระดับ 2.95 ดังนั้น การออกแบบในสองข้อที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น อาจใช้เป็นข้อพิจารณาในการปรับปรุงในด้านการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถีในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มได้แก่ผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพ และบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถีมีทัศนคติการออกแบบแผ่นพับอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยผู้เข้ารับบริการมีทัศนคติสูงกว่าบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ดังนั้นการปรับปรุงการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลในด้านใดด้านหนึ่งอาจพิจารณา ตามทัศนคติของผู้เข้ารับบริการด้านสุขภาพจากโรงพยาบาลราชวิถี และบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี ในบาง ด้านที่ยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ในระดับ 3.00 ได้แก่รูปแบบของแผ่นพับ ที่ยังมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันเป็นส่วนมาก อาจปรับขนาดรูปเล่มของแผ่นพับให้มีขนาดกะทัดรัด สามารถพกพาได้สะดวกและง่ายขึ้น ด้านภาพประกอบอาจใช้การจัดวางตำแหน่งของภาพประกอบเพื่อช่วยเน้นให้ภาพประกอบมีความสวยงามทันสมัย ส่วนในด้านการใช้สีอาจเพิ่มความสดใสของสีให้สวยงามและอ่อนหวาน ดึงดูดใจในส่วนของผู้เข้ารับบริการที่เป็นวัยรุ่นหรือนักศึกษาด้านการออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ ในด้านการออกแบบปกที่ชวนให้หยิบขึ้นมาอ่าน ควรมีการปรับปรุงให้มีความดึงดูดใจผู้อ่านอาจปรับปรุงในด้านสีสัน หรือปรับรูปแบบการจัดวางองค์ประกอบภาพ เพื่อให้ดูโดดเด่นสะดุดตามากขึ้น ส่วนการในด้านการใช้ภาพถ่าย ภาพลายเส้นและภาพการ์ตูนเป็นภาพประกอบบนหน้าปกของแผ่นพับ อาจใช้ภาพจาก คลิปอาร์ตที่มีไฟล์ภาพหลายรูปแบบเป็นภาพประกอบบนแผ่นปกเพื่อให้เหมาะสมสวยงามและทันสมัยมากขึ้น และในส่วนของพื้นหลังของแผ่นพับควรปรับให้มีความเรียบร้อยดูสะอาดตามากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี ระหว่างเจ้าหน้าที่ภายในโรงพยาบาลราชวิถี กับ เจ้าหน้าที่ในสถาบันอื่น ในกรมการแพทย์

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ภายในโรงพยาบาล กับ ความต้องการของ นักวิชาการสาธารณสุขซึ่งเป็นผู้ควบคุมเนื้อหา และแนวทางออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อสุขภาพโดยตรง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข. (2546). รายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545 - 2549 ปีงบประมาณ. กรุงเทพฯ.
- กิตติมา สุรสนธิ. (2533). ความรู้ทั่วไปทางการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กมลรัฐ อินทรทัศน์. (2547). ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการสื่อสารเพื่อสุขภาพ : การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อสุขภาพ Health Communication โครงการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องการสื่อสารเพื่อสุขภาพ สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2540). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- โกศล สมใจ. (2538). การออกแบบนิเทศศิลป์ 3 โครงการเอกสารตำรา โปรแกรมวิชาออกแบบนิเทศศิลป์. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- กมลชนม์ แห้วทอง. (2546). ความคิดเห็นของพนักงานสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่มีต่อรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้สื่อสารภายในองค์กร. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เกษม จันทร์น้อย. (2537). สื่อประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- จันทนา ทองวิทยาลัย. (2537). การออกแบบและจัดหน้าสิ่งพิมพ์. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .
- จรัญ สมสงวน. (2546). รูปแบบวารสาร ปีญ์ นิวส์ ตามทัศนะของบุคลากรและนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ชม ภูมิภาค. (2526). หลักการโฆษณา. สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. จัดสำเนา.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณรงค์ สมพงษ์. (2530). สื่อเพื่องานสิ่งพิมพ์เผยแพร่. กรุงเทพฯ : งานการพิมพ์ฝ่ายสื่อการศึกษา สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม.
- ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2548). หลักการโฆษณาประชาสัมพันธ์และการสื่อสารเพื่อการพัฒนาอย่างมี

- ประสิทธิ์ภาพ. กรุงเทพฯ : บริษัท ส.เอเซียเพลส.
- ทยากร ล้าเลิศธน. (2545). *ความพึงพอใจในวารสารออนไลน์ของพนักงานธนาคารออมสิน*.
- วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ :
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ :
- บริษัท วี. อินเตอร์ พรินท์.
- นิจิตา บุญยรัตพันธุ์. (2536). *วิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของภาพโฆษณาและแผ่นพับที่ใช้*
เผยแพร่ความรู้โรคเอดส์สำหรับวัยรุ่น กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นพรัตน์ เตชะวนิช. (2544). *ความพึงพอใจของพนักงานธนาคารกสิกรไทยที่มีต่อวารสารกิจการ*
สัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเยี่ยม แยมเมือง. (2537). *สุนทรียะทางทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ : โอ เอส พรินต์ติ้งเฮาส์.
- ประชิด ทิณบุตร. (2539). *การออกแบบกราฟิก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์. (2540). *การออกแบบนิเทศศิลป์ 1*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ วี.เจ.พรินต์ติ้ง.
- ประมะ สตะเวทิน. (2546). *หลักนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด การพิมพ์.
- ผดุง พรหมมูล. (2537). *ศิลปะการสร้างภาพประกอบ*. กรุงเทพฯ : ฟิสิกส์ เซ็นเตอร์.
- พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์. (2546). *เทคนิคการออกแบบงานกราฟิก*. กรุงเทพฯ : บริษัท เอช เอ็นกรุ๊ป จำกัด.
- พิชัย ตรีนุรักษ์. (2532). *ความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดลำปางที่มีต่อสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิต*
โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมและสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- มนอมนัย ชีวานิชย์. (2531). *การสร้างสรรค์และผลิตสิ่งพิมพ์โฆษณา*. เอกสารประกอบการสอน
หน่วยที่ 9 การผลิตสิ่งพิมพ์โฆษณาประเภทสิ่งพิมพ์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
 _____. (2538). *ศิลปะการออกแบบ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด.
- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. (2543). *พื้นฐานการวิจัย*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- โรงพยาบาลราชวิถี. (2549). *ราชวิถีก้าวไกล 55 ปี โรงพยาบาลราชวิถี จากอดีตถึงปัจจุบัน*
โรงพยาบาลราชวิถี กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. หนังสือที่ระลึก จัดพิมพ์ขึ้น

เนื่องในวาระครบ 55 ปี โรงพยาบาลราชวิถี.

เลอสม สถาปิตานนท์. (2539). *เทคนิคการออกแบบ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2524). *หลักการวิจัยการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ทวิกิจการพิมพ์.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526). *การออกแบบ*. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์.

วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ. (2545). *ความรู้เกี่ยวกับการสร้างภาพประกอบ การออกแบบ*. กรุงเทพฯ :
สันติศิริการพิมพ์.

วาสนา จันทรสว่าง. (2548). *การสื่อสารสุขภาพ:กลยุทธ์ในงานสุขภาพและการสร้างเสริม
สุขภาพ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญดีการพิมพ์.

วาสนา จันทรสว่าง และทัศนีย์ อินทรสุขศรี. (2533). *การสื่อสารเพื่อชีวิต*. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.

วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์. (2538). *บทความรู้ทางการออกแบบพาณิชย์ศิลป์ การออกแบบ*.
กรุงเทพฯ : หจก. รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

วิชาญ ศิลปอุฒยา. (2544). *วิทยานิพนธ์ .ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อสิ่งพิมพ์เพื่อการ
ประชาสัมพันธ์ของการไฟฟ้านครหลวง*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.

ศักดิ์ชัย เกียรติดิณาคินทร์. (2539). *การออกแบบสิ่งพิมพ์*. เอกสารประกอบการสอน หน่วยที่ 8
เรื่องการออกแบบสิ่งพิมพ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.

ศิริพงษ์ พยอมแย้ม. (2530). *การพิมพ์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์ .

สุริยัน สุวรรณกาล. (2547). *ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการสื่อสารเพื่อสุขภาพ :*
*การพัฒนาองค์ความรู้การสื่อสารเพื่อสุขภาพ Health Communication โครงการ
พัฒนาองค์ความรู้เรื่องของการสื่อสารเพื่อสุขภาพ สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2546). *การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ Printed Media*. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ
สวนสุนันทา.

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2542). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์*. กรุงเทพฯ : พิเศษการพิมพ์.

สรวงศักดิ์ สมเจษ. (2545). *ความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อรูปแบบวารสารข่าวสารการธรณี*.

วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สกนธ์ ภู่งามดี. (2548). *การออกแบบและผลิตงานโฆษณา*. กรุงเทพฯ : บริษัท แซทไฟพรินต์ติ้ง จำกัด.

- สมทรง เวียงอำพล. (2529). *การออกแบบเขียนแบบ*. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.
- สุทธนิภา ศรีไธย์. (2544). *การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและความต้องการออกกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ วิทยานิพนธ์บัณฑิต นิเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาพร ดีบุญมี ณ ชุมแพ . (2529). *การออกแบบพื้นฐาน สถาปัตยกรรม : มัณฑศิลป์ ศิลปกรรม* . กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัยจำกัด.
- สรรเสริญ เกริกอิทธิพล (2543) *ลักษณะที่พึงประสงค์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้สื่อสารภายในตามความคิดเห็นของพนักงานบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สินีนารถ เลิศไพโรจน์. (2539). “บทบาทของภาพประกอบที่มีต่องานออกแบบสิ่งพิมพ์”, *วารสารศิลปกรรมศาสตร์*. 4(1) : 7ม.ค. - มี.ค.39.
- สุเมธ แสงประทีป. (2546). *ความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ . ถ่ายเอกสาร.
- สกล พรหมภิญโญ. (2535). *การเปรียบเทียบประสิทธิภาพ เอกสารที่บรรยายด้วยตัวอักษรล้วนกับหนังสือประกอบภาพลายเส้นในการฝึกอบรมกลุ่มสนใจสำหรับประชาชน ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อารี สุทธิพันธ์. (2521). *การออกแบบ*. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- อำมร บรรจง และคณะ. (2547). *สรุปการอภิปรายเรื่อง ศตวรรษใหม่ของการสื่อสารเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม. โครงการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องของการสื่อสารเพื่อสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ*.
- Best, John W. (1977). *Research in Education*. New Jersey : Englewood Cliffs, Prentice – Hall

แหล่งข้อมูลทาง Website

http://hss.moph.go.th./healthmediaData/show_report.php

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

การศึกษาทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง

การศึกษาทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้มีความประสงค์เพื่อศึกษาวิจัยทักษะด้านความคิดเห็นของที่มีต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล แบบเลือกตอบ การศึกษา และ อาชีพ หรือ สายงานที่ปฏิบัติ (เฉพาะบุคลากรภายในโรงพยาบาลราชวิถี)
- ตอนที่ 2** การศึกษาทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี เป็นคำถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scales) จำนวน 14 ข้อ

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (ฉบับ ก)
การศึกษาทักษะ ต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กำหนดให้ ตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

1.1 () ชาย

1.2 () หญิง

2. อายุ

2.1 () 18 - 30 ปี

2.2 () 31 - 45 ปี

2.3 () 46 - 60 ปี

2.4 () 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

3.1 () ประถมศึกษา

3.2 () มัธยมศึกษา

3.3 () ปวช./ปวส.

3.4 ()ปริญญาตรี

3.3 () สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

4.1 () นักศึกษา

4.6 () เกษตรกรรวม

4.2 () รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

4.7 () รับจ้าง

4.3 () พนักงานบริษัท

4.8 () แม่บ้าน

4.4 () ทำงานส่วนตัว/ค้าขาย

4.9 () อื่นๆ โปรดระบุ.....

4.5 () ทำงานในโรงงาน/ผู้ใช้แรงงาน

ตอนที่ 2 การศึกษาทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุดเพียงช่องเดียว ซึ่งค่าตัวเลขมีเกณฑ์การพิจารณาดังต่อไปนี้

4	หมายความว่า	ผู้ตอบมีความเห็นด้วยมากที่สุด
3	หมายความว่า	ผู้ตอบมีความเห็นด้วย
2	หมายความว่า	ผู้ตอบมีความเห็นด้วย
1	หมายความว่า	ผู้ตอบมีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

แบบสอบถาม

การศึกษาทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี (ฉบับ ก)

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน
ที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุดเพียงช่องเดียว

ข้อ ที่	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น			
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย มาก ที่สุด
	- การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ				
1.	การออกแบบ แผ่นพับมี ขนาด ไม่ เล็กหรือใหญ่เกินไป				
2.	ลักษณะ ของแผ่นพับมีความ สะดวกต่อการเปิดอ่าน อย่างต่อเนื่อง				
	- การออกแบบตัวอักษร				
3.	ขนาด ของตัวอักษร ง่าย ต่อการอ่าน				
4.	แบบ ของตัวอักษร ง่าย ต่อการอ่าน				
5.	สีของตัวอักษรกับพื้นหลัง สบายตา ในการอ่าน				
	- การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ				
6.	การออกแบบปก ของแผ่นพับ ชวนให้หยิบ ขึ้นมาอ่าน				
7.	ส่วนปก ของแผ่นพับที่ใช้ ภาพถ่าย เป็นภาพประกอบมีความเหมาะสมดี				
8.	ส่วนปก ของแผ่นพับที่ใช้ ภาพลายเส้น เป็นภาพประกอบมีความเหมาะสมดี				
9.	ส่วนปก ของแผ่นพับที่ใช้ ภาพการ์ตูน เป็นภาพประกอบมีความเหมาะสมดี				
	- การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง				
10.	ภาพประกอบ สามารถ สื่อความหมาย ได้ดี				
11.	ภาพประกอบ ที่เป็น ภาพถ่าย มีความเหมาะสมดี				
12.	ภาพประกอบ ที่เป็น ภาพลายเส้น มีความเหมาะสมดี				
13.	ภาพประกอบ ที่เป็น ภาพการ์ตูน มีความเหมาะสมดี				
	- ด้านความรู้ความเข้าใจ เนื้อหาของแผ่นพับ				
14.	ท่านคิดว่าแผ่นพับฉบับนี้ ให้ความรู้ความเข้าใจ แก่ท่านเป็นอย่างดี				

ขอบคุณทุกท่านที่ ให้ความร่วมมือกรุณาตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (ฉบับ ข)
การศึกษาทักษะ ต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กำหนดให้ ตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

1.1 () ชาย

1.2 () หญิง

2. อายุ

2.1 () 18 - 30 ปี

2.2 () 31 - 45 ปี

2.3 () 46 - 60 ปี

2.4 () 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

3.1 () ต่ำกว่าปริญญาตรี

3.4 () ปริญญาตรี

3.3 () สูงกว่าปริญญาตรี

4. สายงานที่ปฏิบัติ

4.1 () แพทย์ / ทันตแพทย์

4.2 () พยาบาลวิชาชีพ/เทคนิค

4.3 () สหวิชาชีพ

4.4 () ผู้ช่วยเหลือคนไข้

ตอนที่ 2 การศึกษาทักษะต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุดเพียงช่องเดียว ซึ่งค่าตัวเลขมีเกณฑ์การพิจารณาดังต่อไปนี้

4	หมายความว่า	ผู้ตอบมีความเห็นด้วยมากที่สุด
3	หมายความว่า	ผู้ตอบมีความเห็นด้วย
2	หมายความว่า	ผู้ตอบมีความเห็นด้วย
1	หมายความว่า	ผู้ตอบมีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

แบบสอบถาม

การศึกษาทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี (ฉบับ ข)

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน
ที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุดเพียงช่องเดียว

ข้อ ที่	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น			
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย มาก ที่สุด
	- การออกแบบขนาดและลักษณะของแผ่นพับ				
1.	การออกแบบ แผ่นพับมี ขนาด ไม่ เล็กหรือใหญ่เกินไป				
2.	ลักษณะ ของแผ่นพับมีความ สะดวกต่อการเปิดอ่าน อย่างต่อเนื่อง				
	- การออกแบบตัวอักษร				
3.	ขนาด ของตัวอักษร ง่าย ต่อการอ่าน				
4.	แบบ ของตัวอักษร ง่าย ต่อการอ่าน				
5.	สีของตัวอักษรกับพื้นหลัง สบายตา ในการอ่าน				
	- การออกแบบหน้าปกของแผ่นพับ				
6.	การออกแบบปก ของแผ่นพับ ชวนให้หยิบ ขึ้นมาอ่าน				
7.	ส่วนปก ของแผ่นพับที่ใช้ ภาพถ่าย เป็นภาพประกอบมีความเหมาะสมดี				
8.	ส่วนปก ของแผ่นพับที่ใช้ ภาพลายเส้น เป็นภาพประกอบมีความเหมาะสมดี				
9.	ส่วนปก ของแผ่นพับที่ใช้ ภาพการ์ตูน เป็นภาพประกอบมีความเหมาะสมดี				
	- การออกแบบภาพประกอบเนื้อเรื่อง				
10.	ภาพประกอบ สามารถ สื่อความหมาย ได้ดี				
11.	ภาพประกอบ ที่เป็น ภาพถ่าย มีความเหมาะสมดี				
12.	ภาพประกอบ ที่เป็น ภาพลายเส้น มีความเหมาะสมดี				
13.	ภาพประกอบ ที่เป็น ภาพการ์ตูน มีความเหมาะสมดี				
	- ด้านความรู้ความเข้าใจ เนื้อหาของแผ่นพับ				
14.	ท่านคิดว่าแผ่นพับฉบับนี้ ให้ความรู้ความเข้าใจ แก่บุคคลทั่วไปเป็นอย่างดี				

ขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือกรุณาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

นายณรงค์ ฤทธิ์ไตรรัตน์

นักวิชาการโสตทัศนศึกษา 7

หัวหน้างานเวชนิทัศน์

โรงพยาบาลราชวิถี กรมการแพทย์

กระทรวงสาธารณสุข

นายชัยยุทธ์ กุลตั้งวัฒนา

นักวิชาการสาธารณสุข 7

โรงพยาบาลราชวิถี กรมการแพทย์

กระทรวงสาธารณสุข

รองศาสตราจารย์ศรีวรรณ เจนหัตถการกิจ

อาจารย์ ประจำภาค วิชาศิลปะจินตทัศน์

คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ค

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือ
และหนังสือขออนุญาตในการเก็บข้อมูลเพื่อทำปริญญานิพนธ์

ที่ ศธ 0519.9 / 0595

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

๒ พฤษภาคม 2550

เรื่อง ขอเชิญผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นายณรงค์ ฤทธิไธรัตน์ หัวหน้างานเวชนิทัศน์

ด้วยคณะศิลปกรรมศาสตร์ร่วมกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำหนดให้นิสิตที่เข้าเรียนระดับปริญญาโททำงานวิจัยและจัดทำปริญญานิพนธ์ตามหลักสูตร เพื่อจบการศึกษา และสามารถนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะมีการเก็บข้อมูลสำหรับการจัดทำงานวิจัย ซึ่งจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญสำหรับสำหรับตรวจเครื่องมือวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการทำวิจัย ดังนั้นทางคณะฯ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ของ นางศิริเพ็ญ คล้ายถม สำหรับการวิจัยปริญญานิพนธ์ หัวข้อเรื่อง **การศึกษาศักยภาพการออกแบบแผนผังของโรงพยาบาลราชวิถี**

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย)

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

คณะศิลปกรรมศาสตร์

โทร./โทรสาร 0-2260-0123 , 0-22664-1000 ต่อ 5087

ที่ ศธ 0519.9 /

0592

คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

2 พฤษภาคม 2550

เรื่อง ขอเชิญผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์ศรีวรรณ เจนหัตถการกิจ

ด้วยคณะศิลปกรรมศาสตร์ร่วมกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำหนดให้นิสิตที่เข้าเรียนระดับปริญญาโททำงานวิจัยและจัดทำวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตร เพื่อจบการศึกษา และสามารถนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะมีการเก็บข้อมูลสำหรับการจัดทำงานวิจัย ซึ่งจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญสำหรับสำหรับตรวจเครื่องมือวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการทำวิจัย ดังนั้นทางคณะฯ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ของ นางศิริเพ็ญ คล้ายถม สำหรับการวิจัยวิทยานิพนธ์ หัวข้อเรื่อง **การศึกษาศักยภาพของการออกแบบต้นแบบของโรงงานอาหารสัตว์**

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานาจ เย็นสบาย)

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

คณะศิลปกรรมศาสตร์

โทร./โทรสาร 0-2260-0123 , 0-22664-1000 ต่อ 5087

ที่ ศธ 0519.9/ 0622

คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม. 10110

15 พฤษภาคม 2550

เรื่อง ขอเชิญผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นายชัยยุทธ์ กุลตั้งวัฒนา นักวิชาการสาธารณสุข

ด้วยคณะศิลปกรรมศาสตร์ร่วมกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำหนดให้นิสิตที่เข้าเรียนระดับปริญญาโททำงานวิจัยและจัดทำวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตร เพื่อจบการศึกษาและสามารถนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะมีการเก็บข้อมูลสำหรับการจัดทำงานวิจัย ซึ่งจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านการทำวิจัย ดังนั้นทางคณะศิลปกรรมศาสตร์จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามของ นางศิริเพ็ญ คล้ายถม สำหรับการวิจัยวิทยานิพนธ์ หัวข้อเรื่อง การศึกษาทัศนคติต่อการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย)

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

คณะศิลปกรรมศาสตร์

โทร./โทรสาร 0-2260-0123

0-2664-1001 ต่อ 5087

ที่ ศธ 0519.9/ 0620

คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม. 10110

15 พฤษภาคม 2550

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำปริญญานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลราชวิถี

กลุ่มงานสนับสนุนวิชาการ
 ที่ 144
 วันที่ 24 ธ.ค. 2558
 เวลา 15.00 น.

ด้วยคณะกรรมการศาสตร์ร่วมกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำหนดให้มีนิสิตที่เข้าเรียนระดับปริญญาโททำงานวิจัยและจัดทำวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตร เพื่อจบการศึกษาและสามารถนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะมีการเก็บข้อมูลสำหรับการจัดทำงานวิจัยและหน่วยงานของท่านเป็นองค์กรที่ดำเนินงานด้านที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้นทางคณะศิลปกรรมศาสตร์จึงใคร่ขออนุญาต แก่ นางศิริเพ็ญ คล้ายถม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จากเจ้าหน้าที่ภายใน โรงพยาบาลราชวิถี และผู้เข้ารับการบริการด้านสุขภาพจากโรงพยาบาลราชวิถี สำหรับการทำวิจัยวิทยานิพนธ์ หัวข้อเรื่อง การศึกษาทัศนคติการออกแบบแผ่นพับของโรงพยาบาลราชวิถี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตแก่นิสิตด้วย ขอขอบคุณ

๒. หลักฐานการดำเนินงาน
เพื่อโครงการ

- เป็นกาเว่นกตู่มาจนตมตู่มีใจการ ขอแสดงความนับถือ

- เป็นกาเว่นกตู่มาจนตมตู่มีใจการ ขอแสดงความนับถือ

၇၇၇

Sp. 10 -

กตัญญู (ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เอ็นสบาย)
วิศ.๕๑ ฉบับนี้ คณะศิลปกรรมศาสตร์

ครบถ้วน ดำเนินการ

คณะศิลปกรรมศาสตร์

โทร./โทรสาร 0-2260-0123

0-2664-1000 តំលៃ 5087

- 1 8. 8. 2550

பிள்ளை, சிவசுந்தரி.

ภาคผนวก ง

แผนพัฒนาด้านสุขภาพของโรงพยาบาลราชวิถี ในปีงบประมาณ 2549

แผ่นพับด้านสุขภาพของโรงพยาบาลราชวิถี ในปีงบประมาณ 2549

1. เรื่อง โรคเอดส์

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

2. เรื่อง ลมเย็น...! ริดสีดวงทวาร

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

3. เรื่อง 12 วิธี ลดอากาศพิษ

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

4. เรื่อง ข้อเข่าเสื่อม

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

5. เรื่อง มะเร็งปากมดลูก

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

6. เรื่อง ปวดเม็นส์เล่นไม่ยาก

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

7. เรื่อง โรคไต

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

8. เรื่อง ตรวจมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง

ส่วนหน้าปก

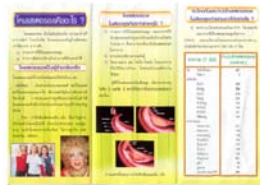
ส่วนหลัง

แผ่นพับด้านสุขภาพของโรงพยาบาลราชวิถี ในปีงบประมาณ 2549 (ต่อ)

9. เรื่อง โคลสเตอร์คอล

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

10. เรื่อง วัณโรค ปัญหาโรคฉุกเฉิน

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

11. เรื่อง ครอบครัพลอดไข้เลือดออก

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

12. เรื่อง เลิกบุหรี่ง่ายนิดเดียว

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

13. เรื่อง ปวดหลัง

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

14. เรื่อง คลายเครียดอย่าง

ชาญฉลาด

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

15. เรื่อง สวยใสไร้สิว ผิวใสไร้ฝ้า

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

16. เรื่อง เบาหวาน

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

แผ่นพับด้านสุขภาพของโรงพยาบาลราชวิถี ในปีงบประมาณ 2549 (ต่อ)

17. เรื่อง ยาบ้า

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

18. เรื่อง โรคไข้ฉี่หนู

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

19. เรื่อง ตับอักเสบ

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

20. เรื่อง มาดอกกำลังกายกันเถอะ

ส่วนหน้าปก

ส่วนหลัง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางศิริเพ็ญ คล้ายถม
วันเดือนปีเกิด	22 มกราคม 2502
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	14/3 หมู่ 9 ถนนพระบรมราชชนนี ต.ตลิ่งชัน อ.ตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 10170
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ช่างภาพการแพทย์ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงพยาบาลราชวิถี กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2526	วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาเวชนิทัศน์ จากมหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ.2550	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาศิลปศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร